



## GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.



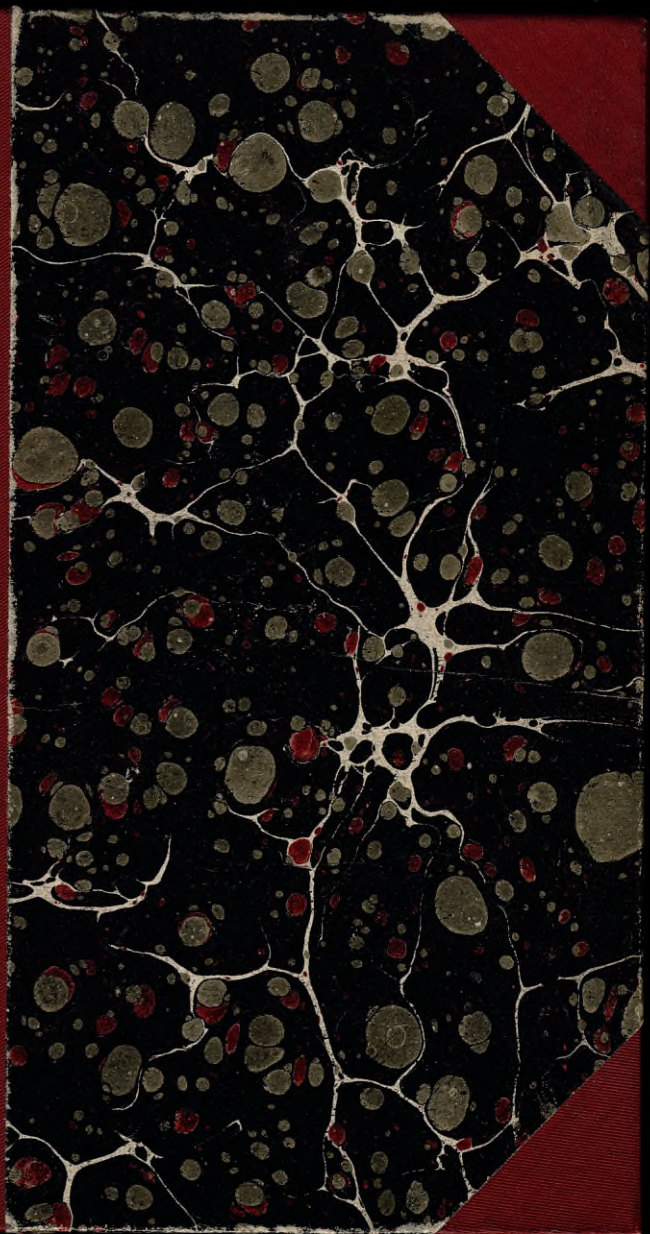
GÖTEBORGS  
UNIVERSITET



LUNDS  
UNIVERSITET

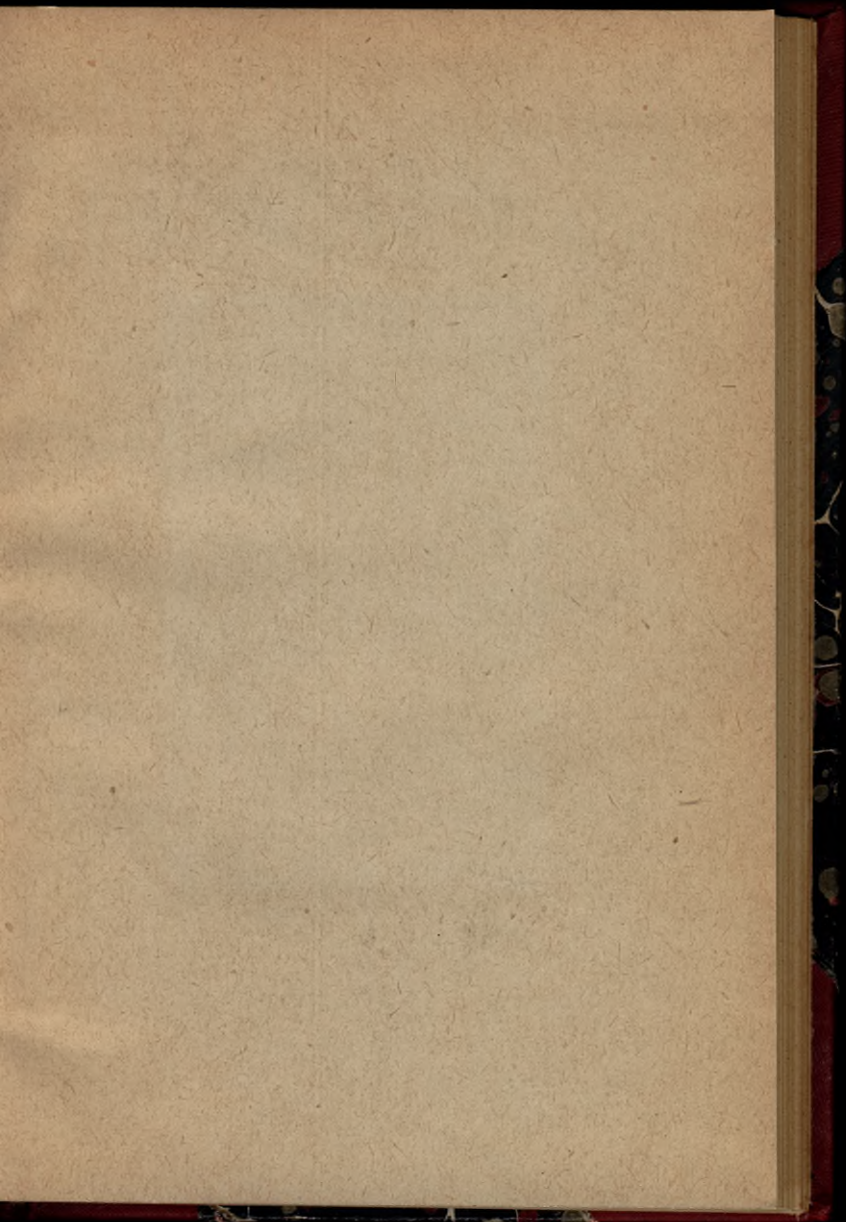


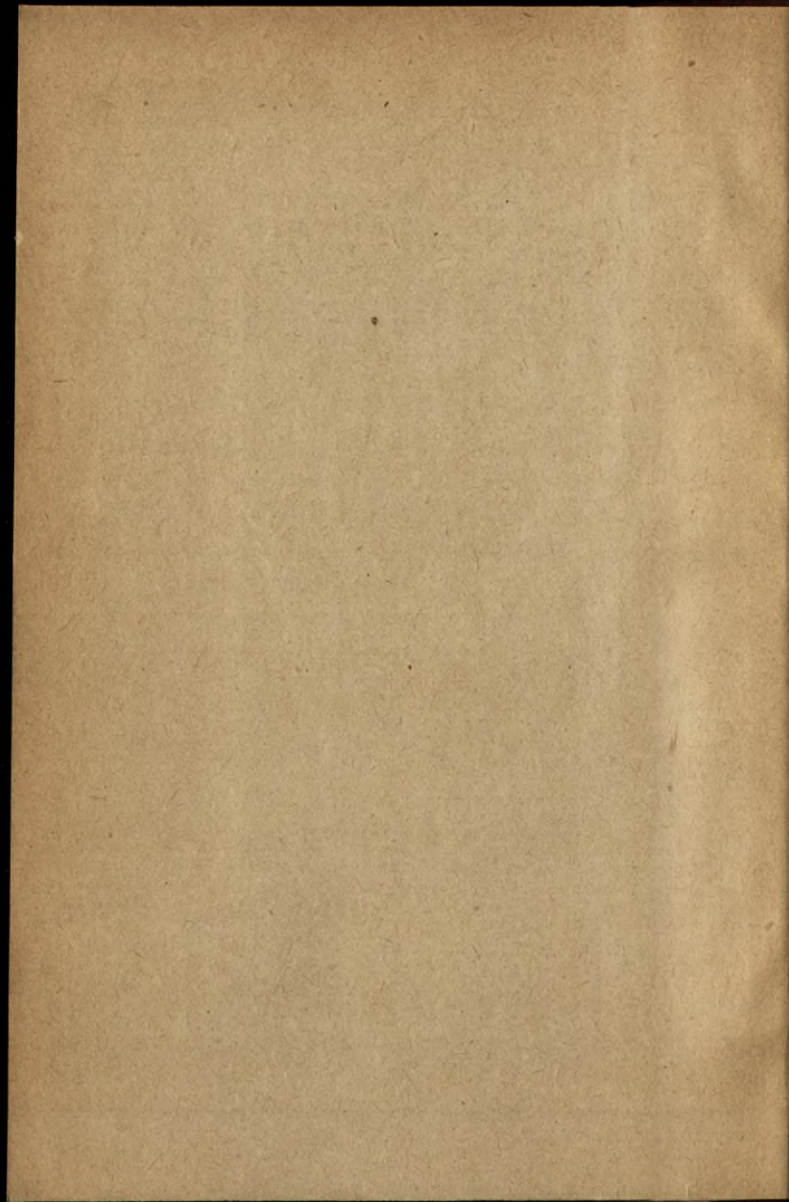
UPPSALA  
UNIVERSITET



Litt.  
Sv.







# VID AFTONLAMPAN

NOVELLER

AF

ERNST LUNDQUIST

---



STOCKHOLM

FRITHIOF HELLBERGS FÖRLAG

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1891.



## Prästgårds-Håkan.

**H**ur det kom sig, att Prästgårds-Håkan någon sin blifvit kyrkoherde i Munkevad? Jo, det hade nog sina naturliga orsaker och var inte alls så underligt som det kunde se ut.

Munkevad var den tiden liksom nu en bondsocken utan en enda herreman, såvida man icke fick räkna skolläraren och klockaren som ståndspersoner, hvilket ej var brukligt i denna aflägsna smålandsbygd. Vid prästval var det följaktligen mycket sällan som olika intressen kommo i strid, så mycket mera som sektväsendet ännu ej trängt in i dessa från den yttre världen isolerade skogstrakter; man röstade vanligen med de rika bönderna i kyrkbyn. Och den gången, då kyrkoherden Håkanson sökte Munkevads pastorat, hade han inga farliga medtäflare; de bägge andra, som stodo på förslaget, voro bägge stämplade på förhand som omöjliga: den ene hade från grannsocknen rykte om sig att vara en präst, »som både kunde ge och ta en sup», och



någon dryckenskap tålde man icke i Munkevad, a. ra minst inom prästgårdsväggarna; den andra var så gammal och sjuklig, att man, om han blifvit vald, snart måst göra om samma besvär; om därför den tredje, Håkanson, bara var något så när skaplig, hade han stora utsikter att bli den lycklige.

Man hade ej hört något om honom på förhand, vare sig godt eller ondt, ty han kom från andra ändan af stiftet, där ingen hade några bekanta. Man fick väl därför döma själf, då han kom för att predika prof.

Och domen utföll allmänt till hans fördel. Pojken, som skjutsat honom de tre milen från närmaste järnvägsstation, talade om, att han hade varit »så argt beskedlier å gemen å säj» under vägen, språkat om ditt och datt alldeles som en ankanrat och velat köra själf hela vägen, och aldrig hade han sett en präst köra så bra. Då man fick se honom på kyrkbacken om söndagsmorgonen, slog äfven hans utseende an. Han var stor och grof som en riktig jätte, med väldiga brunstekta händer och breda axlar, för öfrigt ljushårig, klarögd och rapp i vändningarna som en pojke, fast han såg ut att vara sina fyrtio år. Han hälsade så gladt och vänligt åt alla sidor, att det vann allas hjärtan.

Och när han kom för altaret och hof upp sin röst, hoppade man högt i bänkarna och såg på hvarandra af förvåning. Aldrig hade man hört en sådan stämman. Den rullade som en åska genom kyrkan, men en välljudande, hygglig, vacker åska, som ingen behöfde vara rädd för. Att somna, då han talade, var en ren omöjlighet. Och ännu större blef belåtenheten, då han började sjunga. Hans starka

tenorröst klingade som en smattrande trumpet och hördes ända ner till kyrkbyn, och då han såg, hvilket fördelaktigt intryck hans sång gjort, tog han sig för att sjunga icke allenast det af ritualen, som vanligen brukar sjungas, utan också hela episteln och bönen före densamma, alldeles som vid en installation eller andra stora högtidligheter. Ett bredt, belåtet leende spred sig från ansikte till ansikte öfver hela kyrkan, och den allmänna tillfredsställelsen fick uttryck i det naiva känsloutbrott, som en af de äldsta gubbarne under tystnaden efter sångens slut lät undfalla sig helt högt: »Det var mej en djäkel!»

Maja-gumman i fattigstugan, som af gammal vana gick i kyrkan hvarje söndag, fastän hon var nästan stendöf och icke på tjugu år hört ett ord vare sig af altartjänsten eller predikan, började gråta i glädje, där hon satt i sin bänk: hon hade hört hvarje ord den nye prästen sjöng. Det berättades sedan som ett underverk öfver hela socknen och bidrog i sin mån att skaffa honom röster vid valet.

På predikstolen möglade han icke fast; hans predikan räckte en knapp halftimme, och ingen skulle kunnat säga, hvad den egentligen handlat om, men den var full af dessa hemlighetsfulla teologiska ord och uttryck, som allmogen inte förstår, men som den älskar att höra från predikstolen — »andans och kraftens bevisning», »lammets bröllop», »trones frukt» o. s. v. — och det var endast annexförsamlingens komminister, som märkte, att alltsammans var ett lån ur Hagbergs postilla. Men för en menighet af bönder är utförandet långt viktigare än innehållet i en predikan, och efter gudstjänstens slut fick pastor Håkanson af de kritiserande grupperna

ute på kyrkbacken det vitsordet, att han varit mycket »anständig» på predikstolen.

Vid valet fick han alla rösterna.

Han tillträdde nästa första maj, och i början såg man ej mycket till honom, ty han hade fullt upp att göra med sitt jordbruk; han ämnade nämligen sköta det själf, och det hedrade honom i sockenbornas ögon. Arbetsam och duktig var han och höll sig inte för god att deltaga i hvad slags arbete som helst. Han körde plog och harf, hjälpte till vid potatissättningen och sådde sin hafre själf. Man såg honom ute på åkrarna i förskinn och smutsiga skjortärmar som en annan dagsverkare. Då han icke hade annat att göra, plockade han sten på sin träda och bände upp jordfasta block så stora, att ingen annan karl i socknen skulle ha orkat med dem ensam. Det var en ovanlig kyrkoherde man fått, det såg man snart, men att arbeta och vilja sköta sig hade aldrig varit annat än berömligt i Munkevad.

Också dröjde det inte stort mer än en månad, förr än Selma, rike Per Erssons i kyrkbyn enda dotter, enligt häfdvunnet bruk där i trakten, lät »skicka bud» till kyrkoherden Håkanson, d. v. s. hon sände sin gamle morbror som böneman med hälsning, att »hon hade en så'n innerligt stor håg te bli fru på prästgården», men det blef en förskräcklig uppståndelse på Boarp, Per Erssons gård, då morbror kom tillbaka med det beskedet, att kyrkoherden hälsade och tackade så mycket, men han var redan gift.

Selma, som redan förut stod illa anskrifven för sin högfärd, blef nu en visa i socknen och kunde knappast sticka sin näsa utom dörren, förrän hon

fick höra glåpord för sitt missöde att ha råkat skicka bud till en gift karl.

Och det märkvärdiga var, att ingen människa haft någon aning om, att kyrkoherden var gift. Han bar ingen ring; nå, det var väl för att han inte ville nöta på den under sina grofgöromål. Och hvar var hustrun?

Man behöfde ej undra länge, ty framåt midsommar anlände hon till prästgården, åkande högst upp på toppen af ett flyttlass, som kördes af äldste sonen, en groflemmad tolfåring, och omgifven af en hel massa barn i alla åldrar, däribland en enda flicka och sex pojkar utom körsvennen.

Det var till en familjefader med hustru och åtta barn som Selma hade friat! Från den stunden man fick veta detta, kunde Per Ersson aldrig tåla kyrkoherden Håkanson, och det var Selma, som sedan hittade på att aldrig kalla honom annat än Prästgårds-Håkan, alldeles som det varit fråga om en dräng, och mer »exmera'» hon honom inte, påstod hon.

Den yngsta af plantorna var ett tre veckor gammalt lindebarn, och det var på grund af hans väntade ankomst till världen som kyrkoherdefruen ej hade åtföljt sin man första maj, utan tills vidare bott hemma hos sina föräldrar, som voro torparfolk i den församling, därifrån familjen Håkanson nu kom flyttande — det fick man veta efteråt, och det hade en stor andel i Prästgårds-Håkans hastigt sjunkande popularitet. En rik bonddotter till prästfru, det var alldeles i sin ordning — men en torparejänta! Nej, nye kyrkoherden var alldeles *för* gemen.

Han hade emellertid snart gjort sig bekant och

god vän med de förmögnare bland bönderna, hade ingenting emot att låta bjuda sig på kalas af dem och åt då alltid dubbelt så mycket som någon annan. Det var en behaglig sida hos honom. Han var en lustig sällskapsbroder, och sådana treffiga begrafningar och barndöp som nu på hans tid kunde ingen minnas sig ha varit med om. Han berättade en hel hop tokiga historier, så att gubbarne kiknade af skratt, mest prästhistorier af den mustiga sorten; han sjöng visor för dem, och han pratade lika gladlynt och förtroligt med alla, och om kortleken kom fram, var han inte ledsen för att slå sig ner vid bordet och vara med om ett parti knack, och alltid vann han. För hvarje bondkalas kom han hem flere kronor rikare, och därtill försummade han aldrig att ta med sig hem ett stort knyte fint bröd och kakor till mor och barnen.

Men de, som väntade på att bli bjudna tillbaka,ingo vänta förgäfvets. Hade man ibland något ärende till prästgården, fick man inte så mycket som en dryck vatten en gång. Han var förmodligen snål. Men man kom snart under fund med, att det var nödtvungen snålhet, ty det var stor fattigdom rådande i prästgården. Det syntes vid första ögonkastet. Det såg inte det ringaste herrskapsaktigt ut inom hus; ingenting annat än klumpiga, nödtorfteligen målade furumöbler, och dem hade han sniekrat själf, det tillstod han öppet. Han hade varit en fattig torparpojke från början, talade han om, han hade aldrig haft någon, som hjälpt honom med ett öre, för sina Upsalastudier hade han måst sätta sig i skuld, och därför måste han spara allt hvad sparas kunde, isynnerhet då Vår Herre välsignat honom med

en fattig hustru — de hade varit fästfolk sedan barndomen — och åtta ständigt hungriga barn.

Det stämde ju öfverens med hvad man nu, ehuru för sent, fått veta ryktesvis från socknen han kom ifrån, att han hade genomtrasiga affärer; just af det skälet hade hans förra församlingsboar prisat sig riktigt lyckliga, att de blifvit af med honom.

Men i Munkevad var man, till en början åtminstone, just på grund af hans fattigdom böjd för att visa öfverseende mot honom. Det föll ingen in att se snedt på honom, därför att han olofvandes satte nät på grannarnes fiskvatten och om hösten och vintern strök omkring med bössan i skog och mark, där han alls inte hade rättighet att jaga, och knäppte böndernas största tjädertuppar och fetaste harar; man visste nog, att några mål kraftig mat mycket väl kunde behöfvas i prästgården. Ett år, då han med sin märkvärdiga skicklighet i att skjuta ästadkommit ett sådant nederlag bland villebrådet, att det knappast fanns något kvar åt pojkarne i bygden att roa sig på, togo Jan Jansson i Kroken och nämndeman i Grimsfall itu med kyrkoherden och sade honom i all vänlighet, att han gärna kunde gå litet skonsammare till väga. Men det bekom honom icke det ringaste, han slog bort alltihop med nojs och skämt och förmanade dem att icke vara kitsliga och småaktiga mot sin själaherde. Dagen därpå kom han storsjungande hem från nämndemannens skog med två tjädrar och en orre öfver axeln. Han var oförbätterlig. Men man lät udda vara jämnt — tills vidare.

Märkvärdig var han att hinna med allt. Han skötte sina ämbetsysslor oklanderligt, fastän han

visst icke tycktes ha någon särskildt prästerlig kallelse eller fallenhet, han deltog i jordbruket som en dräng eller, rättare sagdt, som två, han jagade, fiskade, hälsade på i bondgårdarna — helst då han visste, att maten stod på bordet —, han slöjdade åkerbruksredskap i sin lilla snickarekammare, och han fick ändå tid att leka uppslupna lekar med sina barn — deras støj hördes lång väg — och läsa med de äldsta sönerna. De yngre gingo i folkskolan, tills där ej fanns mera kunskaper för dem att inhämta; då tog han äfven dem om hand. Men då hade han redan fått in Björn och Tor till gymnasiet i Kalmar och hade således litet tid ledig.

Äfven hustrun arbetade som en slaf och det behöfdes nog, för att de skulle få inkomsterna att räcka till åt så många munnar. Hon var en liten tystlåten, vissnad människa, som aldrig visade sig ute bland folk. Man såg henne nästan endast om söndagarna, då hon aldrig försummade att infinna sig i kyrkan; men hon satt aldrig i prästgårdsbänken, utan längst nere vid dörren, där hon kunde se sin man bättre, då han stod på predikstolen, och hade lättare för att komma obemärkt ut, då predikan var till ända. Hon gick alltid mycket tarfligt klädd och åtnjöt ingen synnerlig aktning inom socknen. Men kyrkoherden tycktes sätta stort värde på henne. Då han talade om »mor», fick han alltid ett så blidt tonfall, och ett par gånger hade det händt, att folk, som passerat landsvägen fram — den strök tätt förbi prästgården — sett honom marschera omkring på gårdsplanen bärande sin lilla hoptorkade hustru på armen och alla barnen jublande efter i en lång gåsmarsch.

Den enda dottern, Gunlög, som var näst det äldsta af barnen, hade allt från det hon var liten visat en afgang böjelse för att lefva fram sitt lif tillsammans med kreaturen ute i hagar och stallar. Hon hade ingen att leka med, ty bröderna föraktade att leka med en flicka; därför blefvo djuren hennes lekkamrater. Hvar hon kom och gick, luktade det fårhus eller ladugård om henne. Så snart hon ätit, försvann hon ut till sina djur; bland dem läste hon sina läxor, i deras bås satt hon och stickade sina strumpor. Det gränsade till mani, men kyrkoherden lät henne följa sin natur, ty det är det enda sättet att bli lycklig här i världen, sade han. Då Gunlög blef större, vardt hon ett plågoris för ladugårdspigorna, som aldrig kunde göra henne i lag. Hon tycktes ha tagit till sin liffsuppgift att hålla en järnhård tumme på ögonen på dem. Hennes ständiga klagan var, att de missvårdade kreaturen. Hvarje halfår bytte kyrkoherden om ladugårdspiga; ingen kunde stå ut med Gunlögs ständiga polisuppsikt. Slutligen blef det svårt att få någon till den tjänsten. Då det en vår såg ut, som om man skulle bli alldeles utan, kom Gunlög — det var samma vår hon gick och läste — och erbjöd sig helt triumferande att sköta platsen ensam och på eget ansvar. Det hade hon falkat på i många år, sade hon. Det var det enda hon kunde och ville göra här i världen; fick hon inte lefva bland kreaturen, så ville hon inte lefva alls. — Kyrkoherden hade en lång rådplägning med sin hustru, och resultatet blef, att Gunlögs begäran beviljades. Hon blef sin fars ladugårdspiga, och det var hon så länge hon lefde. Aldrig hade kreaturen fått en sådan vård eller trifts så bra som



under hennes regemente. Hon hade fått sin käraste önskan uppfylld, och föräldrarna sparade in 85 kronor på ladugårdspiglönen — det räckte ett godt stycke för gossarne att lefva på i Upsala.

Ty dit hade nu de bägge äldsta kommit; Angantyr och Frej hade intagit deras platser vid Kalmar-gymnasiet. Det var ett underverk, hur kyrkoherden kunde skrapa ihop pengar till att ge sina gossar en sådan uppfostran. Men han hade föresatt sig, att de skulle bli hvad deras anlag pekade åt, så vidt *han* kunde hjälpa dem till det, och då nu de bägge äldsta visade utpräglade anlag för studier, så *skulle* de också studera. Men lefva på matsäck måste de göra, det hade han gjort på sin tid, och det hörde han dem heller aldrig knota öfver. Då de voro hemma under sommarferierna, sågo de lika starka och duktiga ut för det och hjälpte fadern på åker och äng, så att han slapp lega arbetsfolk under skördetiden. Björn skulle bli jurist och Tor läkare. Resliga och axelbreda voro de bägge två och skötte lien som hela karlar.

Men för att skaffa pengar till deras Upsalater-miner måste deras far anlita både möjliga och omöjliga utvägar. Då ingen annan råd fanns och han flere kvällar gått med stora steg af och an på sin gårdsplan i vända för pengar — ut måste han alltid i sådana ögonblick — då var det som han kom på den olyckliga idén att ge sig ut i bygden och låna. Det gick bra i början, ty bönderna kände sig smickrade att få låna åt sin kyrkoherde, men då det blef bekant, att han pungslagit litet hvar, och att ingen sett en skynt af någon betalning, sinade den källan hastigt ut. Han fick nej öfverallt. Man

rådde honom att ta hem sina pojkar, då han inte hade råd att hålla dem vid akademien, och man föreställde honom välment, huru yanvettigt det var af honom att föresätta sig det omöjliga. Men det var som att tala till väggen. Han slog sin hårda näfve i bordet, så att bondgubbarne hoppade till, och svor på — ty han kunde svära också, bland allt annat som han kunde — att hans pojkar *skulle* fram, och de *skulle* ha pengar till sig, de hade inte större skyldighet eller förmåga att svälta än munkevadsböndernas söner.

Och hur det var, men pengar skaffade han alltid till sist på något sätt. Men så stod han också skyldig hvarenda bonde i socknen — utom Per Ersson i Boarp, Selmas far, ty han hade alltid sagt hårdnackadt nej, påverkad af dottern.

Sina egna studieskulder hade kyrkoherden Håkansson under årens lopp lyckats betala, men nu var han skyldig en lika stor summa i småposter till bönderna i församlingen. Hvarje tia han lånat stod ordentligt bokförd i en särskild kladd, som han förde, och det var hans plan att betala igen dessa ficklån i en framtid, då hans gossars uppfostran var fullbordad. Men till dess finge gubbarne ge sig till tåls, huru mycket de än brummade. Det var ju inte alls för mycket, att de hjälpte sin präst! Det var bara deras kristliga skyldighet. Snikenhet och oginhet behöfde man inte ha något undseende med. Om han själf haft så godt om mynt som de, och deras söner varit i så stort behof som hans, skulle han inte ha vägrat att lossa på pungen, det visste han med sig. För öfrigt ämnade han ju inte bedra dem på ett öre, bara ge dem tillfälle

att öfva sig i hjälpsamhetens och tålmodets kristliga dygder. Dessutom — då det gälde hans pojkars hela existens, skulle han icke ha dragit i betänkanke att söfva sitt samvete med ännu större sofistimer.

Det jäsande missnöjet med Prästgårds-Håkan var emellertid i ständigt tilltagande. Om man åtminstone varit nog klok att ta reverser af honom! Men nu hade man icke ens den glädjen, att man kunde stämma honom.

Men så kom det till en kris. Björn hade endast en termin kvar till sin hofrättsexamen, och just då hotade de knappa penningförsändelserna hemifrån att alldeles afstanna. Skulle Björn nödgas afbryta sina studier af brist på medel, då han stod så nära målet? Eller skulle han nödgas kasta sig i vigilansens armar och förspilla tiden på sådant, nu då hvarje minut var dyrbar för honom? Nej, det skulle inte ske, förr ville kyrkoherden underkasta sig hvilka förödmjukelser som helst.

Prästgårdens inventarier voro redan in-tecknade, till och med det tarfliga möblemanget var pantförskrifvet. Ingenting att sälja — ingen utväg.

Då gick han till Per Ersson i Boarp ännu en gång. I början gick det någorlunda fredligt till därinne i hörnkammaren, men sedan Selma under någon förevändning gått dit in och blandat sig i resonemanget, urartade affärssamtalet till ett stormigt upptråde. Moran och pigorna, som lyssnade utanför, hörde Prästgårds-Håkan vråla som en tjur och slå i bordet, så det dånade, och rätt som det var kom Selma utdansande genom dörren fortare än som var naturligt. En stund därefter såg man

prästen med förgrymmad uppsyn och sjumilasteg vandra hem till sig, där han stängde in sig på sitt rum och gick af och an halfva natten.

Historien spred sig öfver hela kyrkbyn inom en timme, och som det var lördagskväll, tyckte man allt, att detta beteende var litet underligt af kyrkoherden; det hade varit anständigare af honom att sitta hemma och tänka på sin predikan än att gå omkring i bygden och ställa till gräl och kasta ut kvinnor, bara därför att han inte fick låna pengar. Men Per Erssons unnade man gärna hvad som helst, ty de voro illa tålda.

Då kyrkoherden kom på predikstolen följande förmiddag, såg man genast, att hans vrede ej lagt sig sedan i går kväll. Han skickade ljungeldsblickar ner till bänken, där Per Ersson satt med hela sin familj, och då han i sin skrifna predikan råkade nämna ordet girighet, såg han upp från pappersbladen, gjorde en paus, hvarunder han fixerade Per Ersson och Selma, som om han velat tvinga dem att krypa ner i bänken och gömma sig, och fastän det var alldeles mot hans vana att extemporera, höll han nu ett hetsigt föredrag mot snikenhetens och egennyttans skamliga lyten — hela tiden med ögonen fästa på sina offer — och han skildrade en sådan usel mammons träl med så bestämda och skarpa färger, att alla människor kände igen, hvem han menade; det kunde icke ha varit tydligare, om han pekat på Per Ersson och nämnt honom vid namn. Sedan han sagt ut allt hvad han hade på hjärtat, torkade han svetten ur pannan, störtade i sig vattenglaset och avslutade sin predikan i största hast. Då han steg ner från predikstolen, reste

äfvén Per Ersson sig och lämnade kyrkan med hela sin familj.

Det var lifligt på kyrkbacken den middagen.

Kyrkoherden var belåten med sig själf; det hade icke varit någon öfverlagd plan, han hade endast lydt ögonblickets ingifvelse, men han ångrade sig icke.

Ett par dagar därefter kom det bref från Björn. Han bad fadern att icke vara orolig för honom; han hade nu måst gripa sig an med att vigileras af kamrater, och på det sättet skulle han nog kunna dra sig fram öfver examen. Den tid affärsspringet tog bort fick han väl ta igen genom att sitta uppe längre om nätterna, han var ju frisk och stark, så att det gjorde honom ingenting. Och efter examen blefve det alltid någon råd.

Detta bref gjorde kyrkoherden nästan utom sig af förtviflan. Hans pojke skulle nu få pröfva på vingleriets förbannelse och sätta sin examen på spel, bara för en eländig gnidare till bondtupp och en elak kvinna —! Han rände ut på vägar och stigar, som vanligt då han var upprörd, och knappast hade han kommit förbi prästgårdens grandunge, förrän han mötte Per Ersson, som kom lunkande framåt vägen med ett järnspejt öfver axelu. Kyrkoherden stannade och inväntade honom; här skulle bli gräl af, det slog inte fel, och han var minsann inte den som gick ur vägen. Men huru häpen blef han inte, då Per Ersson, i stället för att öfverfälla honom med otidigheter — och kanske med järnspejtet — underdånigt tog af sig hatten, bugade sig och lomade förbi med en min som en piskad hunds. »Jaså,

han är rädd!» tänkte kyrkoherden. »Verkade det på *det* viset! Då är min pojke räddad.»

Han ropade an Per Ersson och denne stannade genast.

»Hvad tyckte Per Ersson om predikan i går?»

Ett grymtande blef enda svaret.

»Jag tyckte just, att jag gjorde min sak bra,» fortfor Prästgårds-Håkan i samma raljanta ton som nyss. »Men vänta bara till nästa söndag, då skall jag låta piskan gå ännu eftertryckligare, och det så det skall hvina om öronen på somliga.»

»Nej, för Herrans Jesu skull,» utbrast Per Ersson förskräckt. »Då ger jag hellre pengarne.»

En halftimme därefter kom kyrkoherden ut från hörnkammaren på Boarp med ett segerstolt leende i sitt ansikte och hundrafemtio kronor på fickan. Det hade i går varit fråga om två hundra, men i dag hade Per Ersson tiggat och bedt för själ och pina att få slippa med hundrafemtio, och det beviljades. Låntagaren var till och med nog tillmötesgående att skrifva revers på sex månader med sex procents ränta.

Kyrkoherden var så glad öfver att kunna få skieka pengar till Björn, att han ej hade tid att känna några samvetskval öfver det mindre honnetta åtkomstsättet.

Björn tog sin examen, lyckades sedan med ett par kamraters borgenshjälp få ett banklån på ett par hundra kronor, och dem lämnade han fadern, då han kom hem. Per Ersson fick igen sina pengar på utsatt dag; det var den första skuld kyrkoherden hade betalat i Munkevad.

Men han hade nu lärt sig ett nytt och osvik-

ligt sätt att skaffa pengar i nödens stund, och det blef under årens lopp icke obegagnadt. Han hade många söner att underhålla, somliga vid veterinärinstitutet, andra på landbruksskolor, och litet emellan måste han tillgripa det nyupptäckta medlet. Per Ersson skonades tills vidare, men turen kom i stället till Jan Jansson i Kroken, nämndeman i Grimsfall och de andra rikare bönderna. Alltid hade de någon svag sida, som kunde anfallas, dryekenskap, oärlighet i handel och vandel o. s. v. och medlet lyckades alltid, ibland på blotta hotelser. Ingen hade lust att offentligt ställas vid skampålen, hellre betalade man, isynnerhet som det ju ändå kunde ligga någon sanning i kyrkoherdens försäkringar, att han skulle göra rätt för sig i framtiden, och om han inte lefde så länge, skulle hans söner betala.

I början vred han sig länge och kände sig plågad och skamsen, innan han kunde förmå sig att sålunda sätta knifven på gubbarnes strupar, men till sist förslöades denna känsla, och det blef en vana. Han intalade sig själf, att det rent af var hans skyldighet som familjefar att icke låta hejda sig af grannlagenhetsyhänsyn mot sådana skälmar, som han ansåg munkevadsbönderna vara samt och synnerligen. Att han gjorde sitt förhållande till församlingsborna olidligt på detta sätt, insåg han nog, men det var ett offer, som han slutligen ej tvekade att underkasta sig för sina barns skull.

Hätskheten mot kyrkoherden bland de förmögare bönderna hade verkligen stigit till kokpunkten. Men man hade intet annat att göra än knyta näfven i byxfickan mot denne tyrann, som hade makt att i sin egenskap af deras själasörjare brännmärka dem

offentligt för deras hemliga synder och tvinga fram sedelbuntarna ur deras byrålådor. Det var omöjligt att komma åt honom på något sätt.

Om man åtminstone kunnat komma på honom med något tjänstefel, så att man kunnat anmäla honom hos domkapitlet! Men huru man letade och snokade, kunde man ej spåra upp en enda anledning till anmärkning mot honom. Man hoppades i det längsta, att hans dåliga affärer skulle ha tvingat honom att låna ur de offentliga kassor han hade om hand; men vid de extra revisioner, som i det syftet bragtes till stånd, befanns det, att alla papper voro i ordning och icke ett öre fattades. Han var dem för slug — eller för ärlig, man visste icke rätt hvilketdera.

Återstod således intet annat sätt att kväsa till honom än att vädja till den råa styrkan. Tre af socknens starkaste ungersvenner, söner till ett par af de hårdast brandskattade bönderna, ställde sig i försåt för honom i skogen en natt, då han kom hem från en förrättning. Men han steg ur vagnen, band helt lugnt hästen vid ett träd och piskade sedan upp alla de tre hämnarne så grundligt, att de tiggde om nåd och förskoning. Den värste bråkmakaren lyfte han upp på armarne så lång han var, bar honom till en pöl bredvid vägen och brynade hans näsa i dyn, som om han varit en osnygg kattunge; sedan lät han sin stora knölpåk dansa polska på hans rygg, medan de bägge andra togo till flykten.

Från den dagen tordes ingen förgripa sig på Prästgårds-Håkan, isynnerhet som han numera alltid gick beväpnad med sin fruktansvärda käpp, »Pålle»,



som han kallade honom. Det var ingen, som hade lust att narra Pålle till att skena.

Däremot hände det ibland om vinternätterna, att hans sängkamarfönster bombarderades med snöbollar, kastade af osynliga händer. Men det ofoget upprepades mindre ofta, sedan en högrest och axelbred hvit gestalt en natt uppenbarade sig i fönstret och lossade ett gevärsskott salt genom den öppna lättrutan.

Kyrkan stod merendels nästan tom numera, då Prästgårds-Håkan predikade. Bönderna vågade sig icke dit; man kunde aldrig veta hvad man råkade ut för. De passade på och gingo i kyrkan den söndag i månaden, då annexförsamlingens komminister predikade. Eljes utgjordes den lilla åhörarskaran i Munkevads kyrka mest af torparfamiljer och några fattighjon, som ej hade något att riskera.

Midt under det fiendtligheterna mellan kyrkoherden och hans församlingsboar rasade som värst — han hade väl då innehaft Munkevads pastorat i femton år — fick han en dag ett bref från sin intimaste vän från skolan och Upsala-tiden, en baron Gyllenraab, som skref, att han ämnade sig åt dessa trakter af Småland för att hälsa på släktingar och i förbifarten gärna ville göra en titt till sin gamle ungdomsvän, om denne ville hämta honom vid järnvägsstationen. Kyrkoherden blef så glad som han ej varit på länge under dessa tryckta tider; han hade alltid hållit innerligt af Gyllenraab, fastän omständigheterna skilt dem åt. Han körde själf till stationen och hämtade honom på utsatt dag. Det blef ett gladt återseende; de bägge gamla kamraterna hade så många minnen att lifva upp. Baronens hade

skickat sin familj före till släktingarne och ämnade själf dröja ett par dagar hos sin vän, om han tillät. En säng, sur mjölk och fläsk och potatis var allt hvad han behöfde. Han hade hört talas om Håkan-son i Stockholm i våras af en riksdagsman därifrån trakten, som berättat en hel massa roliga historier om huru han lefde röfvarelif med sina församlingsboar, och efter det bar åt, hade baronen velat fara och höra efter, huru mycket af detta prat som var sant.

Han fick god tid att sätta sig in i sin väns förhållanden, ty han trufdes så bra på prästgården, trots dess brist på bekvämligheter, att han icke kom sig för att bryta upp på åtta dagar. Han, kyrkoherden och de bägge äldsta sönerna voro nästan hela dagarna ute med bössorna i skog och mark; baronen var uppspelt som en utsluppen skolpojke och tycktes märkvärdigt nog njuta i dubbelt mått af jaktnöjet, då han visste, att man befann sig på förbjuden mark. Då de kommo hem, kunde herrarne sitta uppe och tala om studenthistorier till två, tre om mornarna, och det var friska, ungdomliga skrattsalvor som trängde ner till mor och Gunlög från fars studerkammare.

Då baronen reste, kände han till vännens affärsställning i de minsta detaljer. Då han satt i vagnen och skulle till att fara — kyrkoherden var af en förättning hindrad att skjutsa honom — sade han:

»Får du för svårt att stångas med dina bönder, så skrif till mig; för din räkning har jag alltid pengar disponibla, gamle hederskurre.»

Men antingen Prästgårds-Håkan genom vanans makt fått smak för sitt gamla »medel», eller att

några lånetransaktioner icke behöfdes, eller att han drog sig för att oskära vänskapsförhållandet och grumla dess kära minnen genom att blanda in affärsprosa däri, nog af, hur svårt han än hade det, skref han aldrig till baronen och begärde penninglån, trots den vänliga uppmaningen. På ett par år hörde han ej heller af Gyllenraab.

Men så kom det en dag ett bref från honom, och det fyllde hela prästgården med en frenetisk glädjersel. Prästen i Svenby församling i norra Östergötland var död, och som baron Gyllenraab hade patronatsrätt där, kallade han härmedels sin gamle vän Håkanson till kyrkoherde i det lediga pastoratet, som lämnade inemot 6,000 kronor i årlig inkomst — —.

Det blef riktiga indiantjut af glädje. Man visste inte hvad man skulle ta sig till för att uttrycka sina känslor. Mor grät, Gunlög storskrattade, somliga af pojkarne dansade, andra brottades. Midt upp i hänryckningen rusade far och äldste sonen fram till mor, lyfte upp henne mellan sig och buro henne »i guld-stol» genom hela huset, uppför trappor och utför trappor, ut i trädgården, och ett långt stycke ut på vägen, och alla barnen skrånande efter: »Hurra för mor! Hurra för mor!» Det var alldeles som om de hade henne ensam att tacka för den stora lyckan.

Prästgårds-Håkan var ingen ungdom längre, men aldrig hade han sjungit så duktigt inför altaret som den söndag han gjorde sin afskedspredikan. Allt i ritualen, som möjligen kunde sjungas, det sjöng han och det så att fönsterrutorna skallrade. Man hade icke hört honom på länge nu; också syntes gapande munnar och ögon tindrande af beundran öfverallt i

kyrkan, som var alldeles fullpackad af folk, så att många finga stå. Åh, så det klingade! Ja, säga hvad man ville om Prästgårds-Håkan, men det fanns ingen präst i hela Småland, som mässade så som han. Men vidare högtidligt var det just inte, ty medan han sjöng, stod han och såg ut som en tjufpojke med ett löje i hvardera ögat, och det föreföll, som om han haft riktig möda att inte falla in i en glad visa.

Då han kom på predikstolen, såg han sig omkring åt alla håll och utbrast:

»Nej se, så mycket folk här är i dag! Det var då någonting ovanligt. Men det är väl i glädjen öfver, att det är sista gången ni behöfver se och höra mig.»

Sedan läste han som vanligt upp en af Hagbergs predikningar, och då han slutat med den, höll han ett litet tal af ungefär följande innehåll:

»Ja, nu ha ni hört litet Guds ord, och nu vill jag också för sista gången säga er några ord för egen del. Ni ha varit förargade på mig många gånger, det vet jag, och det är naturligtvis mest för att jag har haft så ondt om pengar. Men om ni vill vara rättvisa, så ska ni nog erkänna, att det inte har varit mitt eget fel. Har jag gjort er något emot, så har det varit för mina barns skull, och därför ångrar jag det inte. Men jag ber er i alla fall ursäkt mig, om jag skulle ha råkat gå litet för hårdhänt till väga ibland. Jag vill gärna, att vi ska vara sams nu, då vi ska skiljas åt. Ja, adjö med er nu och tack ska ni ha för de här aderton åren! Ni ska nog få höra af mig, då jag kommer i bättre omständigheter. Och är det någon

af er, som har sina vägar uppåt Svenby, så hoppas jag han inte glömmet att hälsa på mig och se, hur jag har det. En smörgås och ett glas öl skall jag alltid bjuda på, för där behöfver jag inte vara så snål på trakteringen som jag har varit här. Glöm inte bort mig! Och när det blir någon fnurra på tråden mellan er och min efterträdare, så kom alltid ihåg, att en präst är *människa* i första rummet; det ha ni inte alltid tänkt på under min tid. Tack nu för allt godt, och adjö med er allesammans!»

Han nickade åt alla håll, och så gick han ner från predikstolen. Det lilla afskedstalet tycktes ha gjort god verkan, ty då han efter gudstjänstens slut skulle lämna kyrkan, stod en väldig folkmassa ute på vägen och alla ville trycka hans händer och önska honom lycka. Till och med kyrkoherdefrun, som nu för första gången på alla dessa aderton år lämnade kyrkan vid sin mans arm, fick sin rikliga andel af afskedsvänlighet.

Dagen därpå, då prästfamiljen skulle resa, var det åter stor folksamling nere vid kyrkbyn, där vagnarna skulle passera förbi. Han, som fått sin näsa brynt i dypölen, stod i spetsen för de unga karlarne och skulle ta upp hurraropen, och det väckte endast munterhet hos bägge parterna, då han råkade missäga sig och ropade med sina lungors hela kraft:

»Hurra för Prästgårds-Håkan!»

Redan samma år började det komma penning-bref från Svenby till bondgubbarne i Munkevad. Det var märkvärdigt, huru kraftigt det bidrog till att omstämman allmänna opinionen mot socknens förre kyrkoherde, som varit så afskydd i många

år. Det dröjde icke länge, förr än man hörde gubbar och gummor komma öfverens om, att han varit en »för innerligt rar präst, en rikti' Guds ängel te mänske; maken te Prästgårds-Håkan få vi aldrig!»

1889.





## Fra Silvestros klocka.

**U**nder den vinter, jag och min hustru för ett par år sedan tillbragte i Rom, bodde vi vid via Liguria, en af de nya gator, som upptagits på Ludovisiparkens och kapucinerträdgårdens forna mark.

Huset var en af de vanliga moderna hyreskasernerna med jämförelsevis ganska mycken komfort invändigt, ehuru utan stil och karaktär till det yttre. Läget var förträffligt: högt, fritt och soligt, och detta senare är om vintern oskattbart i detta land, där solen är den bästa husläkaren. Utsikten var både vacker och vidsträckt, isynnerhet från terrassen uppe på taket, där man såg hela Rom med dess böljande haf af grå hus och dess hundratals kupoler och torn, därutom campagnans färgskiftande duk och längst bort den underbara ramen, som kanske är det allra skönaste på taflan: Albaner- och Sabinerbergens bläskimrande höjdsträckor, här och

där beströdda med små hvita städer och byar, som likna kvarglömnda snödrifvor och gnistra som eld, då solen försvinner under Peterskyrkans stora, runda kupa.

Från våra fönster sågo vi åt ena sidan tvärs-  
öfver gatan en grå gafvel af kapucinerklostret med  
den smula köksträdgård, som munkarne ännu ha i  
behåll efter alla ogudaktiga expropriationer, och  
längst bort palazzo Piombinos nyss färdiga moderna  
renässansfasad. At ett annat håll begränsades ut-  
sikten af klostret och kyrkan S. Isidoro, som vi  
sågo bortöfver en hög, gräsbeväxt vall, tillgänglig  
från gatan, ett tillhåll för arbetare under deras raster  
och ofta skådeplats för ganska familjära scener.  
En förmiddag midt i vintern såg jag t. ex. en gam-  
mal gubbe sitta där i gräset och byta om skjorta,  
och han gjorde sig ingen öfverflödig brådska, utan  
tycktes med välbehag bada sina skrupna gamla  
lemmar i den varma januarisolen.

Detta nära grannskap med klostren var en af  
vår bostads olägenheter. Vår nattro stördes näm-  
ligen, isynnerhet i början, innan vi hunnit vänja  
oss, af den oupphörliga klockringningen. Knappast  
hade kapucinernas fylliga malmtoner förklingat, förr-  
än de irländska nunnorna i hörnet af via S. Isidoro  
svarade med en liten inställsam och pratsjuk sopran-  
klocka, som tycktes ha en oändlig massa saker att  
anförtro sina grannar munkarne i nattens tystnad.  
För mina öron hade det ett visst släkttyecke med  
flirtation. Jag framkastade en gång den elaka an-  
märkningen till vår värdinna, signora Annunziata;  
hon skrattade och svarade, att det var nog inte en  
slumpens lek, att hvarhelst ett munkkloster är be-



läget, kan man alltid vara säker på att se ett nunnekloster resa sig strax i närheten.

Vårt värdfolk hade förr sett bättre dagar; signor Bellenchi eller sor Eugenio, som han kallades i dagligt tal, var arkitekt, hade till och med rådt om eget hus nere vid Tibern åt ponte S. Angelo till, men hade under husjobberiet strax efter det Rom blef det förenade Italiens hufvudstad inlåtit sig i våghalsiga spekulationer, som ledt till en krasch. Nu försörjde han sig med att gå och arbeta som simpel murare, åtminstone var han under den grofva, fotsida slängkappan klädd som en sådan, då han kom hem om kvällarna för att äta middag med hustru och barn utanför köksdörren, i den bortre ändan af korridoren — »*il mio salotto*», som signora Annunziata sade med sitt humoristiska leende. Alla rummen voro nämligen uthyrda till utlänningar utom ett litet kyffe midtför köksdörren, men detta upptogs nästan helt och hållet af makarnas jättestora äkta säng — signorans stolthet, ett mönster af snygghet och elegans med svällande kuddar och ett blått sidentäcke, som om dagarna utstyrdes med ett dyrbart spetsöfverkast; sängen är nämligen den möbel, hvarpå man i ett italienskt hem koncentrerar all sin ömhet och omsorg. Vidare innehöll detta rum ett par trasiga stolar och ett klädsåp, hvari signora Annunziata förvarade ett par relikier från glanstiden, två praktfulla sidenklädningar, en blå och en röd, garnerade med spetsvolanger och pös och rosetter i oändlighet — skatter, som togos fram och förvisades med religiöst allvar för hvarje ny kvinnlig hyresgäst, som flyttade in i våningen, för att sedan åter hängas in i skåpet. Det var för öfrigt

alldeles tomt; jag tror icke, att signora Annunziata förutom dessa skådestycken ägde andra kläder än dem hon gick och stod i.

Hvar hennes båda svartögda och brunhylda gossar, Varro och Virgilio, hade sina sofplatser, kunde jag aldrig komma under fund med; kanske på golfvet nedanför sängtabernaklet, kanske i köket. De voro för öfrigt nästan aldrig hemma, utom under rasten från skolan på förmiddagen, då de vanligen, för att lisa sin mors lättja, städade våra rum och fyllde olja på våra lampor, samt om kvällarna, då de med far och mor åto middag i »salongen» utanför köksdörren. Den yngste, Virgilio, somnade sedan regelbundet med armarna på bordet, medan den tolfårige Varro spelade några partier tarocchi med föräldrarna och den halta hjälpgumman och bistod dem i att tömma den stora halmflätade vinflaskan, som alltid stod på bordet, då det fanns pengar i huset. Hela kvällen trängde familjens glada, förnöjda, skallande skratt — i sällskap med ett infamt lökos efter deras måltid — in genom dörrspringorna till de utländska hyresgästerna. En och annan gång kom någon vän till sor Eugenio för att dricka ett glas med familjen, och då slapp hjälpgumman vara fjärde man i tarocchispelet.

Vi kommo på det hela taget mycket väl öfverens med vårt värdfolk. Arkitekten sågo vi sällan till, egentligen mest om kvällarna, då han bar in till oss vår kamin, som han haft till påtändning ute i köket — en liten löjlig, osande tingest, hvilken hade sin plats under fönstret i vår *salotto* och släppte ut sin rök genom ett rör, som stack ut genom ett hål i väggen. Sor Eugenio var en stor-

växt och axelbred karl af den vackra romaretypen, tystlåten och generad, med väldiga mustacher à la Vittorio Emanuele och en grof röst, som fåfängt ansträngde sig att bortskrapa det sammetslika väl-ljudet i hans sedvanliga aftonhälsningar — *buona sera* och *felicissima notte* —, de enda ord jag hört honom uttala.

Hans hustru hade vi däremot mera sällskap af. Hon var en kvinna nära femtioårig, men trots den oformliga korpulensen ännu på sitt sätt vacker. Hyn hade denna jämna, rena, mattgula ton, som är utmärkande för söderns barn, en varm blekhet, som aldrig förefaller sjuklig. Ett yppigare svart hår än signora Annunziatas vet jag mig ej ens i Italien ha sett; det var så tjockt, att det vällde ut i ystra kaskader öfverallt och kunde ha räckt till åt fyra nordiska damer, utan att de ändå blifvit vanlottade. Också kammade vår värdinna sig aldrig — bokstaf-ligen aldrig, hon *kunde* icke, sade hon. Men en dag i veckan kom hårfrisörskan och var då instängd med signora Annunziata hela förmiddagen, helst i den af hyresgästernas rum, som var senast utgången och följaktligen ej kunde väntas hem så snart. Då signoran åter blef synlig för världen efter denna hemlighetsfulla séance, var hennes hufvud ett arki-tektoniskt mästestycke. Den dagen, kamningsdagen, var den enda dag i veckan, då signora Annunziata gick ut i staden för att uträtta ärenden. Barhufvad, med en svart spetslöja kastad omkring halsen skred hon med en drottning's hållning fram på trottoarerna i det närmast omgifvande kvarteret för att köpa vin, olja och maccaroni och visa sig för sina kvinnliga bekanta. Ja, en kamningsdag hade hon

förirrat sig ända ner på Corso, där jag mötte henne med ansiktet skinande och drypande af svett efter den långa promenadens ovanliga ansträngning; jag stannade och växlade några ord med henne, hon hade varit och köpt en skolbok åt Varro, sade hon, men då jag insinuerade, att hon enkom gått ner till Corso för att visa sitt hår, skrattade hon bara och nekade icke för, att jag hade gissat rätt.

Sina dagar tillbragte hon mest med att ligga i ett öppet fönster och sola sig. Men om någon af hyresgästerna kom hem, gjorde hon sig gärna ett ärende in till denne för att få prata, ty det var ändå hennes favoritsysselsättning. Hos oss var hon alltid välkommen, ty vi ansågo det som en nyttig öfning att höra landets språk talas. I början hade vi dock svårt att följa med, ty signora Annunziatas tunga gick som en lärkvinge, och därtill var hennes uttal ej det allra korrektaste; hennes språk var något landsmål från Ternitrakten, och hon uttalade bland annat gärna l som r. De första dagarna af vår bekantskap inbillade jag mig nästan, att det var idel dödsfall och sorgliga saker som signoran berättade om, då ordet *morto* så ofta förekom i hennes svada; men jag upptäckte snart, att det skulle vara *molto*.

Då jag började förstå henne litet bättre, hade jag ofta rätt mycket nöje af hennes prat, ty hon var icke dum, hon var begåfvad med en spelande humor, som dock företrädesvis älskade det mustiga för att icke säga frivola, och hon hade en verklig talang att berätta dramatiskt. Isynnerhet då hon kom sig i farten att göra narr af sin dödsfiende, signora Gemma i våningen inunder, en vindögd änka,

som också hade till yrke att hyra ut rum åt *forestieri*, och som för hvarje gång en droska stannade utanför porten kvick som en ödla kilade ner för att lägga embargo på dess innehafvare, om han var en rumsökande, så att han icke skulle bli hyresgäst hos signora Annunziata. Men änkans knep lyckades sällan, ty herrar *inglesi* hade ju nästan alltid af föregående, belåtna kunder blifvit adresserade just till signora Annunziata och icke till denna smutsaktiga varelse, som hade krypdjur i alla sina sängar. Ah, det var en gemen slinka . . . och till älskäre hade hon en kapucinermunk, som hälsade på henne dagligen; han hade en civil dräkt hängande i hennes klädkåp . . . den tog han på sig i stället för den bruna munkkåpan, och i den frässade och drack han mellan fyra väggar tillsammans med sin vindögda sköna och rökte upp hennes hyresgästers cigarrer . . . snyggt sällskap!

Jag hade lagt märke till, att signora Annunziata antingen skrattade spefullt eller gnistrade och sprakade af förargelse, så snart det blef tal om munkar eller präster. Att det icke var något religiöst hus vi kommit i, syntes dessutom af den omständigheten, att icke en enda helgon- eller madonnabild fanns i något rum; väggarna i vår salong t. ex. pryddes endast af familjeporätt i fotografi samt en terracottabyst af den rabulistiske folktalaren och journalisten Coccapieller. Men ett ännu mera i ögonfallande bevis på signora Annunzias antiklerikala tendenser var det tryckta plakat hon klistrat upp midtför farstudörren i den långa korridor, som gick genom hela våningen; det innehöll följande ord i

fetstil: *Benvenuto chi non porta abito di prete* (Den, som icke bär prästdräkt, är välkommen).

Jag frågade henne en gång efter anledningen till detta hennes prästhat, och hon var genast beredvillig att säga mig den.

För några år sedan — familjen Bellenchi bodde då ännu i sitt eget »palazzo» nere i Tibertrakten — hade deras äldste gosse Mario råkat i slagsmål med några andra gossar nere i gränden, blifvit träffad vid tinningen af en skarp sten och burits hem död. Då föräldrarnas första häftiga förtviflan lagt sig något, kom signora Annunziata att tänka på, att hennes stackars gosse dött utan att komma i åtnjutande af sakramenten, utan bikt och aflösning, utan sista smörjelsen. Hon hade egentligen aldrig hört till de troende; det är med vår Herre, sade hon, som med apotekaren, i hvardagslag tänker man inte på honom, men om en olycka är framme, kommer man ihåg, att hans finns till, och . . . ja, nog af, man kan ju aldrig veta, om inte religionen ändå kan vara nyttig till något, och en själamässa kunde hon väl kosta på sin stackars Mario.

Som hon gick och stod, skyndade hon till närmaste kyrka — det var S. Celso, tror jag —, träffade där en präst inne i sakristian och framförde sitt ärende. En själamässa . . . genast, genast på fläcken! Innan stackars Marios kropp hunnit bli riktigt kall! Hon hade en dunkel föreställning om, att detta preservativ mot osalighet då skulle verka bättre.

Prästen var mycket villig att gå signora Annunzias önskan till mötes och sträckte ut handen mot henne: tre lire! Det kostade tre lire, som skulle

betalas i förskott. Den stackars modern tog upp sin börs, som endast innehöll litet öfver två lire i småmynt. Hon lofvade att genast skicka det resterande, så snart hon kom hem. Men det ville prästen icke höra talas om. Tre lire kontant eller det blef ingen själamässa af. Hur kunde han lita på en fullkomligt obekant person? Det fanns så mycket oärligt folk . . .

Men nu rann sinnet på signora Annunziata. Hon kastade sina kopparslantar midt i synen på prästen, bad honom behålla sin själamässa och rusade ut ur sakristian, som om hon haft den onde själf i hämlarna. Och sedan hade hon aldrig satt sin fot i en kyrka, och präster och munkar hade hon svurit ett evigt hat. Hon hade nu i så och så många år visat, att hon kunde lefva utan de där svarta hundarne, och hon hoppades också kunna dö utan dem en gång, då hennes stund var inne.

Så mycket mera förvånad blef jag en dag, då jag kom hem utifrån staden och påträffade signoran stående i korridoren inbegripen i lifligt samtal med en kapuciner munk — jag kunde icke misstaga mig, det var den vanliga grofva, bruna kåpan med ett rep om lifvet, och på armen bar han det rymliga bleckkärl, hvori dessa klosterbröder samla matvaror, som de tigga ihop i husen till utdelning bland de fattiga.

Om kvällen, då signora Annunziata kom in för att ordna våra bäddar till natten, kunde jag icke underlåta att ge henne en spøglosa för den tète-à-tète, hvori jag öfverraskat henne, och fråga, om hon kanske också hade en civil mansdräkt hängande i sitt klädskap liksom änkan en trappa ner.

»Åh fy!» utbrast min värdinna med dygdig harm. »Hur kan ni tro något sådant om mig? Och om den beskedlige fra Silvestro sedan! Han, som är så blyg, att han inte törs se på en kvinna! — Nej, han var här i ett ärende för sin bror, antikvitetshandlaren ni vet, della Palma, som brukar dricka ett glas Grottaferrata och spela ett parti kort med oss ibland om kvällarna . . . ni har nog sett honom, en liten puckelrygg, som var vår hyresgäst på den tiden, då vi hade vårt eget hus. Se, han har sin antikvitetshandel där nere vid via Tordinona, alldeles i närheten af vårt palazzo, och han skulle nog ha flyttat med oss hit, om det inte blifvit för lång väg för honom att gå. Ni vet väl, att det bringar lycka med sig att ha en puckelrygg i huset? Därför är han också så innerligt välkommen till oss, när han kommer och hälsar på någon gång. Brodern, fra Silvestro i kapucinerklostret snedt emot här, hade just varit inne hos honom i dag i butiken, och då hade han fått i uppdrag att gå hit och säga, att sor Luigi ämnar besöka oss i kväll. — Säg ni på honom?»

»På munken?»

»Ja visst.»

»Nej, hur så?»

»Jo, det är minsann något att se på . . . en af de vackraste karlar jag någonsin sett. Ögon som svart silkessammet . . . sådana där ögon, som narra kvinnornas hjärtan att smälta som vax. Och en mun så svällande frisk och röd som en ung flickas. Ja, *han* skulle kunna göra lycka, han, om han bara förstod sitt eget bästa. Men det vet jag visst, han tänker bara på madonnan och santa Ursula och



Pudenziana och hvad de allt heta, de där heliga damerna, som det tycks ha funnits så godt om förr i tiden. Det är *hans* enda fruntimmersbekanta.»

»Aj, aj, signora Annunziata . . . svartsjukan talar tydligt ur er mun!»

»Ja, jag nekar inte för, att jag tycker om att se på honom. Och det kan man minsann få göra i lugn och ro, ty då han står framför en kvinna, håller han sina ögon bortvända hela tiden . . . det där magnetiska, som finns hos oss fruntimmer, har visst ingen dragning på honom.»

»Eller också är han rädd för sin egen svaghet och törs inte se den tjusande faran i ögonen?»

Signora Annunziata höjde på sina massiva axlar med halft tviflande, halft smickrad min.

»*Chi lo sa?* Brodern sor Luigi har emellertid berättat mig, att fra Silvestro i alla tider varit ett helgon och lefvat ett inåtvändt lif i bön och betraktelser, från det han var litet barn. Se, de där båda bröderna äro från en liten by uppe i Abruzzerna, där fadern var något slags handtverkare, hofslagare tror jag. Medan modern gick med den yngste, Silvestro, föll mannen i en svår sjukdom, och i sin förtviflan lofvade hon då madonnan, att om hon gjorde hennes man frisk igen, skulle barnet, som hon snart skulle föda, invigas åt himlens tjänst. Det präntade man i pojken, så snart han blef så stor, att han kunde förstå något; med de tankarna växte han upp, och då han kom till den åldern, att löftet till madonnan skulle infrias, togo munkarne i ett litet kapucinerkloster där uppe i bergstrakten hand om honom. När Vittorio Emanuele gjorde slut på prästvåldet här i landet, blef emellertid det

klostret bland många andra indraget till staten och munkarne flyttades hit till Rom, till det där stora ormböet nere vid piazza Barberini, som syns från fönstret här. Fra Silvestro hade då nyss blifvit munk, så att han är den yngste af alla kapucinerna därnere.»

»Det får ju inte viga flere munkar och nunnor numera i Italien?»

»Nej, det heter så, men det förbudet lär kringgås på mångahanda sätt. Säkert är, att när det är folkräkning och municipalitetets ombud komma för att hålla räfst i klostren, ha munkarne ett fastligt göra att smussla undan en hel mängd öfvertaliga bröder, som kommit, man vet inte hvar ifrån. Signora Gemma härinunder gömde för ett par år sedan två stycken sådana där brunkåpor i sitt skafferi . . . nå, det blefvo de inte feta på. När folkräkningsskräcken hade gått öfver klostret därnere, kröpo de fram igen. Inte vet jag, hur många års skärseld den där vindögda draken slapp ifrån till tack för den handräckningen.»

Nu hörde signoran sin man komma hem, och hon fick brådtom ut för att göra middagsmaten i ordning, så att måltiden kunde vara undanstökad, tills den bebådade gästen sor Luigi della Palma kom. —

En af de första dagarna i oktober var det som vi flyttat in i vår trefliga hörnlägenhet hos Bellenchis, och några dagar därefter blef rummet näst intill vår sängkammare uthyrdt åt två engelska damer, mor och dotter. Vi mötte dem en och annan gång i trappan — modern, en liten blond, kortklippt varelse med något obeskrifligt surt i sin fysionomi,

kom alltid flaxande före med sitt akvarellskrin och en jätteparasoll i handen, dottern, en helt ung flicka med det underbaraste gråblonda hår och genomskinlig hvit hy, för öfrigt en fulländad skönhet, kom ett långt stycke efter, endast väpnad med resehandbok. På deras dörr uppspikades ett visitkort med namnet *Mrs Harrison*, men det satt där till ingen nytta, ty jag tror icke, att de båda damerna hade någon bekant i Rom, åtminstone mottogo de aldrig något besök. *Mrs Harrison* var antagligen målarinna till yrket, ty signora Annunziata berättade, att de nya hyresgästernas rum var alldeles fullt med teckningar, akvareller, skissböcker och målareutensilier, som bredde ut sig öfver väggar, golf och alla vrår. Ibland, då vi åto vår frukost på Fagiano, restauranten i hörnet af via Sistina och piazza Barberini, kommo de engelska damerna in där och intogo sin colazione i största hast utan att växla ett ord med hvarandra; modern åt med nervös brådska, som om hon vore angelägen att få återvända till en påbörjad akvarell, och dottern, som ej gjorde stor skada på den italienska maten, förnötte tiden med att förstulet mönstra sina grannar och ha grundligt tråkigt, som det såg ut.

En kväll, då det ösregnade och vi på grund däraf ville göra ett försök att laga litet middag hemma, gjorde min hustru bekantskap med de båda engelskorna i köket, där de hvarje kväll tillagade sitt té. Dottern, miss Maud, tycktes helt förtjust öfver att en gång få tala ett ord med någon annan än modern, och äfven *mrs Harrison* var mera artig, än man kan begära af en engelsk turistdam. Dagen därpå gjorde de oss en visit, som vi besvarade, men

därtill tycktes umgänget också komma att inskränka sig. Hvarken de eller vi voro ju någonsin hemma om dagarna, och om kvällarna voro bägge parterna så trötta efter dagens ansträngningar, att det just ej föreföll särdeles lockande att idka sällskapslif.

Men så inträffade någonting, som förde oss närmare tillsammans. Mrs Harrison hade en eftermiddag fördröjt sig med sin målning för länge ute på campagnan, och under vandringen hem i skymningens osunda dunster ådrog hon sig ett anfall af romerska febern. Dagen därpå kunde hon ej stiga upp, och läkare tillkallades.

Vid tolf tiden knackade det på vår dörr. Det var miss Maud. Hon hade att framföra en hälsning från modern, som bad oss att för i dag låta dottern få följa oss till restauranten, då hon ej hade någon annan bekant att sluta sig till och ej kunde gå ensam. Vi samtyckte, och under de fjorton dagar som Mrs Harrison var fjättrad vid sängen, hade vi det förtroendet att vara förkläde åt hennes dotter. Det var emellertid ett ansvar, som vi af vissa skäl efter dessa båda veckors förlopp voro glada att få flytta tillbaka på hennes mors skuldror.

Redan under denna första frukoststund på Fagianos kommo vi under fund med, att miss Maud, för att vara en väluppfostrad engelsk flicka, hade ganska farliga tendenser.

Vi kommo sent till restauranten, och »skandinavrummet», där vi alltid brukade sitta, var tomt. De sköflade borden vittnade om, att där varit gäster, som nyss gått.

»Så tråkigt!» utbrast miss Maud, i det hon slog

sig ner. »Jag, som tycker så mycket om att se folk!»

Jag förstod genast, att hon med »folk» menade unga herrar; vi hade redan de föregående dagarna lagt märke till, att några unga italienare — ämbetsmän eller kontorister, hvad de nu kunde vara —, som brukade äta i samma rum som hon och vi, gjorde hennes blonda skönhet till föremål för en närgången, starrbligande beundran, och att hon alls icke förefallit stött öfver denna uppmärksamhet.

»Nå, jag är ju i alla fall i dag nog lycklig att ha fått ett angenämt bordssällskap, och det är vida bättre,» tillade hon, ihågkommande, att hon borde vara artig mot sina nya beskyddare.

Paolo, förste camerieren, kom framskyndande, och vi beställde vårt vin och vår evinnerliga *coste di manzo con cipolla*, biffstek med lök.

»Mamma är just ingen underhållande bordskamarat,» fortfor miss Maud, »hon tänker bara på sin välsignade målning, och den har jag, alltsedan jag var en liten *baby*, hört så mycket talas om, att jag nu afskyr den af allt mitt hjärta.»

»Ni målar inte själf?» frågade min hustru.

»Gud bevare mig!»

»Men hvad gör ni då, medan mrs Harrison målar?»

»Ser på naturligtvis! Eller rättare sagdt, jag ser inte alls på, jag sitter ett litet stycke ifrån henne på en sten eller en fällstol och läser en roman . . . eller också tänker jag . . . tänker på, huru lycklig jag är, som redan vid sexton år fått hvad så många unga flickor i årtal fåfängt gå och längta efter . . . jag menar, göra en resa till Italien. Och

så tänker jag på, huru dödande tråkigt det är att vara lycklig på det viset.»

»Tråkigt?»

»Ja visst. Tror ni det är så roligt att dagarna i ända sitta ensam — eller så godt som ensam — med en roman och veta, att rundt omkring en sjuder det brusande lifvet i Italiens hufvudstad, och att man får inte vara med om det, inte se en skytt af det ens? Åh, när jag tänker på allt hvad Florence Thornhill och Dolly Smithson hade upplefvat och hvad de allt hade att berätta, då de kommo hem från Italien i våras — och om jag stannar här i årat, har jag inte upplefvat så mycket som *så* en gång! Ni skulle ha sett deras dagböcker! Luntor tjocka som biblar . . . och intressanta sedan, det vill jag lofva! Min dagbok är ännu oskrifven, den. Hvad skall jag skrifva? »I dag har mamma målat ett motiv från Aventino» . . . eller »i dag ha vi ätit till middag halfråa lärkor uppträdda på en trästikka med fläskbitar emellan.» Åh, jag är så utledsen vid alltihop, att jag skulle bli glad, om mamma kom och sade: »i morgon får du resa hem till London igen!»

»Det vill säga, ni har inte varit i tillfälle att se Roms märkvärdigheter, fornlämningar, muséer . . .?» frågade jag tankspridt; jag hade mera lyssnat på miss Mauds sällsynt vackra och klingande altröst än på innehållet i hennes pladder.

»Jag frågar visst efter fornlämningar och muséer, jag!»

»Men då förstår jag inte riktigt . . .»

»Nej, det är inte underligt, jag förstår inte riktigt själf, hvad det är jag vill. Jag tror, att

det skulle kunna uttryckas bara med ett enda ord: jag vill *lefva*. Hur det skall gå till och hvad som menas med det? — Att börja med skulle vi inte alls ha inrättat oss så dumt som vi gjort. Hyra ett rum och gå ut och äta på restaurant! Det är det säkraste sättet att inte bli bekant med en enda människa. Mamma *vill* inte ha något umgänge, säger hon, det har hon inte tid med för sina akvareller. Hon har varit här förut en gång med min äldsta syster, som nu är gift, och då blef hon bekant med en hel mängd engelska familjer, som bo här; men hon har med flit aktat sig att söka upp dem eller komma i deras väg. Det är odrägligt! För resten . . . det är inte engelskt umgänge jag längtar efter. Jag skulle ha varit alldeles nöjd, om mamma hade lydt mitt råd och vi hade fått ackordera in oss antingen i en italiensk familj, som lefver med och ser ungdom hos sig, eller också i en pension — åh, jag vet en sådan praktig pension vid via Sistina, där Florence Thornhill var inackorderad i vintras. Där dansades nästan hvarje kväll, och hvarje fredag var det stor mottagning, då det kom en massa italienska officerare och till och med en ung *marchese* . . . Florence och han korresponderade med hvarandra i *Popolo romanos* annonsafdelning.»

Miss Maud tystnade och blef litet röd; först då det var för sent, märkte hon, att hon låtit sin tunga löpa för fort.

Min hustru skrattade och sade:

»Mrs Harrison har kanske sina skäl, hvarför hon inte vill inackordera sig i den där pensionen.»

Miss Maud grep sig an med sin biffstek, som nu anlände, skar ett stycke af köttet, smakade på

det, gjorde en grimas och tog sig sedan för att äta upp all den delikata löken med bröd till.

»Nåja, det kan väl vara . . . men antingen man bor i pension eller inte, går det inte för sig att akta en flicka för äfventyr, om hon vill ha sådana . . . och det vill jag *inte*, det vet mamma mycket väl, och därför borde hon lämna mig litet mera frihet. Då ni bli litet mera bekanta med henne, kunde ni gärna säga henne det — förstås, som om det kom från er själfva. Jag skulle bli er *så* tacksam. Inte är mamma sådan hemma i England! Där får jag alldeles sköta mig själf, och jag sköter mig mycket bra, skall jag tala om. Men jag vet nog, hur det kommer sig . . . hon har fått en sådan skräck för Italien och de italienska ungherrarne efter det där spektaklet, som hände min syster — och det får jag nu umgälla.»

Paolo nalkades för ett inhämta nya ordres.

»*Dolci? . . . Abbiamo una torta di mela . . . zuppa inglese . . .*»

»*Zuppa inglese* för två — kanske tre? — *Zuppa inglese tre volte.*»

»*Va bene.*»

Han försvann. Nu först märkte jag, att alla de öfriga kyparne, som för tillfället ej hade något att göra, hade ställt upp sig i en dörr och slukade vår unga skyddsling med ögonen — ja, minsann, både Michele och Alessandro och den tredje namnlöse, som vi kallade Grodan, emedan hans ögon voro så glasartade och sutto ett vid hvardera tinningen — alla tre stodo de där försjunkna i slö tillbedjan.

Miss Maud hade visst väntat på, att vi skulle be henne berätta om »spektaklet», som händt hennes



syster; men då ingenting i den vägen hördes af, återtog hon:

»Nåja, jag kan gärna tala om det. Det är ju inte alls komprometterande för Francis på minsta vis, hon rådde inte för någonting. Ja, som sagdt, det var min äldsta syster Francis, som var med mamma förra gången hon var i Rom. Jag var då en liten parfvel och fick stanna hemma hos pappa på landet . . . han rår om ett gods, Dunbar Hall, bara några mil från London . . . förtjusande, må ni tro! Men Francis skulle med till Italien för att få se sig omkring i världen och hufvudsakligast för att mamma skulle ha sällskap. Francis är mycket vacker, dubbelt så vacker som jag, lång och ståtlig och blond . . . hennes hår är nästan blondare än mitt. Hon väckte ett kolossalt uppseende hvar hon kom här i Rom, och hon var till sist tvungen att gå med ett tjockt rödt flor, som missklädde henne alldeles förskräckligt — men då var det redan för sent. Mamma och hon bodde då i madame Pecoris pension i palazzo Rospigliosi, men som de skulle vara mycket ute i muséer och dylikt, hade de förbehållit sig att äta sin andra frukost ute. På en restaurant var det som de första gången sågo den där italienaren . . . eller rättare sagdt, som han fick se Francis. Det var en elegant och gudomligt vacker karl med hållning och manér som en gentleman. Från första ögonblicket blef han dödligt förälskad i Francis. Hvert mamma och hon togo vägen, träffade de på honom. Om morgonen, då min syster slog upp fönsterluckorna, såg hon honom stå nere på gatan och stirra upp på henne. I kyrkor och muséer, i monte Pincio och Borgheseparken, på

téatrar och konserter, öfverallt dök han upp, på något afstånd visserligen, men alltid så, att han kunde hålla ögonen på Francis. Hon blef inte alls stött, kanske kände hon sig till och med litet smickrad, men den som tog illa vid sig, det var mamma. Och det hade hon minsann inga skäl till, så ridderligt och vördnadsfullt som han betedde sig. En gång, då Francis från sitt fönster hade sett, att han stod och postade på trottoaren midtemot, tog hon på sig hatt och sjal och smög sig ut för att gå och lägga ett bref i postlådan på hörnet... egentligen för att se, om italienaren skulle tilltala henne. Hon ämnade naturligtvis inte alls svara honom, och hon hade ju bara ett par steg upp till pensionen, så att det var ju ingen fara. Nå, hon gick till sin breflåda, alldeles förbi italienaren.... han stod där som fastväxt och bara såg efter henne. Då hon gick tillbaka, väntade hon så säkert, att han skulle tilltala henne, men tvärtom, han drog sig ett par steg tillbaka och bara såg, såg på henne. Han tog inte ens af sig hatten. Det var fint och taktfullt af honom, tyckte Francis, och hon började nästan önska att få göra hans bekantskap, då det hastigt kom på mamma en idé, att hon ville fara hem. Det var ingen hjälp. Koffertarna packades i en hast, och så bar det af norrut. Francis titade efter italienaren vid stationen, men han syntes inte till. Han visste tydligen ingenting om afresan.

»Nå, efter ett par månader kommo mamma och Francis hem -- de hade uppehållit sig några veckor i Paris, och där hade min syster blifvit förlofvad med Arthur O'Shennam, sin nuvarande man. Nu skulle mamma och hon hem för att göra utstyrseln

i ordning. Bland de bref, som lågo och väntade på mamma, var ett, som nyss hade anländt, skrifvet med obekant stil och afstämpladt i Rom. Det var från Francis' italienare!

»Han skref ytterst artigt och taktfullt, talade om sin kärlek till den vackra okända, om sin förtviflan, då han fann, att hon rest. En lång tid hade han kämpat mot sin lidelse, men nu hade han funnit, att det var fåfängt, den var honom för stark. Genom ett besök hos signora Pecori hade han fått veta mammas namn och adress i England, och samtidigt med att han skref detta bref, ännade han resa från Rom för att personligen hos den unga damens föräldrar anhålla om hennes hand, och i fall han tillätes fullfölja sitt frieri, be att få bli presenterad för miss Francis. Brefvet var undertecknad Cesare d'Arcieri, marchese di Santa Maria.

»Ni kan föreställa er, hvilken uppståndelse det skulle bli där hemma. Han hade ej uppgifvit någon adress, så att man kunde inte skriva och hindra hans resa, det skulle i alla fall ha varit för sent. Francis blef alldeles förskräckt, då hon fick höra, att marchesen var i annalkande, hon ville inte se honom — tordes väl inte för fästmannen, kan jag tro — och stängde in sig hela dagarna i sitt rum. Man hade ingenting annat att göra än att vänta, och vi behöfde inte vänta länge. En eftermiddag strax efter Londontågets ankomst satt mamma i trädgårdssalongen, då betjänten kom in med ett kort — det var marchese di Santa Maria. Pappa var ute på ägorna, och i alla fall var det ju lämpligast, att mamma ensam tog emot italienaren. Hon var förskräckligt orolig, då han kom in och presenterade

sig, hon var rädd för ett upptråde. Hon bad honom ta plats, och innan han hunnit framföra sitt ärende, sade hon honom så försiktigt som möjligt, att Francis redan var förlofvad. Marchesen blef alldeles dödsblek; mamma trodde, att han skulle svimma. Han reste sig emellertid, stammade några ord till ursäkt för det obehag han vållat . . . och så bad han att som en enda, första och sista ynnest, få se Francis ännu en gång . . . på afstånd, genom en dörr eller ett fönster. Mamma tyckte inte hon kunde neka till detta och gick därför upp till min syster för att framföra italienarens anhållan. Men Francis tordes inte, den dumma gåsen — åh, om det varit jag! Jag skulle minsann ha gått, jag . . . och jag svarar inte för, att jag inte slagit upp med min irländare och tagit marchesen i stället, det hade han ärligt gjort sig förtjänt af, tycker jag. Men Francis var omöjlig att få ur stället. Hon fällde ner gardinerna för sina fönster och förklarade, att hon inte vågade andas, förrän italienaren var ur huset. Ja, mamma måste gå ner igen med ett nekande svar. Den stackars marchesen hade inte ett ord mer att säga, han bugade sig djupt och drog sig tillbaka. Jag satt uppe i barnkammarfönstret och såg honom gå framåt sandgången mot grinden. Där stannade han, vände sig om mot boningshuset, såg länge upp, lutade sig sedan mot grindstolpen och sjönk nästan ihop . . . han höll bägge händerna för ansiktet, och jag förstod mycket väl, att han grät. Jag blef alldeles utom mig, sprang till Francis' dörr, bultade på och ropade, att hon *måste* gå ner och vara litet vänlig mot den stackars italienaren . . . men jag fick intet svar. Jag var som från vettet,

grät och tjöt och sparkade på dörren, tills mamma kom och ledde in mig i mitt rum igen; när jag tittade ut genom fönstret, var marchesen borta, jag såg honom gå på vägen åt järnvägsstationen till.

»Dagen därpå läste vi i londontidningarna, att en resande italienare, marchese Cesare di Santa-Maria om natten skjutit sig på hotellet, där han bodde.»

»Åh —!»

»Ja, var det inte förfärligt? Jag grät, som om jag varit från mina sinnen, och i flere dagar hade de inga händer med mig. Jag tyckte nästan, att jag hade varit kär i den stackars marchesen — jag var tolf år på den tiden —, och en dag reste jag olofvandes in till London för att åtminstone få lägga en liten bukett på hans genomskjutna bröst, men jag kom för sent, italienska legationen hade redan tagit saken om hand och skickat kistan med en ångbåt till hans släktingar i Genova.»

»Nå, syster Francis —?»

»Hon hade mycket obehag af den där historien, men det var då hennes eget fel. Hon hade själf i bref från Italien pladdrat om för några väninnor, att en herre följde efter henne som en skugga öfverallt, tjänstfolket på Dunbar Hall gjorde naturligtvis sina kommentarier om den utländske herrn — betjänten hade ju till och med läst namnet på hans visitkort — och hur det var, kom historien ut. Francis' fästman, irländaren, kom störtande från Paris och ville slå upp, det var minsann inte lätt att öfvertyga honom, att hans fästmö var alldeles oskyldig, och att hon aldrig hade talat ett ord med italienaren. Nå, han lugnade sig emellertid, och

bröllopet firades så fort som möjligt, men så mycket är säkert, att aldrig kommer Arthur O'Shennam att göra någon resa till Italien med sin hustru.

»Jag hade naturligtvis inte heller fått följa med mamma den här gången, fast jag tiggde och bad henne, så jag kunnat tigga hjärtat ur bröstet på henne, men hur jag ställde mig in hos vår husläkare, så fick jag honom på min sida. Han upptäckte, att jag hade anlag för lungsot — och då gick det. Men hvad har jag nu för roligt af hela resan, då jag skall bevakas, som om jag bara ginge och falkade på att göra något galet?»

Jag har så utförligt relaterat miss Mauds förtroenden och utgjutelser, emedan de voro så karaktäristiska för henne och hon ju är den egentliga hufvudpersonen i den historia jag tagit mig för att berätta.

Mrs Harrisons feber häfdes snart med det vanliga medlet, kina, men krafterna kommo så långsamt tillbaka, att hon, som sagdt, på ett par veckor ej var i stånd att lämna sängen. Tiden blef henne lång, där hon låg och tänkte på alla de akvarellskisser hon hunnit taga, om hon kunnat vara uppe och ute. I början försökte miss Maud förkorta timmarna för sin mor med att läsa högt, men mrs Harrison var icke intresserad af något slags litteratur i världen, och det retade endast upp hennes nerver ännu mera att höra dotterns röst. Hennes blotta närvaro i rummet var henne slutligen en plåga, och jag tror, att vi gjorde så väl henne som dottern en tjänst, då vi togo den senare med oss på våra förmiddagsvandringar omkring i Rom; då fick mrs Harrison vara i lugn och ro och försöka

sofva — det var hennes vanliga tillflykt äfven i friskt tillstånd, då hon ej kunde måla.

Det mindre behagliga intryck den unga flickan gjort på oss första dagen mildrades något, då vi blefvo närmare bekanta med henne. Hon ägde äfven många goda sidor, hon hade blott icke förstånd eller beräkning nog att lägga dem utanpå, så att de stucko i ögonen. Visserligen saknade hon takt, men hon hade så mycket mera godt hjärta; fastän hon varit så kort tid i Rom, tycktes hon redan vara känd af alla dess tiggare, ty då vi hade henne i sällskap, myllrade det sådana på vår väg och för alla hade hon en gladt igenkännande nick och en kopparslant. Gubben och gumman, som sutto med händerna öfver sin glödpanna utanför nunneklostret i hörnet af via S. Isidoro, lyste som solen hvarje gång hon gick förbi, och det var vanligen flere gånger om dagen. Och då jag förmanade henne att icke uppmuntra lättjan och tiggeriet genom detta tanklösa utdejande af soldi till höger och vänster, gjorde hon sig helt säkert med flit sämre än hon var, i det hon svarade mig:

»Jag *kan* inte stå emot dem, de ä' så vackra, alla tiggare här i landet.»

En gång blefvo vi på hemväg från S. Maria Maggiore vittne till en af de sedvanliga djurplågeriscenerna på Roms gator. En liten åsna stretade med ett alldeles för tungt lass att komma uppför den tämligen branta backen utanför palazzo Barberini; då hon tog ett steg framåt, gled hon två tillbaka. Körsvennen, en liten svartmuskig campagnol i ludna getskinnsbyxor, svor och förbannade både sig och åsnan, och då ingenting annat hjälpte, stack

han henne med sin spetsiga käpp i det alltid öppna såret på länden, som var med flit skuret för detta ändamål, och där det röda köttet lyste fram. Både min hustru och miss Maud blefvo utom sig af förbittring öfver denna omänskliga behandling af ett stackars djur och började göra honom häftiga förebräelser, den ena på svenska, den andra på engelska. Jag hjälpte till så godt jag kunde med min rådbråkade italienska. Men då campagnolen alls icke tycktes förstå, hvad det var fråga om, hittade vår unga miss på råd och utan betänkande stämde hon sina unga, kraftfulla armar mot vagnens bakbräda och sköt på lasset, ända tills det kommit uppför backen. Sedan kom hon tillbaka till oss, svettig och ursinnig på bonden, som ej kunnat hitta på detta enkla medel själf. Jag tror icke miss Maud hade en aning om, att hon utfört ett litet hjälte-dåd, då hon midt på dagen och på en gata, som vimlar af turister, utsatt sig för att bli begapad och utskrattad, då hon gick där i sin gendarmefärgade plyschräckt och sköt på ett åsnelass med gödningsämnen, som till på köpet icke voro artificiella!

I början hade vi tagit henne för kokett, men det var ett misstag. Hon visste mycket väl, att hon var vacker, men hon tycktes alls icke tänka därpå. De entusiastiska utrop, hvarmed de italienska herarne ofta i förbifarten gåfvo utbrott åt sin beundran öfver hennes skönhet, förstod hon icke, ty italienska var för henne lika obegripligt som mesopotamiska. Den uppmärksamhet hon öfverallt väckte från det manliga könets sida, — gatans flanörer, restauranternas uppassare och till och med kustoderna i Forum och Palatinus — roade henne som



något lustigt och pikant, men jag tror inte, att den smekte hennes egenkärlek.

Om hon blott icke ständigt hetsats till obetänksamheter af detta ständiga begär att *lefva*, som hon kallade det, att råka ut för romantiska, ovanliga äfventyr! Det var endast hennes fullkomliga obekantskap med språket, som hindrade henne, annars skulle hon helt säkert ha knutit bekantskaper till höger och vänster med diverse slags folk, allt under inflytande af denna sjukliga äfventyrshunger, hvartill hon utan tvifvel hämtat smittfröet ur de dumma romaner hon alltid läste.

Hon var alltid mycket hågad att följa med oss i gallerierna, men väl ditkommen visade hon sig fullkomligt likgiltig för konstsakerna och var helt och hållet upptagen af att se på den öfriga museipubliken af alla nationer, som vimlade omkring oss. Mycket ofta tappade vi bort henne och återfunno henne då vanligen i ett aflägsset rum, och alltid kretsade någon herre i närheten. Hon tilltalade alltid vaktmästarne, helst om de voro unga och sågo bra ut, och de kunde ju alltid litet franska eller engelska. Då vi i hennes sällskap besågo tafvelsamlingen i Accademia di S. Luca, kom hon genast i samspråk med en ung ståtlig herre, efter hvad jag förmodar, en af muséets amanuenser, som gick där och hade något bestyr med att ändra platser för några taflor, och då vi gingo, såg jag honom med en öm och betydelsefull blick på vår följeslagerska kyssa en röd nejlika, som hon nyss burit på bröstet, och som på något oförklarligt sätt hamnat i hans knapphål. Miss Maud uttalade sedan flere gånger sin längtan att få återse det så ofantligt intressanta

galleriet — ett af de minst märkvärdiga i Rom —, men vi ville aldrig höra på det örat.

En dag hade miss Maud varit ute i staden på egen hand under förevändning att besöka läkaren för moderns räkning. Hon berättade oss sedan, att hon i doktors mottagningsrum, medan hon väntade, gjort en så angenäm bekantskap med ett äldre fruntimmer, som varit så ofantligt älskvärd mot henne, och med hvilken hon gjort sällskap hem. Det var säkert en mycket framstående dam, ty på gatan hade alla herrar vändt sig om efter henne. Hon hade berättat, att hon hade en stor våning vid via Due Macelli och såg mycket ungdom hos sig, och vid afskedet utanför hennes port hade den välvilliga damen frågat, om inte miss Maud ville göra henne den glädjen att dricka en kopp te hos henne en kväll i all enkelhet . . . bara en kopp te och litet dans, det var det enda hon kunde bjuda på. Vår unga miss hade tackat och lofvat komma; den goda frun hade sett så riktigt respektabel och fin ut. Jag aftvingade emellertid miss Maud ett löfte att icke göra något för att återknyta denna bekantskap, förrän jag inhämtat närmare underrättelser om denna signora Patrizi, som hon kallade sig.

Ett par dagar därefter råkade jag händelsevis en dansk, som varit bosatt i Rom sedan flere år tillbaka, och frågade honom, om han kände till den ifrågavarande damen.

»Jag tänkte just tala med er om henne,» sade han. »Jag mötte henne här om dagen på via Due Macelli i sällskap med den vackra engelskan, som ni ibland brukar gå tillsammans med. Jag kan inte fatta, hur de kunnat göra bekantskap. Er protégée

vet naturligtvis inte af, att den där sminkade megäran med sitt gulfärgade hår är en ökänd kopplerska, som har en illa beryktad s. k. pension vid Due Macelli, ett tillhåll för stadens värsta rouéer?»

Efter denna historia tycktes miss Maud också bli litet försiktigare i sitt uppträdande.

Mrs Harrison kunde nu sitta uppe, och om ett par dagar skulle hon få gå ut, hade doktorn lofvat. Det var icke utan, att min hustru och jag motsågo denna stund som en befrielse.

Men ännu en gång skulle vi dock spela förkläde åt miss Maud — den sista. Det var den 2 november, de dödas dag, och efter Ave Maria skulle munkarnes märkvärdiga grafkapell i kapucinerklostret vara upplysta. Det var någonting högst pikant, som miss Maud på inga vilkor ville försumma, och som vi också ämnat oss dit, gjorde vi upp om sällskap.

Äfven signora Annunziata hade anhållit att få följa med oss, eftersom hon, fastän hon varit bosatt i Rom i tjugu år, aldrig sett kapucinernas grafkällare — och eftersom det just var hennes kamningsdag i dag och hon var presentabel.

Vid sextiden begåfvo vi oss af — signoran barhufvad naturligtvis och utrustad med en kolossal solfjäder, som om det varit fråga om att gå på teatern. Vägen var ej lång, högst ett par minuters vandring i den sommarljumma kvällen.

De beryktade grafkapellen äro fyra små, halft underjordiska rum vettande inåt klostrets gård. Då en munk dör, jordas han i den graf, som varit längst orubbad, och dess förre innehafvares ben söndertagas i alla leder och användas till att dekorera väggarna med. Som ungefär 4000 munkar under tidernas lopp

fått sitt sista hvilorum därnere, kan man lätt förstå, att alla murytor i de små, låga kamrarna skola vara fullsatta med dessa bisarra dekorationer. Det kan icke nekas, att kapucinerna härvidlag utvecklat mycken sinnrikhet och äfven smak. Hela skelett klädda i munkkåpa synas här och där, antingen i stående ställning i en af skulderblad omfattad nisch eller också liggande under ett slags hvalfbåge bildad af lårben och dödsallar. De fria murytorna i taket och på väggarna siras af guirlander, geometriska figurer, rosetter, cirklar, påfvemössor eller blomster-rankor, allt sammansatt af människoben. I taket hänga ljuskronor af samma material. Det hela gör ett hemskt intryck, isynnerhet i den skumma belysningen af några vaxljus, som brinna framför ordens-generalernas grafvar i fonden.

Då vi anlände, voro kapellen så packade med folk, att man hade svårt att röra sig ur fläcken; luften var så het och osund, att det var rent af en plåga att inandas den. Min hustru och jag stannade också så nära utgångsdörren som möjligt. Miss Maud hade däremot fattat signora Annunziatas arm och banade sig med henne väg genom trängseln; då och då såg jag dem utbyta några ord, ty signoran kunde litet franska. Vi förlorade dem snart ur sikte.

Emellertid glesnade folkströmmen något, så att äfven vi kunde komma in. I hvarje rum stodo ett par skäggiga och snusiga kapucinermunkar utposterade, men de tycktes endast stå där för att se till, att ej folkmassan förgrep sig på väggdekorationerna, alls icke för att reglera och underlätta cirkulationen. Vi läto föra oss af strömmen och kommo sålunda

till sist in i det minsta kapellet. Där var det stockning i rörelsen, och vi måste stanna, antingen vi ville eller icke.

Den första jag fick sikte på därinne var en jämförelsevis ung kapucinermunk, som stod i ett hörn med nedslagna ögon och läppar, som ständigt rörde sig till tysta böner. Han var så frapperande vacker, att jag genast tänkte: det måste vara fra Silvestro. Ansiktet var långlagdt och finbildadt, dragen klassiskt sköna. Det täta, korta, svarta håret växte i en tresnibb ner i den låga, elfbenshvita pannan, och ur det långa, finkrusiga svarta skägget blixtrade en rad hvita tänder mellan de halföppnade, köttiga och blodröda läpparna. Det var ett hufvud värdigt Murillo eller Zurbaran. Han tycktes vara några och trettio år, kanske fyrtio. Öfver hela ansiktet låg ett uttryck af tungsint allvar, och det ryckte till ibland i de finpenslade ögonbrynen och de långa sänkta ögonhåren, som om han plågats af denna myllrande, dämpadt sorlande folkmassas närvaro.

Medan jag stod fördjupad i betraktande af den måleriske munken, hörde jag plötsligt miss Mauds klangrika altröst säga helt högt, tätt bredvid oss:

»Se, där ha vi ju våra vänner!»

Jag såg munken spritta till och långsamt slå upp ögonen — ett par djupa, svarta, drömmande ögon, som i ett nu gåfvo ett vibrerande lif åt dragens gulhvita marmor —, han lät dem glida omkring, liksom sökande efter, hvar den musikaliska rösten kommit ifrån, och då nu miss Maud ytterligare sade någonting till sitt sällskap, fäste han blicken på henne, och vid hennes vackra ansikte

blef den hängande som fasttrollad, medan hans läppar fortforo att röra sig mekaniskt.

Signora Bellenchi hade nu också fått syn på honom, och medan miss Maud stannade hos oss, trängde vår värdinna sig fram till munken för att hälsa på honom. Han besvarade hälsningen tankspridd, och sedan återtog hans blick sin förra riktning. Signora Annunziata pratade en stund halfhögt med honom, och af hennes hårpyramids rörelser drog jag den slutsatsen, att hon utpekade oss för honom och sade honom, hvilka vi voro; men han tycktes knappast höra på henne och gaf intet svar.

Jag föreslog, att vi skulle gå, innan hettan blef ännu olidligare, och då miss Maud nu skulle se sig om efter vår värdinna, fick äfven hon sikte på munken. Hon hade visst ämnat ropa på signoran, men orden kommo aldrig öfver hennes läppar. Hon stod där som förstened af förvåning; hennes ögon fästes som af en magnetisk kraft vid munkens, och han vände ej bort sin blick . . . en lång stund stodo de så ett litet stycke ifrån hvarandra, och det var som om de fannat hvarandra i denna långa, tysta blick.

»Kommer ni med, signora Bellenchi? Jag står inte ut längre,» sade min hustru, och nu blef det verkligen uppbrott af. Medan vi voro på väg ut, vände jag mig om ett par gånger, och alltid såg jag den reslige munkens bleka ansikte riktadt mot oss och hans stora, stilla glödande ögon fasthängande vid miss Mauds blonda nacke.

Under vägen hem var hon ovanligt tyst och gick litet för sig själf, utan att deltaga i samtalet. Signora Annunziata beklagade sig öfver, att hon

icke undgått sitt vanliga öde i folksamlingar, hon hade därinne i grafkapellen blifvit alldeles full af de små svarta, hoppande djur, som vi skandinaver brukade kalla »romare». Hon spådde äfven oss, att vi skulle få hålla jakt, då vi kommo hem, och lofvade oss rikligt byte — och denna Kassandra-profetia slog verkligen in.

Dagen därpå gjorde mrs Harrison oss en visit. Hon var nu så pass kry, att hon till sin stora glädje kunde återtaga sin målning. Den sist påbörjade skissen måste hon dock lämna ofullbordad, ty campagnan var henne strängt förbjuden. Hon hade i stället tänkt börja med en interiör af kyrkan S. Maria del Popolo; det var ett nytt fält för hennes pensel, och hon väntade sig redan stora och intressanta resultat. Hon tackade oss för den vård vi tagit om hennes dotter och hoppades, att hon ej varit oss till för stort besvär. Nu skulle miss Maud åter följa med sin mor som förut.

Men däraf blef ej mycket. Mrs Harrison fick under hela vintern för det mesta gå ensam till sina kyrkor; men hon gjorde det utan oro, ty hon visste, att dottern satt kvar hemma i deras rum vid via Liguria, och där kunde ju inga faror hota henne. Den unga damen hade nämligen skaffat sig en lektyr, som mycket intresserade henne, och som hon nödvändigt ville sluta, innan de lämnade Rom. Det var »Staden Roms historia under medeltiden» af Gregorovius, en väldig tysk lunta, som hon läste dels för språkets skull — de bägge damerna ämnade tillbringa våren och sommaren i Tyskland — och dels emedan hon kommit underfund med, att hon ej

kunde njuta riktigt af Rom utan kännedom om de historiska förutsättningarna.

Denna förståndiga tanke, som med ens runnit upp i den lilla bizarra flickhjärnan, föreföll mig misstänkt. Hvad kunde väl ligga där bakom? Hon ville tydligen ha en förevändning att stanna hemma. Hvarför? Nå, det intresserade mig egentligen föga.

Ett faktum är, att nästan hvarje gång vi kommo hem från staden, sågo vi miss Maud stå lutad öfver räcket på sin altan, och en gång, då jag bad att få kasta en blick i hennes Gregorovius, emedan det var en uppgift i resehandboken, som jag ville kontrollera, fann jag till min förvåning, att endast de allra första bladen voro uppskurna.

Med signora Annunziata tycktes miss Maud ha slutit en öm vänskap. Då jag kom hem, såg jag dem ofta sitta med armbågarna på matbordet utanför köksdörren inbegripna i lifligt prat, och signoran hade just den illpariga min, som hon alltid hade, då hon berättade sina mustigaste historier. Ett ögonblick funderade min hustru och jag på att vid tillfälle hemställa till mrs Harrison, huruvida detta sällskap kunde anses fullt lämplig för en knappast fullväxt ung dam, men så slogo vi det ur hågen. Hvad hade vi egentligen med dessa främmande människor att göra? Och mrs Harrison visste ju mycket väl, att miss Maud ofta om kvällarna sällskapade med familjen Bellenchi vid deras bord och lärde sig spela tarocchi — naturligtvis endast då hjälpgumman ej var närvarande.

En dag hade mrs Harrison af en berömd engelsk skulptör blifvit inviterad att komma och bese hans studie vid via S. Nicolo di Tolentino — hon finge



gärna ta några vänner med sig, om hon ville. För att visa oss en artighet frågade hon, om vi ville vara henne följaktiga, och det ville vi gärna, ty denna atelier hörde till det moderna Roms förnämsta sevärdheter. På vägen dit skulle vi gå förbi kapucinerklostret. Jag såg det blixtra till i miss Mauds ögon som af en hastig idé. Hon stannade och bad oss gå före, hon skulle bara springa in i kapucinerkyrkan ett ögonblick, där fanns i ett kapell en Michael af Guido Reni, som hon var så betagen i; hon skulle genast komma efter till skulptörens studie.

Mrs Harrison gjorde inga invändningar, och vi fortsatte vår väg utan miss Maud. Men för mig hade det gått upp ett ljus.

Då den unga damen efter en lång stund upphann oss i portgången, där vi väntade — mrs Harrison hade ej ansett det passande, att dottern kom ensam in —, såg hon mycket missbelåten ut, och jag frågade:

»Nå, fann ni den ni sökte?»

»Nej», svarade hon trumpet, men rodnade i det samma och rättade sig: »Jo, visst fann jag honom! Michael sitter i första kapellet till höger, alltid på sin gamla vanliga plats.»

Samma kväll frågade jag signora Annunziata:

»Har inte den vackre kapucinern varit här nyligen?»

»Jo», svarade vår värdinna, i det hon dök in med armen genom sprundet på min bolster och rörde om majshalmen, hvarmed den var fylld, »han var här senast i går med sin bleckflaska för att tugga ihop några bitar åt sina fattiga. Han har

blifvit mycket nitisk på sista tiden, han försmår inte ens våra matsmutor, fast vi ä' otrogna. Nå, det har väl sina skäl.»

Jag svarade ingenting, viss om att jag ändå skulle få höra »skälen».

»I det hus, där det finns en vacker flicka, bruka trapporna vimla af munkar och präster,» återtog signoran och reste sig mödosamt från sin framåtlutade ställning. »Signorina Arrison är minsann vackrare än alla hans helgonbeläten.»

»Signorina Harrison? Känner han henne?»

»Det kan jag svara både ja och nej på. Han kan ju inte precis känna den han inte har talat ett ord med. Men sett henne har han — många gånger — och kär i henne, det är han, så sant jag heter Annunziata.»

»Det kan väl aldrig vara möjligt! Ni beskref honom ju som en så ovanligt from och allvarlig och . . .»

»Det är han också — men karl är karl, om han också går klädd i munkkjol. Mig lurar ingen, då det är fråga om kärlek. — Ni minns den där kvällen i kapucinernas grafkapell? Då såg han henne för första gången. Dagen därpå kom han upp hit. Han talade naturligtvis inte ett enda ord om signorinan, men medan han stod i korridoren, kom hon hem utifrån staden, och då vardt han alldeles blek, och jag kunde inte få ett ord till svar af honom. Signorinan gick in i sitt rum, men gjorde sig genast något ärende ut i köket, för att få gå förbi honom naturligtvis — han är ju så vacker! — och då hon kom midtför honom och mig, stannade hon och sa' något till mig, hvad det nu var, bara för

att få se på honom. Och där stodo de en lång stund och bara sågo på hvarann — men bäst det var, rusade han på dörren och det fast han inte ännu hade fått något i sin bleckflaska.»

»Och sedan har han varit här flere gånger?»

»Ja, det dröjde väl en tre veckor, men då kom han igen — tyst och dystert som vanligt; han såg nästan skygg ut, och han hade magrat — men det klädde honom. Han såg sig omkring som en tjuv och lyssnade åt alla håll. Jag sade honom genast, att signorinan inte var hemma, och då tycktes han bli lugnare. Men så kunde jag inte låta bli att bry honom för henne; han svarade ingenting, bara suckade; till sist frågade jag honom, om han inte tyckte hon var bra vacker. Då sade han, att sådant var det honom förbjudet att ha någon tanke om; men hvad han visste, det var, att den främmande signorinan hade en skön röst; fastän han icke förstod ett ord af hvad hon sade, kände han sig lycklig och liksom närmare himlen, då han hörde henne tala. En sådan stämning hade säkert Guds moder haft, då hon vandrade här på jorden.»

Signoran lyssnade utåt för att höra efter, om mannen var hemkommen; sedan fortfor hon:

»Nu efter nyåret har han varit här ett par gånger med bud från brodern, sor Luigi. Bägge gångerna har signorinan varit hemma — hon är mycket hemma nu för tiden» — signora Annunziata plirade skälmaktigt med ögonen — »och jag vet ju, att hon så gärna ser på honom, därför har jag ropat ut henne. Sist gaf hon honom en hel massa pengar till hans fattiga, och han bugade sig för henne så djupt, som om han ville kyssa hennes skor. Han

nedkallade madonnans välsignelse öfver henne, och då jag öfversatte det för henne, fick hon tårar i ögonen, och så gaf hon honom en blomma, som hon bar vid bröstet.»

»En röd nejlika?» frågade jag.

»Ja, jag tror det . . . hur kan ni veta det? Hon har bedt mig, att jag skall säga henne till, så snart han kommer — hon vill så gärna ge honom pengar till de fattiga, säger hon, det är bättre och klokare att ge allmosor på det viset än att strö ut dem till tiggare på gatan. Ja, så säger hon, men nog vet jag hvad jag tror.»

»Ni vet, hvad ni tror, och ändå hjälper ni henne, skaffar henne tillfälle att förvrida hufvudet på den stackars fra Silvestro?»

»Ja, herre Gud, det är så roligt att se de unga leka . . . det påminner en om den tiden, då man själf var ung. För öfrigt är det ju ingen fara! Jag är alltid till hands, och de kunna ju inte säga hvarandra ett enda ord, han förstår hvarken franska eller engelska — kapucinerna äro de mest obildade af alla munkar, de förstå sig bara på att odla grönsaker och tiggas mat. Hvad gör det, om de stå där en stund och sluka hvarandra med ögonen? Han har inte så mycket som tryckt hennes hand en enda gång — om hon räckte honom handen, tror jag, att han skulle korsa sig och springa på dörren. Han är rädd för henne, men på samma gång kan han inte låta bli att komma hit.»

Jag ville ge signoran en grundlig läxa, söka förmå henne att inse, huru orätt hon handlade genom att låna sig till den unga engelskans ovärdiga lek, men medan jag funderade på, huru jag skulle lägga

mina ord, ovan som jag var att hålla några längre tal på italienska, styrde signoran sina steg mot dörren och sade, i det hon gick:

»För resten skola signorinan och hennes mor resa i nästa vecka; deras rum är redan uthyrdt åt en annan person till första mars.»

Nå, det lugnade mig något, och jag kände mig dubbelt tillfredsställd — nu slapp jag ju också ifrån det kinkiga språkprofvet. Historien skall upplösa sig helt naturligt och utan några tragiska följder. Det återstod endast tio dagar till första mars, och på den tiden kunde ju ingenting hända. Jag andades betydligt lättare.

Följande dag mötte vi damerna Harrison i trappan och frågade, om det verkligen var sant, att de skulle resa. Ja, det hade aldrig varit meningen, att de skulle stanna längre i Rom än till första mars. Då ämnade de styra kosan till Siena, som är en guldgrufva för en akvarellist. Under de närmaste dagarna skulle all målning läggas å sido; mrs Harrison ville nu äntligen godtgöra det försummade och visa sin dotter några af stadens märkvärdigheter, som hon ännu inte varit i tillfälle att se. För sin egen del var mrs Harrison rätt belåten att få lämna Rom.

»Och ni då?» frågade jag miss Maud. »Är ni också belåten?»

»Det vet jag inte än,» svarade hon med tankfull min. »Det beror på...»

På hvad? Det skulle jag gärna ha velat fråga henne.

Flere gånger under de följande dagarna, då jag råkade gå fram till det fönster af vår sängkammare,

som vette åt via Liguria, såg jag i kapucinerklostret snedt emot det bleka ansiktet af en svartskäggig munk i ett öppet fönster. Med kikarens tillhjälp kände jag igen fra Silvestro. Han stod orörlig med ögonen riktade på miss Mauds altan. Men den var tom — för ovanlighetens skull.

En af de sista dagarna före de engelska damernas afresa kom miss Maud på morgonen in till oss och frågade, om vi ville göra henne den stora tjänsten att följa med henne till Campo de' fiori och hjälpa henne köpa några antika brons saker till minne af Romavistelsen. Det var onsdag, och då stå antikvitetshandlarne där med sina bord. Mamma måste nödvändigt packa, och själf var hon ju ej så mäktig språket, att hon kunde reda sig på egen hand. Vi samtyckte. Jag skulle i alla fall gå och köpa biljetter till aftonens Lohengrinföreställning på Argentineatern, och omvägen blef således ej stor.

Det stora torget företedde i dag ett brokigt lif. Omkring Giordano Brunos staty pågick handeln med frukt, grönsaker och landtmannaprodukter som lifigast, sorlet af kommersande kökspigor och campagnoler susade omkring den dystre bronsmunkens öron, högar af kromgula oranger, elfenbenshvita fenkålsknippor och blodröda granatäpplen satte in glada, saftiga färglickar i taflan, spelände svarta ögon och blixtrande hvita tänder gäfvö den lif, men ingenting af hvad han såg ned på från sin höga piedestal kunde skingra det tankedigra molnet på grubblarens panna. Omnibussarna, som rullade fram öfver torget, lastade med Trasteveriner och turister på väg till Tassos kloster eller passeggiata Margheritas underbara utsiktsplatser, hade riktigt svårt att bana sig fram

genom vimlet. Högröstadt köpsläende och skrammel af soldi öfverallt. Till och med de luggslitna offentliga skrifvarne vid sina bord gjorde i dag goda affärer.

Något mindre lifligt vardet kanske i det hörn af torget, där antikvitetshandlarne slagit upp sina bord. Deras publik består ju nästan uteslutande af resande, och det hade varit jämförelsevis få sådana i Rom i år. Här och där syntes dock några herrar eller damer af den välkända engelska typen stå i valet och kvalet vid ett salubord lastadt med mer eller mindre äkta fornsaker, lyktor af smidt järn med kulörta glas, små silfverlampor hängande på kedjor att anbringa framför helgonbilder, högar af gammalt siden och prydnadsväfnader, bitar af åldriga mässhakar, tvågreppiga vattenconchor af brons med öfverdådigt vackra ornament i drifvet arbete, rader af höga romerska mässingslampor med vidhängande sax och släckare, pompejanska graflampor i oändlighet m. m. m. m., allt betingande ganska höga pris till en början, churu det vanligen slumpades bort för en jämförelsevis ringa penning, om köparen var politisk nog att *visa* säljaren den summa han ville ge, ty italienaren har svårt att se en kund stoppa pengarna på sig igen.

Vi hade varit på Campo de' fiori förut, och min hustru förde miss Maud direkt till ett bord, där hon en gång gjort goda affärer. Medan damerna togo alla de intressanta sakerna i betraktande, gjorde jag, i afvaktan på att mina språkkunskaper skulle tagas i anspråk vid uppgörelsen, en liten afstickare till ett bord i närheten, bakom hvilket jag känt igen sor Luigi della Palma, fra Silvestros bror,

hvars bekantskap jag gjort en kväll i signora Annunziatas korridor.

Den lille puckelryggen — en liffig, svartmuskig, grotesk figur med långa aparmar och ett hufvud, hvars drag i all sin fulhet hade icke så litet släkttycke med broderns — kände genast igen mig och bestormade mig med de vänskapligaste frågor rörande min hälsa, familjen Bellenchis befinnande o. s. v. Sedan jag nöjaktigt besvarat hans spörsmål, höll han upp en ståtlig romersk lampa för mina ögon, minst hundra år gammal enligt hans försäkran och försedd med slakten Barberinis furstliga vapen, tre flugor, både på foten och oljehuset — endast 40 lire! Jag afbröt hans svada med den upplysningen, att jag i dag icke kommit för att handla, endast för att prata bort en stund med honom, medan han väntade på andra kunder. Han ställde bort sin lampa med en öfverlycklig min och försäkrade, att det var honom en stor ära . . . en *stor* ära.

»Jag kan hälsa från er bror, kapucineren,» började jag. »Jag har nyss sett honom i fönstret till hans cell. Han såg blek och medtagen ut.»

»Stackars Silvestro!» utbrast puckelryggen, och hans ansikte fick ett bekymradt uttryck. »Jag är verkligen orolig för honom. Han har varit så besynnerlig den sista tiden — ja, ända se'n i höstas.»

»Besynnerlig, på hvad sätt?»

»Jag är rädd, att han är på väg att bli sjuk — ni förstår — *här*,» han pekade på sin panna. »Förr kom han så ofta in i min lilla butik nere vid via Tordinona och slog sig ner och gjorde sig god tid, och vi pratade om ditt och datt, våra familjeangelägenheter, våra barndomsminnen där hem-



ifrån byn Palma i Abruzzerna, där vi bägge äro födda och ha växt upp, eller också talade vi om min affär, och allt var han så intresserad för, bara det rörde mig. Nu är han inte intresserad af någonting. När han kommer, står han tyst nere vid dörren och bara stirrar, och medan jag pratar för att muntra upp honom, ser jag, hur han mumlar böner tyst för sig själf, utan att höra på mig. Eller också drar han en djup suck midt i ett samtal och går sin väg stilla som han kommit. Han har ju alltid lefvat ett drömlif och mera i gemenskap med madonnan och helgonen än med oss syndiga mänskovarelsor, men — detta går dock för långt. Han grubblar på någonting, hvad det nu kan vara.»

»Kan ni inte fråga honom rent ut?»

»Det har jag gjort många gånger, men då svarar han undvikande eller också inte alls. »Har du någon sorg?» brukar jag fråga. »Ja», säger han då, »den sorgen, att jag är den störste syndare, som någonsin burit den heliga klosterdräkten.» Där hör ni själf, hvilka sjukliga griller han plågar sig med — han en stor syndare, han som alltid så strängt iakttagit ordensreglerna! Ni må tro mig eller inte, men han har inte smakat en bit kött, sedan han var barn! I det fallet bruka herrar kapuciner annars inte vara så samvetsömma. När en del af deras kloster refs härom året för gaturegleringens skull — ja, det var just deras gamla matsal, som bröts ner —, hittade man under golfven hela lass med oxben — det stod i alla tidningar om det.»

Vi kommo nu in på gladare och mindre personliga samtalsämnen, tills damerna vid sitt bord gifvo mig nödsignal och jag måste komma till undsättning,

dock först efter att ha lofvat sor Luigi att ej glömma bort hans lilla affär nere vid via Tordinona, innan jag lämnade Rom. —

Så kom dagen näst före de bägge engelska damernas afresa. De hade stökat ifrån sig alla packningsbestyr, och efter frukosten hade de eftermiddagen ledig till att säga Rom farväl. De hade skaffat sig ett rymligt och elegant hyrskuskekipage och erbjödo oss att tillsammans med dem göra en promenad i vagn genom villa Doria Pamphilis park. Vi antogo tacksamt tillbudet och det bar af i muntert traf tvärsigenom hela Rom. Det var en ljum februari-eftermiddag med hög himmel utan en sky. Det härliga vädret hade lockat massor af promenerande, både till vagns och fots, ut till den vackra Doriaparken, som är så stor, att man aldrig behöfver finna sig störd af det öfriga sällskapet. Vi mötte flere af den romerska högaristokratiens nobelt enkla ekipage i svart och silfver; den förnäma italienskan är af den åsikten, att det är hon som ger glans åt ekipaget, icke tvärtom. Äfven drottningen var ute och åkte; hennes skarlakansröda livréeer lyste på långt håll mellan de väldiga piniestammarna, och öfverallt, hvar hon for fram, blottades alla hufvud och böjdes alla ryggar i tillbedjande beundran för den sköna savoyiskan med sitt oefterhärmligt gratiösa leende. Äfven en främling känner något af den »varma fläkt», som påstås följa henne öfverallt, där hon drar fram.

De engelska damerna voro vid sitt bästa lynne. Mrs Harrison visade sig för en gång kunna vara riktigt älskvärd, då hon lät sina konstgriller fara och tillät sig själf att vara människa rätt och slätt.

Miss Maud kvittrade och pratade som en fågelunge, sprang omkring i gräset och plockade hela buketter af de stora violetta anemonerna, eller också kom hon löpande med den uppskörtade klädningskjolen full af väldiga piniekottar; dem skulle hon garnera sin kaminfris med hemma i England — något sådant hade ingen af hennes bekanta!

Hon föreföll mig alls icke såsom den där skulle lämna sitt hjärta kvar vid den nu förestående afresan från Rom. Det hade varit en okynnig lek, alltsammans, det där med kapuciermunken; och det var väl, att den var slut nu. Men jag kunde dock ej låta bli att undra, om den stackars fra Silvestro nu skulle varit i stånd att lika helt och sorglöst öfverlämna sig åt ögonblickets njutning som hon.

Det var ännu stora ljusa dagen, då vår vagn rullade tillbaka öfver ponte Sisto och förbi palazzo Farnese och Pantheon in på Corso, som vimlade af fotgängare och ekipage, de flesta styrande kosan norrut till eftermiddagspromenaden i Borgheseparken. Miss Maud kom på den idéen, att vi skulle följa med strömmen och se solnedgången från monte Pincio. Sagdt och gjordt. Vi affärdade kusken på den öppna platsen, där orkestern har sin estrad. Det hade icke varit musik i dag, och det rådde därför ingen trängsel i parken, där endast de ännu aflöfvade platanerna och pawlowniaträden antydde, att man befann sig midt i vintern — en vinter med saftiga, sammetslena gräsmattor, vajande palmer och färgrika blomsterrabatter. Omkring dammen med vattenuret stodo några barnpigor i sina brokiga nationaldräkter och läto de små herrskapsbarnen mata svanorna med brödsmlor, medan ett par

andra små cheruber i hvit plysch och Rubenshattar med stora plymer gjorde en tur fram och tillbaka i parken med lilliputekipaget draget af dvärgåsnor. Utmed sandgångarna stodo de hvita marmorbysterna af Italiens store män i de lummiga stenekarnas skugga och tycktes i den fridfulla kvällen lyssna till trastarnas sång från villa Medicis mörka snår. Här och där syntes en enstaka turist med kikare och Bædeker eller en lång rad af unga tyska seminarister från Propagandan i sina fotsida röda dräkter, lifigt gestikulerande och diskuterande om en af kyrkans dogmer eller om det sista fotbollpartiet på den stora arenan i Borgheseparken.

Solen hade ännu icke sänkt sig tillräckligt för att framkalla det väntade färgspelet, och vi promenerade därför en stund af och an på gångarna. Det diminutiva åsneekipaget hade kommit tillbaka från sin tur, och medan min hustru och mrs Harrison uppförde en öm scen med de båda leksaksåsnorna och läto dem äta upp sina nyss plockade buketter af anemoner, slog miss Maud sig ner på en stenbänk bakom mosesfontänen; hon var litet trött efter sina ströftåg i gröngräset, sade hon. Jag tog plats bredvid henne.

Det var en stämmingsfull tafla vi hade framför oss. Närmast den stora, runda, svagt porlande fontänen, i hvars midt den hvita marmorkvinnan, knäböjande på en grönskande tufva, nyss satt ut korgen med den lille Moses i vassen. Öfver och omkring oss ett hvalf af tropiska barrträd, magnolias och mörkgröna stenekar, genom hvilkas täta kronor himlen lyste fram som kornblåa gnistor. Framför oss genom en uthuggning i träden hela Rom i skym-

ningens gråvioletta skuggor och längst bort S. Pietros väldiga kupol aftecknande sig i mörk lila mot den matt saffransgula horisonten.

Vi sutto tysta en stund. Miss Mauds vackra ansikte uttryckte endast en behaglig tanketom trötthet, utan anstrykning af svärmeri. Plötsligt såg hon på klockan och det tändes lif i hennes ögon.

»Känns det inte ändå litet melankoliskt att vara färdig med Rom?» frågade jag efter en stund.

»Åhjo — men det är jag inte ännu,» svarade hon.

»Ni reser ju i morgon bittida?»

»Ja — men vi ha några timmar kvar till dess.»

Det blef åter en paus.

»Nå, har ni nu fått med er alla de minnen ni skulle köpa, åt er själf och andra?» frågade jag vidare.

»Ja, vi ha gått två hela dagar ur bod och i bod vid piazza di Spagna och via Condotti och gifvit ut hiskligt mycket pengar för mosaikarmband, silkesfilar, romerska pärlband och annat krafs — det gamla vanliga, som alla ha med sig hem från Rom. Och så de vackra conchorna, förstås, som ni hjälpte oss att få på Campo de' fiori häromdagen. Men allt det där är föga intressant . . . nej, ni skulle ha sett hvad Dolly Smithson hade med sig hem! Det var unika, pikanta saker . . . sådant, som icke köpes i bodarna, om man har aldrig så mycket pengar.»

»Hvad kunde det vara?»

»Jo, det var till exempel en halfmultnad benskörfva, som hon hade stulit i S. Calistos katakomber . . . en benskörfva, som tillhört någon af de första

kristna, kanske en martyr! Det var en tangent af ett gammalt klaver, som låg i tusen bitar på ett golf i det öfvergifna klostret på Monte Cavo. Och det var en hel massa marmorstycken snattade bland kejsarpalatsens ruiner på Palatinus eller i Caracallas thermer, och som hon, då hon kom hem till England, lät slipa och sätta ihop till en hel liten bordskifva af den vackraste marmormosaik. Något sådant skulle jag velat ha med mig härifrån! Men jag har varit för ärlig, gudbevars . . . eller för lat att göra mig besvär.»

Hon såg åter på klockan och fortfor sedan, liksom halft för sig själf:

»Men jag skall ändå ha med mig något från Rom, som hvarken Dolly eller Florence kunde skaffa sig . . . något äkta italienskt, det vill jag lofva!» Hon smålog triumferande. »Något, som är intressantare än alla benskärfvor och marmorflisor i världen. Det kan, förstås, inte läggas på en ateniennes eller visas fram för främmande . . . men jag *vet* ändå, att jag har fått det, och det är nog för mig.»

»Ni gör mig nyfiken. Vill ni inte säga mig, hvad det är?»

Hon betraktade mig litet forskande, sedan sade hon halft föraktfullt:

»Nej, ni är karl . . . ni skulle ändå inte kunna förstå, att det kan vara något intressant. Men för Dolly har jag talat om det i bref, och hon erbjöd sig att hålla vad med mig om tjugu pund, att jag inte skulle lyckas skaffa mig det där jag menar.»

»Ni antog vadet?»

»Naturligtvis.»

»Och ni har vunnit det?»

»Nej, inte ännu. Men jag *skall* ha det jag vill! Dagen är inte slut än.»

Det låg en fruktansvärd energi i den gest hon gjorde ut i luften med sin lilla knutna hand.

»Och går det inte på annat sätt, får jag väl göra som Dolly — stjäla.»

Hon skrattade och reste sig hastigt upp. Hennes mor och min hustru nalkades oss; det var dags att gå till terrassen ofvanför piazza del Popolo, för att därifrån se solnedgången. Himlen flammade redan i svafvelgult och rött, och på monte Mario stodo cypresserna svarta mot en bakgrund af eld. —

Det praktfulla skådespelet tycktes emellertid ej länge kunna fjättra miss Mauds intresse. Hon hade brådtom att komma hem, och då hon ej på annat sätt kunde förmå oss att bryta upp, förklarade hon att hon frös. Det var ingen hjälp, vi måste bege oss hem. De engelska damerna gingo genast in i sitt rum, efter att en mängd tacksägelse och afskedsfraser växlats i korridoren; de skulle äta middag ute med en engelsk vän och fingo ej träffa oss vidare. Deras tåg gick mycket tidigt i morgon bittida. —

Vi sutto en stund i mörkret inne i vår salong och samtalade om dagens händelser. Då kom signora Annunziata in med vår lampa, som hon haft ute till påfyllning och tändning. Då hon gick förbi mig på väg ut, gjorde hon en klippsk min och hviskade hemlighetsfullt:

»Han kommer i kväll.»

»Hvem?»

»Munken.»

»Ah!»

»Hon har skickat min lille Virgilio med bud efter honom. Hon ville ge honom en afskedsgåfva till hans fattiga.»

»Men är det så säkert, att han kommer?»

Ett fnittrande skratt blef signorans enda svar, sedan stängde hon dörren efter sig.

Nästan samtidigt hörde jag en ringning på tamburklockan; signoran växlade några ord med en lågmäld manlig besökande, och så blef det tyst där ute. Min hustru hade gått in i vårt sofrum och tagit lampan med sig för att skrifva i sin dagbok.

Men jag hade ingen ro i mig. Jag gick af och an i vår lilla mörka salong och spetsade öronen utåt korridoren. Miss Maud hade varit så olycksbådande besynnerlig i kväll. Jag tyckte mig aldrig kunna stå till svars med att låta henne ostördt få hålla sin tête-à-tête med den stackars förälskade fra Silvestro — signoran skulle genast lämna dem allena, det visste jag nog.

Min obehagliga stämning stegrades, då jag hörde engelskornas dörr öppnas och lätta steg ila genom korridoren, åt köksdörren till. Sedan blef det åter tyst. Jag kände, att någonting *måste* göras, jag hade ej rättighet att hålla mig passiv.

Fast besluten att göra mig skyldig till hvilken ogrannlagenhet som helst, om så erfordrades, öppnade jag dörren ut till korridoren och stängde den efter mig utan någon särskild försiktighet. Framför mig låg hela den långa gången tom och halfmörk; längst bort, på sidan om signorans matbord med sin brinnande hänglampa stodo två personer. Den ene, med ryggen vänd mot mig, var fra Silvestro, den andra, på hvars ansikte lamskenet föll skarpt,



var miss Maud. Hon stod helt nära intill munken, hade lagt bägge sina händer på hans axlar och såg honom rakt i ögonen med en eggande blick.

Det var hög tid för mig. Jag hostade, för att ge min närvaro till känna, och gick med knarrande steg framåt korridoren, mot gruppen där borta under lampan. Hon hörde mig ej genast. Först då jag stod på ett par stegs afstånd, blef hon mig varse. Hennes ansikte uttryckte på en gång öfverraskning, ovilja och förvirring i ett lifligt spel, men så lyste en beslutsam blix i hennes ögon, hon fattade om fra Silvestros hufvud med bägge händerna och kysste honom hårdt och passionerad två gånger på munnen. Sedan släppte hon sitt offer, tog ett steg emot mig och sade med ett nervöst skratt:

»Ser ni, det var *det* jag ville ha. Jag har vunnit mitt vad.»

Hon gled förbi mig, och innan jag hunnit hämta mig från min häpnad, hade hon stängt sin dörr efter sig.

Jag fick ej tid till att göra några reflexioner. Fra Silvestro hade dignat ner på en af halmstolarna, som stodo vid bordet, och hans hufvud, som sjunkit bakåt, var klart belyst af lampskenet. Jag har aldrig sett ett så spöklikt blekt ansikte. Ögonen voro halfslutna och liksom slocknade; mellan de öppna, svällande röda läpparna framträngde andedräkten flämtvis, och det breda bröstet arbetade som i kramp. Bägge armarna hade han med knutna händer sträckt ut rakt framför sig, styfva som pålar.

Här var ingen tid att förlora. Jag skyndade in till mig efter min hatt, och då jag återkom till munken, satt han kvar i samma ställning. Framför

honom stod signora Annunziata och öste öfver honom en ström af blixtsnabba interjektioner och uttryck af förskräckelse. Utan att höra på henne eller besvara hennes frågor, sköt jag henne åt sidan, lade armen om munkens lif och fick upp honom i stående ställning. Hans armar föllo ner slaka, och hufvudet sjönk mot min axel. Jag kände, att hans knän ville vika sig under honom, och att han skulle svimma helt och hållet, om han ej snart kom ut i friska luften. Jag lyckades verkligen leda ut honom i förstugan och utför en trappa, men där sjönk han ihop, och jag måste låta honom sätta sig på det öfversta trappsteget.

Jag stod och funderade på, hvad som var att göra. Då såg jag en reslig figur, insvept i slängkappa, komma vandrande uppför nästa trappa; det var min värd sor Eugenio. Med ett par ord förklarade jag för honom, att fra Silvestro blifvit illamående däruppe och behöfde komma hem till sitt kloster så fort som möjligt. Arkitekten lyfte upp munken som ett barn och bar honom utför de bägge återstående trapporna. Jag sprang efter en droska, och snart satt fra Silvestro bredvid mig i vagnen, som i snabb fart rullade utför backen på väg till kapucinerklostret.

Den svala kvällsluften tycktes göra fra Silvestro godt; visserligen kastade han ibland spasmodiskt med hufvudet på ett oroväckande sätt, men han var dock vid full sans och tycktes allt mera återfå herraväldet öfver sina nerver och muskler. Ett par gånger såg jag honom stryka sig öfver munnen med kåpans ärm. Han sade ingenting; endast ett par gånger undslapp honom en flämtande hviskning:

»*Madonna santissima! . . . Sono dannato!*» (Heligaste madonna! . . . Jag är fördömd!)

Snart höll droskan vid kapucinerklostrets port, jag ringde på och öfverlämnade min följeslagare i portvaktens händer med ett par ord till förklaring. Sedan skyndade jag hem.

I S. Isidorobacken råkade jag se upp till våningen, där vi bodde, och såg i det samma ljuset i engelskornas rum släckas. De voro alltså på väg ut till sin middag. Jag ville ej möta dem, ty jag var så förbittrad på miss Maud, att jag ej skulle kunnat förmå mig att ta af mig hatten för henne, om jag mött henne i trappan. Jag ställde mig därför en stund vid muren, som löper utmed gatans ena sida, och försökte lugna mig med att betrakta den praktfulla blåsvarta stjärnhimlen.

Då jag en stund därefter begaf mig hem, mötte jag ingen människa. Huset var tyst och lugnt. Men i ändan af vår korridor stod signora Annunziata och gaf sin man en liflig och af stora gester illustrerad beskrifning på så mycket af tilldragelsen, som hon varit vittne till.

---

De engelska damerna voro borta, då vi vaknade följande morgon. Efter ett par dagar kom ett bref från Siena till signora Annunziata, skrifvet af miss Maud på dålig franska; det var helt kort, innehöll endast tacksägelse för de fem månader de båda damerna tilbragt hos Belenchis, en hälsning från mrs Harrison och slutligen följande ord:

»Har ni sett fra Silvestro? Huru mår han? Har han talat något om mig? Svara mig på dessa

frågor under adress pension Chiusarelli, via S. Domenico, så blir jag er innerligt tacksam.»

Signora Annunziata visade mig detta bref, för att jag skulle hjälpa henne att sätta ihop svaret därpå. Men jag får erkänna, att jag var nog oartig att svara ett brutalt nej på denna begäran.

Jag tror heller aldrig, att miss Maud fick något svar. Ännu då vi ungefär en vecka därefter anträdde vår resa till Napoli och dess omnejd, hade hvarken hon eller vi haft några underrättelser om fra Silvestro.

---

I början af april kommo vi tillbaka till Rom från vår utflykt söderut.

Vi hade bakom oss oförgätliga dagar. Vi hade från S. Martinos klosterterrass ofvanför Napoli sett Medelhafvets violetta, silkesskiftande långa böljor med dansande solgnistor på smyga sig mjukt och smekande intill golfens stränder och Capri och Ischia simma som i en gulddimma borta vid synranden, likt sällsamma hafsvidunder med gratiösa konturer. Vi hade från pergolan af vårt lilla patriarkaliska artisthotell i Pompeji, i sällskap med en halfsofvande vit påfågel och hans haremsdamer, sett lågorna från Vesuvius stötvis flamma upp i nattens mörker. Vi hade sett våren breda en grön matta, inväfd med tusen hvita stjärnblommor, öfver de remnade gölfven i Pæstum's härliga tempelruiner. Vi hade vandrat sällhetsdruckna i Sorrentos orangelundar och Amalfis romantiska bergsklyftor och hört »Djupt i hafvet» sjungas i Capris blå grotta. Men ännu med alla dessa sköna minnen friska i vår håg,

kändes det dock som en sprittning af glädje i hjärtat, då vi åter satte foten på vårt kära Romas mark. Det var som att återse hemmet, vid hvilket man växt fast med otaliga små luftrötter.

Vi hade träffat våren där nere i det »lyckliga Campanien», men då vi nu kommo tillbaka till Rom, funno vi den före oss äfven där. Refvorna på villa Maltas mur hängde tunga af stora mattgula och skära rosor; piazza di Spagna, där svartögda fiorai gingo omkring med sina väldiga rosenkorgar på hufvudet och i handen grenar öfversållade med persikeblommornas röda snö, liknade uppifrån ett fält af rörliga blomstertufvor. Kommo vi upp på Palatinus, så glömde vi de kejsrerliga palatsruinerna för den yppiga flora af okända vilda blommor, som under vår frånvaro slagit ut kring deras fot, eller för den hänförande utsikten öfver de omgifvande kullarna, hvitpuvdrade af blommande mandelträd. Och monte Pincio —! Kring platanstammarna slingrade sig klätterrosor med hvita och gula knippor af blommor, och pawlownieträden hade prydt sig med kolossala lilafärgade spiror, som spredo en berusande doft öfver hela parken. Vi gingo som i en lycklig dröm, det kändes som om hjärtat växte inom oss och ville spränga bröstkorgen, och vi kunde ej hjälpa, att vi mången gång från denna söderns vår, som dallrar af sol och vältrar sig i rosor, läto tankarna med en medlidsam suck sväfva upp till en viss annan, välbekant vår, som är klädd i päls och pryder sig med några fattiga Tussilago och en knippa blåfrusna sippor. —

Vi togo åter in på vårt gamla ställe vid via Liguria.

Där var allt sig likt. Den enda skillnad, som märktes i det yttre, var att en, som det tycktes, ursinnig hand med sprättande penna och stora, klumpiga bokstäfver under välkomsthälsningen till »hvar och en, som ej bär prästdräkt», tillagt orden:

»*O tonaca di frate.*» (Eller munkkåpa.)

Aha, tänkte jag, signora Annunziata har haft obehag af missens historia med kapucinern. Hennes man har kanske läst lagen för henne, eller fra Silvestro har måhända vid lugnare eftertanke kommit under fund med, att den välvilliga signoran haft åtminstone ett lillfinger med i spelet, och låtit henne uppbära förebräelser därför.

Redan morgonen efter vår återkomst sökte jag ta reda på, huru därmed förhöll sig. Men signora Annunziata kom i dåligt lynne, så snart jag förde talet på fra Silvestro. Hon mumlade någonting, som för mina öron hade bra stor likhet med svordomar; hon förbannade alla »svarta hundar» och förklarade, att hvem som helst skulle få hugga af alla tio fingrarna på hennes händer — hon spärrade ut dem midtför min näsa —, om hon någonsin mera öppnade sin dörr för en munk, för dessa *figli del diavolo*, denna *canaglia infame* . . .

Efter åtskilligt letande fick jag ur henne, att sor Luigi della Palma ett par dagar efter vår afresa hade kommit uppstörtande, för att inhämta underrättelser om sin bror. Denne låg nämligen i hjärnfeber och under yrseln hade han låtit undfalla sig någonting om *baci* (kyssar) och om en kvinna . . . ja, man visste ej rätt, hvad man skulle tro, ty orden *donna* och *madonna* voro oredigt blandade om hvarandra i hans fantasier. Portvakten i

klostret visste emellertid, att fra Silvestro blifvit sjuk uppe hos Bellenchis vid via Liguria, det hade den herrn sagt, som fört honom dit. Sor Luigi hade dragit den slutsatsen, att någonting händt hans bror uppe i vårt hus, och han ville veta hvad. Signora Annunziata hade i sin godtrogenhet berättat honom allt hvad hon visste, sor Luigi blef ursinnig, och då han ej kunde komma åt den engelska signorinan, riktades hela hans vrede på signora Annunziata, hvilken han kallade kopplerska och en massa andra fula namn, som signoran ej ville smutsa sina läppar med. Midt under det trätan pågick, kom hennes man hem, han tog naturligtvis sin stackars hustrus parti och kastade puckelryggen utför trap-porna. Sedan dess hade de inte sett till honom, och inte heller hade de hört en halfdragen ande om hans bror. Det var för alltid slut med den där vänskapen. Och på visst sätt var det skada, ty signora Annunziata hade alltid haft så lätt att få sina rum uthyrda, så länge puckelryggen gick ut och in där i huset. Nu skulle hennes tur kanske öfverge henne. Men . . . hon hade nyss knutit bekantskap med en liten svarfvare vid via Sistina, som hade dubbelt så stor puckel som sor Luigi och ingen bror, som var kapuciner munk, och hvem vet? — kanske man kunde få honom till husvän i stället för den förlorade. —

Vi skulle endast stanna en vecka i Rom, men huru det var, kunde vi ej slita oss därifrån; ännu i slutet af månaden gingo vi kvar där, det fanns ju så mycket att säga farväl till, och det föll sig så svårt att lämna de vänner vi förvärfvat oss i Rom, kanske för att aldrig se dem mera. Emeller-

tid . . . Firenze och Venezia skulle vi se under loppet af maj månad, och vi kunde ej fördröja vårt uppbrott längre. Afresans dag blef bestämd.

Några dagar innan dess gick jag ensam för att ta ett förberedande afsked af de vatikanska gallerierna; min hustru var upptagen på annat håll. Då jag vek af in på via Tordinona, den ruskiga gatan utmed Tibern, där det bor en antikvitetshandlare i hvartannat hus, erinrade jag mig, att jag lofvat sor Luigi ett besök, innan jag reste från Rom.

Hans butik är en af de första man kommer till, då man viker af från via della Fontanella. Den är som de andra ett kyffe, snarlikt ett uthus, öfverfyldt med gamla taflor, bronssaker, trasiga antika möbler och diverse krafs, som genom den ständigt öppna dörren tycks välla ända ut på gatan; på tröskeln mötes man alltid af ett par vattenconchor och några romerska lampor, hvilka stå där som skylt.

Men i dag glömde jag rent af att hälsa på sor Luigi, så frapperad blef jag af ett föremål, som intog hedersplatsen utmed dörrposten.

»Hvad är detta, sor Luigi?» utropade jag. »En kyrkklocka?»

Jag lyfte upp tingesten; det var en tämligen stor och tung, antagligen uråldrig ringklocka, men icke i den vanliga fasonen, utan mera påminnande om en koskälla, vidast upptill och tillplattad på bägge sidorna. Hela dess yta var betäckt af mycket nötta, men ännu öfverådigt vackra ornament i renässansstil. Kläpp saknades. Som handtag tjänstgjorde en blanknött gammal skinnrem.

»Är det en kyrkklocka?» frågade jag ånyo sor



Luigi, som stod bredvid mig och iakttog den förtjusning, hvarmed jag betraktade den intressanta tingesten.

»Ja, på sätt och vis,» svarade han, »den har tillhört ett nunnekloster i vår by där uppe i Abruzzerna . . . klostret blef för öfver hundra år sedan förstördt af ett bergras och har sedan dess legat i ruiner. Min bror hittade den här klockan en gång, då vi som barn lekte inne i de sammanstörtade klostergångarna. Det är skada, att det inte står något årtal på den . . . den är säkert mycket gammal.»

Jag kunde icke ta mina ögon från skatten och gjorde redan i tankarna ett öfverslag, huru mycket pengar jag kunde våga köpa upp af reskassan, som skulle räcka hem till Sverige.

»Hvad kostar den?» frågade jag med hjärtat i halsgropen.

»Ingenting. Den är inte till salu.»

»Inte till salu? Hvarför står den då här på tröskeln bland edra öfriga varor?»

»För att dra till sig uppmärksamheten och hejda herrar *inglesi*,» sade konsthandlaren med ett knipslugt leende. »Ni ser själf, att den uppfyller sin bestämmelse ganska bra . . . ni kunde inte gå här förbi.»

Jag försäkrade, att jag inte skulle ha gjort det i alla fall.

»Men säg mig,» fortfor jag, »*hvarför* är inte klockan till salu?»

Leendet försvann från puceklyggens ansikte.

»Därför att den är ett minne af min hembygd och af min bror.»

»Jag är säker på, att ni har så många andra minnen från er hembygd och af er bror,» sade jag, fullkomligt öfvertygad, som jag var, att detta endast var ett försök att drifva upp priset på varan. »För öfrigt kan ni ju be er bror om ett annat minne af honom.»

»Det kan jag inte.»

»Ni träffar honom ju rätt ofta.»

»Jag träffar honom mindre ofta nu, fastän han har flyttat mig närmare.»

»Flyttat? Är han inte kvar i sitt kloster?»

Jag tvingade mig nu ändtligen att ta mina blickar från klockan och fästa dem på puckelryggen; hans ton hade låtit så underligt andfådd, och jag fann nu till min stora öfverraskning, att hans bleka ansikte med sina fuktiga ögon och sina skälfvande läppar bar prägel af en häftig, bekämpad sinnserörelse.

Han ställde sig i dörren och pekade åt vänster.

»Där . . . snedt emot på andra Tiberstranden . . . det stora huset . . . nej, ni kan inte se det, gatan kröker för mycket . . . där är han.»

»Hvad menar ni? Hvilket stort hus . . .?»

Han såg sig omkring med en skygg blick, liksom för att öfvertyga sig, att ingen hörde honom, sträckte därefter upp sitt hufvud och hviskade hemlighetsfullt:

»*Il manicomio.*»

»Dårhuset!»

Det slog mig som en blix. Åh, det borde jag ha anat! Stackars fra Silvestro, det blef således slutet på leken!

Medan jag stod där helt bestört och hela den

upprörande historien, hvaraf jag sett de yttre konturerna, hastigt drog förbi mitt minne, hade sor Luigi stilla gått in i butiken och satt sig på en gammal förgylld sidenstol med de långa aparmarna stödda mot knäna och ansiktet gömdt i händerna. Det gick nervösa ryckningar genom hans pucker. Han grät.

Jag lät honom vara i fred och ville ej pina honom med några frågor. Då jag tog ett steg mot dörren, såg han upp och hejdade mig med en åtbörd.

»Ni känner till historien?» frågade han och torkade sig i ögonen. »Det var ju ni, som förde hem honom till klostret den där kvällen?»

»Ja. Men sedan har jag inte hört ett ord om er stackars bror.»

»Det är inte mycket att berätta. Han blef sjuk och låg en vecka i brinnande feber. Han yrade ofta om den där engelska damen och gaf henne de ömmaste smeknamn, än glödheta och passionerade, än slafviskt vördnadsfulla, som om det varit den heliga jungfrun själf han talat om. Så småningom blef han frisk och kunde vara uppe. Men det stod inte rätt till i hans hjärna, det kommo de andra munkarne snart under fund med. Han ville inte smaka en bit mat, det var han inte värdig, sade han, ty det fanns ingen större syndare än han. De måste narra honom att äta som ett barn, annars hade han svält ihjäl. Och så han späkte sig! Om nätterna klädde han af sig naken och lade sig på det kalla stengolfvet i sin cell. Hans kropp var full med blånader och rispor, som han tillfogat sig själf med knytnäfvorna och naglarna. Men han

kunde inte få frid i sitt sinne . . . Jag är fördömd, jag är fördömd! mumlade han oupphörligt; det var nästan det enda de hörde honom säga. Priorn och flere af de äldre munkarne, som alltid hållit mycket af honom, försökte tala förstånd med honom, men han tycktes inte höra på dem. Efterhand blef han mera stilla, och det kom sig nog till en del däraf, att han hade fått sysselsättning för sina tankar och sina händer. I en vrå af sin cell hade han i alla tider haft den här gamla klockan stående; jag hade flere gånger bedt att få den för att sälja den i min butik, men han hade nekat ge mig den — och det var ju hans, efter det var han, som hade hittat den. En gång, då jag kom för att hälsa på honom i hans cell, satt han på golvet med klockan bredvid sig. Han hade tagit lös kläppen, och öfver ett fyrfat, som stod framför honom, höll han på att smälta silfver i en järnskopa — det var mors gamla crucifix, som nu var förvandladt till en oformlig klump. Först ville han inte svara på mina frågor, hvad meningen var, men till sist kom det fram, att han ämnade doppa kläppens nedre del i silfret, så att klockan skulle få en vackrare klang — »samma klang som hennes röst,» sade han, »du vet, den där rösten, som jag alltid hör, antingen jag sofver eller är vaken.» — »Är det madonnans röst du hör?» frågade jag, för att afleda hans tankar, och till min förvåning svarade han ja. Klockan skulle få madonnans röst, och sedan skulle han skänka den till sitt kloster, och med den skulle det sedan ringas Ave Maria hvarje kväll. — Jag lät honom fortfara med sin oskyldiga lek. Den sysselsatte honom en tid oafbrutet hela dagarna; han blef aldrig nöjd med

klockans ton, än var den för gäll, än för matt. »Åh, den rösten!» mumlade han med ett lyckligt leende. »Ingen har en sådan röst . . . jag har hört den, jag! Och jag har sett *henne* också, som den tillhör . . . hon är hvit som snö och hennes hår är som guld . . . si, min kära, du är däjelig, och dina kläders lukt är som lukt från Libanon!» — Men för ett par veckor sedan fick jag bud efter mig. Min stackars bror hade gjort ett försök att kasta sig ut genom sitt fönster, men blifvit hindrad i sista ögonblicket. Nu var han våldsam och ville slå alla, som närmade sig. Jag gick in till honom, men han kände inte igen mig. Priorn tyckte det var bäst, att han kom på hospitalet, där han skulle kunna få bättre vård än i klostret — och där har han nu varit i en vecka.»

»Nå, hvad säger doktorn?»

»Han vill inte säga något bestämdt, men han tror, att det möjligen kan finnas hopp. Det är ju antagligen intet organiskt fel i hjärnan, utan endast en tillfällig kris i hans känslolif. Hvem vet, kanske jag kan få upplefva den glädjen att se min bror sitta här i butiken igen, frisk och kry som förr — just i den här stolen brukar han sitta, då vi prata om vår kära mor och vår by i Abruzzerna.»

»Det skola ni nog få göra ännu många gånger, hoppas jag. Men om han kommer — nej, *då* han kommer hit, tror ni inte det då är bäst att gömma undan hans klocka? Om han får se den, vakna kanske de gamla grillerna igen.»

Sor Luigi blef tankfull.

»Ni har rätt,» sade han. »När min bror blir frisk, skall jag i glädjen sälja klockan till er — ja,

helst till er, ni som känner honom och varit med om historien. Hon skall inte bli er för dyr.»

»Tyvärr, då är jag inte längre här. Jag reser om ett par dagar.»

Han gick några steg af och an i butiken med fundersam min.

»Har ni ingen vän här i Rom, som jag kunde lämna klockan till för er räkning, i fall —?»

Jag uppgaf adressen på en norsk målare, som visat oss stor vänlighet under vår vistelse i Rom. Och därmed skildes jag från sor Luigi.

Vi lämnade den eviga staden på utsatt dag. Det är nu snart halftannat år sedan. Men ännu har ej fra Silvestros klocka blifvit mig tillsänd.

Skall det betyda, att dess ägare är obotlig? Eller är han utskrifven från hospitalet, har han återsett klockan utan några ledsamma följder, och anser hans bror sig därför kunna och vilja behålla den?

På dessa frågor lär jag väl aldrig få svar — så vida ej det underbara skulle inträffa, att jag får fara till Rom och hämta svaret själf.

1891.





## I fattighuset.

**F**anny och jag hade tillbragt en del af sommaren hos släktingar på landet en mil från den stad, där jag är född och framlefvat min första ungdom. Dagen för vår afresa var nu bestämd, och vårt värdfolk ämnade ställa till en afskedsfest för oss; hela socknens ungdom var bjuden, man skulle dansa, göra springlekar i det gröna och roa sig tapert på bästa sätt; det skulle bli ett gladt afsked — både från oss och sommaren, ty september nalkades med mörka kvällar, och i parken började redan hängbjörkarnas kronor åldras och bli insprängda med bleknade strimmor.

Då gjorde min hustru den obehagliga upptäckten, att hennes ljusblå sidenklädning befann sig i ett sorgligt skick efter den stora bjudningen hos majorens på granngården. Trådarna i silfverbroderiet, som garnerade klädningslifvets framstykke, voro upp-rifna på flere ställen. Det var naturligtvis »kisse

Minka» som gjort det, majorskans lilla förtjusande hvita kattunge, som min hustru hållit en vild kurtis med hela kvällen. Hur många gånger har jag inte sagt min kära Fanny, att hennes beklagliga mani att leka och rasa med de otäcka kattorna, hvar helst en sådan kommer i hennes väg, skall störta henne i olycka och fördärf till sist. Men att tala reson med ett fruntimmer —! Nå det känner man till. Fannys enda ursäkt är, att den där kattmanien hos henne egentligen är något sjukligt, som hon inte råår för, ett nevrosfenomen så att säga, som omotståndligt slår hennes förnuft och fria vilja i bojor. Ja, nu hade hon fått sota för det . . .

Det vill säga, den, som egentligen fick sota för det, var jag, ty jag måste naturligtvis göra en extra stadsresa för att få klädningslifvet repareradt. En mil dit och en mil tillbaka, i brännande solgass och på en väg, som består af idel backar — är det någon, som känner till hvad en stenig, sönderströmmad Smålandsbacke vill säga? — Jag gjorde en svag antydning, att kanske den svarta sidenklädningen i nödfall kunde . . . men det skulle jag aldrig ha sagt. Min lilla Fanny blef alldeles förskräckligt nervös. Svart . . . midt i sommaren! Det hördes, att jag var lika renons på smak och verkligt fint lefnadsvett som de flesta andra karlar. Och inte vittnade det just om någon synnerligt varm kärlek hos en äkta man att vilja tvinga sin stackars hustru att exponera sin garderobsorg inför sexti personer! Fanny fick i hast någonting att bestyra uppe på sitt rum — det får hon alltid vid sådana tillfällen — men då hon efter en halftimme kom ner igen, var det omslag i väderleken; solen sken och min



lilla trollunge var idel vänlighet och småleenden. Hon påminde mig om, att mina cigarrer varit slut i ett par dagar — mina sköna havannacigarrer, som doftade så godt —, och jag behöfde sannerligen inte förstöra mitt goda lynne och min mage med att röka morbrors dåliga cigarrer, därtill var hennes egen bitvarg en alldeles för rar liten bitvarg... tänk om jag skulle fara in till staden och köpa mig en låda Havanna — och ta klädningslifvet med mig på samma gång?

Jag behöfver inte tala om, att jag kuskade i väg en timme därefter, trots Smålandsbackar och termometer, som visade 28 grader i skuggan — om det ens fanns någon skugga den dagen, det kan jag verkligen inte påminna mig.

Nåja, eftersom någon *måste* fara och drängarne ej kunde tas ifrån arbetet och jag inte kunde begära, att morbror själf skulle göra sig besvär, då han hade så mycket att göra och jag ju hörde till ledighetskomitén — och eftersom ingen kunde uträtta de bägge ärendena så utmärkt bra som jag — så var det väl ingen annan råd än att underkasta sig ödets vilja. Paketet med klädningslifvet i skulle bli så litet, jag skulle mycket väl kunna bära det genom gatorna i den där lilla småstadshålan, utan att min militära och manliga ära ledde det allra minsta däraf — för öfrigt kunde jag lämna det kvar på hotellet, där jag körde upp, så kunde Sofie Alm sedan låta hämta det hem till sig. Men Gud nåde mig, om jag komme tillbaka och inte hade klädningslifvet med mig i fullgodt skick!

Som sagdt, jag reste. Cigarrerna voro verkligen slut, och det är nog patriotiskt af morbror att odla

tobak själf, men inte tror jag, att hans cigarrfabrik fått pris på någon utställning. Ja... och så kunde det ju bli ganska roligt att träffa Sofie Alm, guldbrodösen, som skulle utplåna spåren efter kisse Minkas vida framfart.

Vi hade så godt som växt upp tillsammans, hon och jag. Vid tolf års ålder hade hon kommit i mina föräldrars hus — just i samma stad, dit jag nu var på väg — som barnflicka för mina yngre syskon. Sofie och jag voro jämnåriga. Ah, så många glada stunder vi haft tillsammans! Hon var nästan lika styf att klättra i träd som jag, och så var hon spenslig och lätt och kunde våga sig ut på de smalaste grenarna, där de rödaste bigaråerna sutto . . . . och så hade hon en talang att rista så tyst, att det aldrig hördes in till kära far i hans studerrum, då jag däremot nästan aldrig kunde göra samma förbjudna manöver, utan att gubben genast kom ut på trappan med sitt spanska rör. Och när jag skulle gå till skolan om mornarna, stod hon ofta och väntade på mig i nedre farstun för att sticka till mig några klara, daggiga astrakaner, som hon plockat upp under träden, innan någon människa i huset fått upp ögonen. Och när mina syskon växte upp, så att de ej behöfde så mycket tillsyn, hvilka gudomligt roliga lekar hade vi då inte tillsammans, Sofie och jag och alla småparflarne, där hemma på vår rymliga gård med sina vagnshus och höskullar och prång och tusen präktiga gömställen! Hon var alltid lifvad och glad och den främsta i alla upptåg; jag minnes ännu, huru hennes lilla trinda ansikte sken af belåtenhet med sina pigga bruna ögon, som alltid kröpo ihop till små springor, då hon

skrattade, och sin stripiga ljusa lugg, som pekade åt alla väderstreck. Och en förständig och omtänksam flicka var hon, det är säkert; midt i den vildaste springleken kunde hon plötsligt stanna i loppet och ropa till mig: »Nej, Allan, nu är det skoldags!» Och så sprang hon upp efter mina skolböcker, som högst sällan lågo på *ett* ställe, och alltid kom hon med de rätta, ty schemat kunde hon på sina fem fingrar, aldrig tog hon miste på Euklides och proportionsläran eller Livius och Horatius . . . en kärnflicka, det är nog af, det.

Sedan jag blef student och kom in på Karlberg, förlorade jag henne ur sikte, ty jag var nu en sällsynt gäst i min födelsestad, och Sofie fanns ej längre kvar i mitt föräldrahem, hon hade i helt unga år blifvit gift med en skraddare där hemma i — köping. Hon hade det bra, sades det hvarje gång jag frågade efter henne. Mannen var egentligen endast tillskärare hos stadens förnämste syrtist, men förtjänade dock tillräckligt för att försörja hustru och barn — de hade haft flere sådana, men nu var blott en flicka i lifvet. Sofie var duktig och arbetsam, och för att kunna bidraga till familjens välstånd hade hon varit i Stockholm och lärt sig brodera i guld. Det var nämligen en residens- och garnisonsstad hon bodde i, och såväl officerarne som landsstatens herrar behöfde ofta anlita henne för sina uniformer. Då jag någon gång vid mina korta besök i min födelseort uppfångat en skymt af henne, hade hon sett glad och välmående ut och varit klädd med en viss småstadeelegans och synbarligen alls icke ansett det mer än tillbörligt, att jag tog af mig hatten för

henne på gatan lika djupt, som om hon hört till den fina societeten.

Men nu skulle jag återse henne under helt andra förhållanden. Man sade mig, att hon varit änka i ett par år, och att hennes man ej efterlämnat några nämnvärda besparingar. Hon skulle bo någonstädes uppåt Kvarngatan, i de fattigare kvarteren således; närmare kunde jag nog få veta hos hennes och den afidne mannens principal, skräddar Pilgren, som säkerligen ännu försåg henne med arbete.

Och den uträkningen slog in. Jag råkade emellertid träffa herr skräddarmästaren i ett olägligt ögonblick; han var sysselsatt med att profva en frack på stadens borgmästare, hade munnen full af knappnålar och föreföll ej hågad att ge några vidlyftiga upplysningar.

»Fru Alm?» sade han mellan nålarna och gaf mig en uddhvas sidoblick. »Nej, hon bor inte på Kvarngatan längre . . . hon är på fattighuset.»

»Fattighuset?» upprepade jag, tviflande på att ha hört rätt.

»Ja . . . Ringströmska inrättningen . . . kom dit i våras. — Kanske herr borgmästaren behagar stå lite mera rak i ryggen?»

Då stadens styresman såg min hjälplösa och villrådiga blick, antog han väl, att jag var främling på platsen, och upplyste välvilligt:

»Ringströmska inrättningen ligger strax utom södertull . . . en stor byggnadskomplex på vänster hand . . . ni kan omöjligen ta miste.»

Ja, det var ingen annan råd för mig än att gå min väg med det besked jag fått. Jag kunde ju inte störa frackkonstnären längre i hans inspira

tions heligaste ögonblick, annars skulle jag bra gärna ha velat veta, huru det kom sig, att Sofie Alm, unga, friska människan . . . men jag hade ej gått många steg nedåt södra storgatan, förr än det gick upp ett ljus för mig: hon hade naturligtvis fått plats som *förestånderska* på fattighuset, hon med sina många relationer hos stadens uniformerade . . . jag visst, så var det. Jag blef riktigt glad på Sofies vägnar; smågnolande och i den bästa stämning kom jag fram till min vandrings mål med Fannys klädningslif under armen.

Jag ringde på vid den monumentala porten i den höga hvita muren och släpptes af portvakten in på en stor finsandad gård, prydd med en rad tämligen nyplanterade kastanjer. Midt framför mig låg ett solidt tvåvåningsstenhus i modern stil; på väggen öfver förstudörren stod måladt med stora kornblå bokstäfver: *Ringströmska idiotanstalten*. På hvar sin sida af gården flankerades denna hufvudbyggnad af två mindre, långdragna envåningshus; det högra innehöll tydligen ekonomiafdelningen, ty jag såg uppskörtade kvinnor gå ut och in där lastade med bykkläder i bylten. Den vänstra flygeln däremot hade med sina hvita gardiner och sina blomkrukor i fönstren ett mera bebodt utseende, och öfver ingångsdörren lästes i blå bokstäfver: *Ringströmska fattighuset*. Där var det alltså.

Jag kom in i en rymlig förstuga med väggar målade i pompejansk stil, sväfvande genier och danserskor på brunröd botten. Till höger stod ordet *Förestånderskan* måladt med stora bokstäfver på en dörr; där ringde jag på, alldeles säker om, att det var Sofies steg jag hörde nalkas inifrån rummet.

Men det var en äldre, ovanligt slätkammad, okänd dam, som öppnade för mig.

»Är fru Alm hemma?» frågade jag.

Hon mönstrade mig litet förvånad från hufvud till fot; då hon fick syn på paketet, tycktes hon förstå.

»Ja,» svarade hon. »Alm bor i n:r 7... vänstra korridoren, andra rummet till höger.»

Därmed stängdes dörren om den slätkammade, och jag stod där ensam med min förvåning. Sofie var således inte förestånderska... och man kallade henne Alm rätt och slätt? N:r 7... låt se, gåtan skulle väl lösas snart.

Vänstra korridoren, som tillsammans med den högra bildade en lång, ljus, mattbelagd gång genom hela husets längd, var försedd med numrerade dörrar på ömse sidor, och n:r 7 var ej svårt att hitta. Jag knackade. En kvinnlig röst ropade: »Stig in!» och jag följde uppmaningen.

Ett tämligen stort rum med två fönster; vid det ena satt ett fruntimmer framför ett arbetsbord med ryggen mot dörren, nedlutadt öfver sin söm. Jag kände igen Sofie på det ljusa håret. Hon gjorde sig ingen brådska med att vända sig om och se efter, hvem det var, och under tiden hann jag se mig litet omkring.

Det låg just ingen prägel af hemtrefnad öfver rummet, ehuru det var oklanderligt snyggt. Väggarna voro oljemålade i ljusgrått; på de bägge långväggarna stodo järnsängar pryddligt uppbyggade med röda filter. Den öfriga möbleringen utgjordes af två klädskaåp, två arbetsbord, två komoder och två trästolar, allt måladt i ek, symmetriskt uppställt, så att rummet kom att bestå af två precis likadana halfvor. Det

kasernaktiga mildrades endast obetydligt af de hvita gardinerna för fönstren och de blommande pelargonerna. Midt på golfvet låg en enarmad docka afsvimmad, med porslinsbenen vårdslöst slängda åt sidan.

Nu vände Sofie på hufyudet och fick syn på mig.

»Ursäkta,» sade hon och reste sig upp, »jag trodde det var förestånderskan.»

Hon kom emot mig med en frågande blick.

»God dag, Sofie,» sade jag. »Är jag inte igenkänd?»

»Allan! . . . Löjtnant Eckhoff!» rättade hon sig och rodnade litet af glädje; det föryngrade henne, och jag kände genast igen henne bättre än i första ögonblicket.

Ty hon hade allt blifvit bra förändrad, stackars Sofie, och det var egentligen endast något visst käckt och hemtrefligt öfver hela hennes företeelse, som gjorde, att jag ännu kunde alls se, att det verkligen var hon.

»Jo, nog känner jag igen löjtnanten alltid, men om löjtnanten kan känna igen mig, gamla fuling, det är väl tu tal om.» Hon log sitt gamla skälmaktiga leende, och nu kände jag så *riktigt* väl igen henne, att jag nödvändigt måste klappa henne på armen och säga henne, att jag var så glad att återse min gamla kära Sofie. Där stodo vi nu och tryckte hvarandras händer, hon var fuktig i ögonen, och då jag fick se det, höll jag också på att bli litet rörd. Men så kom hon ihåg, att hon inte bedt mig stiga fram och sitta ner.

»För all del, jag är så oartig . . . det är så sällan jag har främmande, skall jag säga.»

Hon gick till fönstret och satte fram den andra stolen åt mig. I förbifarten tog hon upp den lemlästade dockan och lade henne i sängen.

Så snart jag slagit mig ner, framförde jag mitt ärende. Sofie undersökte det misshandlade silfverbroderiet och afgaf det lugnande utlåtandet, att skadan var lätt hjälpt, det var på sin höjd en halftimmes arbete, och om jag ville säga, hvart klädningslifvet skulle skickas, kunde hon nog få en af portvaktens pojkar att gå med det, då det blef färdigt.

»Kan jag inte få sitta här och prata, medan Sofie gör det i ordning?» frågade jag.

»Ähjo,» svarade hon litet dröjande, »det kanske nog kan gå för sig. Egentligen få vi inte ta emot så långa besök här på inrättningen, men jag står väl hos förestånderskan och . . . för resten kan jag ju fråga henne.»

I en blink var hon borta. Medan hon var ute, satt jag och såg ut genom fönstret. Utsikten var ganska vacker: en stor, välskött trädgård med finputsade gräsmattor och rabatter med astrar och dalier; grupper af lummiga löfträd, en liten skuggig berså och andra treffiga sittplatser. Några läsande eller strumpstickande gummor sutto utplanterade här och där, alla lika klädda, i blårutiga bomullsklädningslik som Sofie, tydligen inrättningens uniform. På en sandgång midtför fönstret, där jag satt, låg en ljushårig storväxt flickunge midt i solen, på rygg och med händerna hopknäppta om knäna, och stirrade slött upp mot himlen. Det var kan-



ske en af idiotanstaltens skyddslingar, som förirrat sig in till grannarna.

Nu kom Sofie tillbaka.

»Jo, löjtnanten får stanna,» sade hon småleende. »Naturligtvis om löjtnanten vill vara så god. Jag tycker också det ska bli roligt att prata litet. Men då skall jag skynda mig, så jag inte upphåller löjtnanten för länge.»

Hon slog sig ner vid sybordet och var snart i full gång med sitt arbete. Men det såg ut, som om vi ej visste hvad vi skulle prata om, ty ingendera af oss sade något.

»Hade löjtnanten svårt för att hitta hit?» frågade Sofie slutligen.

»Nej, Pilgren gaf mig adressen — och till södertull skulle jag väl hitta! Men den här inrättningen har jag aldrig sett förr, den har växt upp, sedan jag var bosatt här.»

»Ja, den är bara fyra år gammal. Se, det är gamla rådman Ringström, som testamenterade staden alla pengarna till den, och det är väl tjugu år sedan han dog, men arfvingarne ställde till process, och hur det var, så drog det ut på tiden med bygget. Ja, det förstås, idiotanstalten är ju det förnämsta, och den har varit färdig i . . . låt mig se . . . sju år, tror jag. Den har väl löjtnanten hört talas om, det är den allra bästa i hela riket, påstås det.»

»Ja, jag tror nästan, att jag . . .»

»Det förstås, fattiginrättningen är nog också bra, det vore synd att säga annat . . . fast jag tycker, att när man betalar så hederligt för sig, kunde de gärna ha låtit bli att sätta det där otrefliga ordet »fattighus» öfver dörren. Men rådman Ringström

hade själf bestämt namnen på sina inrättningar i testamentet, så det lär inte finnas någon hjälp.»

»Jaså, ni betalar för er . . .?»

»Tror jag det, först ett tusen kronor i inskrifningsafgift en gång för alla och sedan hundra kronor om året, men det kan man slippa, förstås, om man har medellöshetsbetyg, och det kunde jag inte få. Nå, jag var då så angelägen att få komma hit, så jag hade nog betalat mer till, om så behöfts.»

»Var Sofie angelägen —?»

»Ja, det kan naturligtvis inte löjtnanten förstå — och ingen annan heller, för den delen. Jag har nog sett och förstått, att alla mina vänner och bekanta inte exmera mig hälften så mycket som förut, innan jag tog det här steget, och det kan då ingen undra på. Hvem vill umgås med ett fattighjon? Ja, i går senast, då jag var ute i staden ett ärende, mötte jag Hilma Larsson, sadelmakarens fru, men när hon fick se mig på afstånd, satte hon i väg tvärs öfver gatan, som om Perkel hade varit efter henne, och fick så brådt att titta på böckerna i boklädsfönstret — hon, som aldrig har tagit i en bok, se'n hon läste fram sig för prästen! Men det är skam af Hilma, det tycker jag, hon har minsann druckit många kaffekoppar hos mig, hon, förr i världen, och hvarenda söndagskväll, så långt året var, kom hon hem till oss med sin gubbe och spelade priffe. Men nu kantänka — bara för de dumma människorna ha gått åstad och målat »fattighus» öfver dörren . . . de kunde åtminstone ha satt »Påfveromtö», det låter då mera bildadt.»

»Allt sådant där skulle Sofie ha tänkt på förut. Det är så dags nu att ångra sig.»

»Jag ångrar mig visst inte. Jag är minsann inte den, som springer åstad och gör dumheter i obetänksamhet. För alla de nätter jag, se'n gubben min dog, låg vaken och bara grundade på hur jag skulle göra! Och om dagarna, medan jag satt vid arbetet, tänkte jag inte på annat. Jag gick i en ständig hufvudvärk af bara grubbel. Jag lät mina vänner och bekanta säga fritt ut allt hvad de tyckte om saken — de afrådde mig, förstås, allihop —, jag räknade upp för mig själf alla svårigheter och obehag jag kunde få, men hur det var, så beslöt jag mig ändå för att komma hit, och det var både klokt och rätt gjordt af mig, Hilma och hennes gelikar må rynka på näsan aldrig så.»

»Men, kära Sofie, nog är det ändå bra besynnerligt af en så pass ung människa, frisk och arbetsduglig och inte utan penningresurser, efter hvad jag kan förstå . . .»

»Nå, pengarna, det är då inte mycket att tala om. Allt hvad jag fick öfver efter auktionen och boutredningen, var litet öfver tre tusen kronor, och däraf var ju hälften flickungens.»

»Ja, det är sannt, Sofie har ju en flicka. Har någon släkting tagit henne till sig eller . . .»

»Nej pass, de ta inte dit! Jag släpper inte Tekla ifrån mig, så länge jag lefver.»

»Är hon här?»

»Ja, visst är hon här. Af särskild gunst och nåd fick jag ta henne med mig hit . . . det var särskildt sammanträde om det i direktion, men alla herrarne va' så innerligt snälla, och ingen sa' ett

ord emot. Det hade de lofvat mig på förhand, annars hade jag aldrig kommit hit. Jag betalar förestånderskan särskildt för maten åt Tekla, och det en ganska betydlig summa ändå, för hon har en alldeles förvånande aptit — ja, som den värsta arbetskarl. Hon ligger i min säng, förstås; den andra järnsängen där får inte röras, den är för det fattighjon, som jag kanske en gång skall dela rum med . . . se, hvart rum är afsedt för två, men inrättningen är så ny än, att antalet inte är fullt på långt när. Vi ä' bara tio stycken, fast det är rum för tjuguåtta. Och det är minsann inte så många fattiga, som ha råd att betala afgiften, och därför lär jag nog få ha rummet för mig själf än i många år, det hoppas jag. Nög skall det vara proppfullt i de andra rummen först, det har direktören lofvat mig.»

»Hur gammal är Tekla nu?»

»Tolf år fyller hon i december, och hon är stor och stark för sina år. Ja, löjtnanten kan se henne därute i trädgården . . . här håller hon helst till.»

Jag reste mig och såg ut genom fönstret; Sofie följde riktningen af min blick.

»Ja, det är hon, som ligger där och solar sig — se, hon är så förskräckligt kär i solen, ska jag säga. Så där kan hon ligga timvis och bada sig i solvärmen; stackare, hon har ju ingenting annat att göra.»

»Ingenting annat att göra? Men jag tycker, att en tolf års flicka . . .»

»Ja om hon vore som andra barn, men det vet 'u löjtnanten, att hon inte är.»

»Det vet jag visst inte.»

Sofie såg upp från sitt arbete med häpen min.

»Jaså, löjtnanten vet inte, att flickin är idiot?» utbrast hon och rodnade sedan, som om hon försagt sig. »Ja, det vill säga . . . jag menar . . . det kallas ju så, dumt nog, när barn ä' ouvecklade . . . när förståndet inte växer lika fort som kroppen. Löjtnanten skall inte tro, att hon är så bortkommen heller, hon kan både tänka och resonera klokare än många gamla människor . . . och såna svar hon kan ge ibland! Det är alldeles märkvärdigt. Men se, det är ju det ledsamma, att hon talar så litet . . . hon var sju år, innan hon kunde få fram ett enda ord, som man kunde gissa sig till, förut var det bara läten. Men nu *kan* hon i alla fall tala, fast det inte är någon annan än jag som förstär henne. Åh, löjtnanten må tro, vi ha riktigt trefliga små pratstunder, hon och jag, här i vår lilla kammare . . . men det vill ingen tro på, när jag säger det. Och så vi skratta se'n! Ja, *skratta* kan hon då åtminstone. Ibland vet jag rakt inte hvad hon skrattar åt, hon kan hålla på och fnittra ensan långa stunder . . . isynnerhet när hon är mätt och varm. Det är väl något roligt hon tänker ut för sig själf, kan jag tro.»

Sofie tystnade en stund för att träda en ny silfvertråd på nålen. Sedan fortfor hon:

»Det är för resten ingenting ovanligt nu för tiden, att föräldrar ha barn, som ä' . . . så där utvecklade. Det händer till och med i de finaste familjer. Landskamrerns här i staden ha en pojke, som är alldeles likadan — ja, han är lå en *riktig* idiot, han —, och ute hos grefve Cederstolpes på Hamra skall det finnas en liten frökn, jämnårig

med min Tekla, som hvarken kan höra eller tala och som har fallandesot till på köpet. — Men löjtnanten tycker väl, att jag har blifvit en riktig slammertacka, som sitter här och babblar om mig och mitt; inte kan det intressera löjtnanten?»

Jag försäkrade henne, att jag var lifligt intresserad af allt, som rörde min gamla lekkamrat och barndomsvän, och sedan hon med en pröfvande blick öfvertygat sig om, att jag menade allvar, fortfor hon:

»Ja, det är ju så naturligt, att jag gärna talar om min flickunge . . . hurudan hon nu är, så är hon ändå det käraste jag har. Och det är som om jag hade fått dubbelt så mycket kärlek för henne, se'n min gubbe dog. Nu är det ju bara vi två, som höra ihop. Och det var så synd om flickstackaren, att hon skulle förlora honom, för de va' alltid så goda vänner. Han förstod henne till och med bättre än jag. När han kom hem till middagen och om kvällarna, blef hon liksom lite gladare och ropade: »Vovvov!» bara hon fick se honom. Hon kallade honom alltid Vovvov. Se gubben min var liten och lurfvig, hade stor knollrigt hår, och hon tyckte visst, att han var lik Larssons stora pudel . . . ha ha ha, ja den flickan har sina lustiga infall; ingen kan tro så kvick och rolig hon är ibland.»

»Kanske hennes förstånd kan bli mera utveckladt med åren?»

»Det är jag alldeles säker på för min del, fast doktorn och alla andra inte tro, att det kan vara möjligt. Just därför vill jag nödvändigt ha in henne på idiotanstalten här bredvid, för den skall nu vara den allra bästa i Sverige, och finns det någon möjlighet att få henne klok, så skall det vara där.

Där finns så'na utmärkt snälla och skickliga lärare och lärarinnor; somliga ha studerat vid utländska idiothem. Men se det är just konsten att få in Tekla där; så snart en plats blir ledig, ligger det tjuotals ansökningar . . . de ta ju in idioter från hela landet och inte bara från vårt län, som väl vore det enda rätta. Men se gubben Ringström hade sitt hufvud för sig, han.»

»Men har Sofie råd att lösa in henne?»

»Det kostar ingenting, det beror på direktion, hvem som skall tas in. Och herrarne ha lofvat att komma ihåg Tekla, då det blir någon möjlighet, så jag är inte alls orolig för det. Och de se henne dagligen för sina ögon, så de kunna inte glömma bort henne. Åh, det var så knepigt af mig att flytta hit, så . . . jag kan aldrig vara nog glad och belåten, att jag gjorde det. Och det var ju helt och hållet för Teklas skull.»

»Jaså, nu förstår jag!» Där hade jag alltså ordet till gåtan; det hade suttit långt inne.

»Ja, för se, *om* Tekla kommer in på idiotanstalten — och det gör hon, det vet jag, förr eller senare —, så är det så innerligt roligt för både henne och mig, att jag finns här alldeles i närheten och kan se till henne litet och språka med henne och muntra upp henne. Idiotanstalten och fattighuset ä', förstås, helt och hållet skilda åt, men trädgårdarna stöta intill hvarandra, och det är inte något plank emellan dem, utan bara ett högt staket, och där kan man se hvarandra och talas vid genom spjälorna. De stackars idioterna ä' ju så fromma och beskedliga, så de ä' inga farliga grannar, och för de mera bråkiga finns det en särskildt inplankad

gård åt andra sidan! Löjtnanten kan väl tänka sig, hur mycket bättre det skall vara för oss bägge två att få vara hvarann så nära, än om jag skulle ha bott ute i sta'n och bara kunnat få komma hit på besök någon enda gång. Flickan kunde ju alldeles ha glömt bort mig och inte känt igen mig till sist. Och hvem vet, om jag någonsin hade fått in henne på anstalten, om vi inte hade flyttat hit, så att vi haft tillfälle att göra oss påminta? Och hur skulle det ha gått med min tös, om hon inte varit antagen här en gång, då jag faller ifrån? Nu är det så bra på allt vis; när Tekla har mig i närheten, har hon mycket lättare att vänja sig vid förhållandena på anstalten där borta . . . det kunde kanske ha blifvit svårt annars.»

Det blef tyst en liten stund, Sofie hade kommit till ett ställe på silfverbroderiet, som tog hela hennes uppmärksamhet i anspråk. Det var icke utan rörelse jag betraktade den kraftiga, nedböjda, ännu så ungdomliga gestalten och tänkte på, att denna gladlynta, sällskapliga varelse frivilligt dömt sig till ett fattighjones instängda, ensliga och ringaktade lif, och att hon kanske hade en hel lång framtid för sig utan andra utsikter än de nuvarande, utan annan glädje än att få stå vid ett staket och se på sin olyckliga Tekla och höra henne framstöta sådana djuriska, oartikulerade läten som dem jag nu hörde nedanför fönstret.

En af de strumpstickande gummorna hade nämligen kommit fram till flickan, som ännu låg kvar på rygg i solskenet, och ville lyfta upp henne, men den sinnesslöa spjärnade emot och rullade sig åt sidan flere hvarf.



»Det vill säga,» sade jag och vände mig åter till Sofie, som ingenting hört, »Sofie är på det hela taget nöjd med sin lott?»

»Ja, det är jag visst, det. Bara jag vet, att jag kan göra något för min flickas trefnad, så frågar jag katten efter alla mina gamla bekanta och ungdomsvänner . . . det skall inte röra mig, om de allesammans vända näsan åt väggen, när vi mötas. De tycka, att jag är litet vriden, men det struntar jag i, jag vet ju, att gubben min, där han nu är, gillar mitt handlingssätt, och då är jag nöjd.»

»Hur kan Sofie veta det?»

»Jo, se det är en gammal fru Stare här på inrättningen som är spirretist, di kallar . . . löjtnanten vet nog, hon talar med andar, och så har hon ett pappersark med skrifna bokstäfver på, och på det sätter hon ett dricksglas, och när man håller fingrarna på det, så snurrar det ikring bland bokstäfverna, och se'n är det bara att stafva och lägga ihop . . . det är andarna, som svara på våra frågor, säger hon. Jag brukar vara inne hos henne ibland om kvällarna och hjälpa henne med det där, för se man ska vara två. Inte för att jag just tror mycket på hennes dricksglas, men underligt var det i alla fall härom kvällen . . . jag gjorde en tyst fråga . . . gumman Stare visste inte alls, hvad det handlade om, men jag hade frågat, om min gubbe var nöjd med, att jag hade löst in mig på fattighuset. Och vet löjtnanten, hvad glaset svara'?»

»Nej.»

»Jo, det svara': 'Fia, Fia, Fia' . . . tre gånger likadant.»

»Jag förstår inte . . .»

»Ser löjtnanten, gubben min kallade mig aldrig Fia annat än då han var riktigt glad och belåten med något, som jag hade gjort. Och tänk, tre gånger . . . det skulle väl betyda, att han var riktigt storbelåten.»

Jag skrattade, och hon skrattade med; det lät lika friskt och hjärtligt som förr, och de bruna, pigga ögonen kröpo ihop till små springor, alldeles som förr.

Nu var broderiet färdigt och Sofie lade in det i paketet igen. Jag betalade, och då jag skulle till att ta afsked och gå, kom jag ihåg, att vi alls inte pratat något om våra gemensamma barndomsminnen.

»Det är mitt fel,» sade hon. »Men en annan sommar kanske det kan vara något mankemang med löjtnantens uniform, och då kommer löjtnanten kanske hit igen till fattigstugumman?»

»Ja, hvem vet? Då ska vi lifva upp alla gamla minnen. Och då ska vi skratta . . . Sofie ser mig inte ut att ha glömt den konsten?»

»Nej då, jag är lika lifvad som förr, fast jag allt har gått igenom åtskilligt. Det biter ingenting på mig. Törs jag be löjtnanten hälsa sin lilla fru . . . om han tror, att hon vill ta emot en hälsning från fattighuset?» — — —

En stund därefter gick jag med mitt paket under armen uppför stadens förnämsta butikgata. Jag ämnade mig till tobaksboden för att uträtta mitt andra stadsärende. Men så kom jag att erinra mig den enarmade dockan . . . jag gjorde i tankarna ett öfverslag af min kassas ställning, och hur det var, så kom jag aldrig till cigarrboden, utan köpte för

de pengar, som en låda Havanna skulle ha kostat, en stor, groflemmad docka med rörliga ögon och riktigt hår, klädd som italiensk bondflicka i granna färger, och den skickade jag ner till Ringströmska fattighuset.

Morbror fick väl spendera sina patriotiska hånna-gjorda ännu en vecka . . .

1391.





## Sista utvägen.

**D**å Tor Millner, åtföljd af ett stadsbud, som bar hans resväska, stannade utanför huset vid Kornhamnstorg, där han bodde, såg han, att det var mörkt uppe i våningen. Kanske Alma redan gått till sängs?

Han betalade stadsbudet i förstugan, tog väskan och skyndade uppför trappan. Jungfrun kom ut i tamburen, medan han pälsade af sig, och af henne fick han veta, att frun varit borta hela dagen, förmodligen hos sin far, men nu kunde det nog inte dröja länge, innan hon kom hem. Han gick in i sitt rum och fick så brådtom att tända lampan, att handen, som höll strykstickan, darrade. Ja, där lågo flere bref på hans portfölj; två af dem valde han ut och läste dem genast på stående fot. Innehållet var alldeles som han väntat sig: de svåra tiderna — stora utgifter för egen räkning — omöjligt att försträcka honom den summa han begärt,

hoppas kunna stå till tjänst en annan gång, beklagade mycket . . .

Samma svar, som han fått i Göteborg, hvarifrån han nu kom. En annan gång — en annan gång, så hade det låtit där också, fastän vännerna vetat lika väl som han, att det just var denna enda gång han behöfde deras hjälp — att det var sista gången, lika visst som det var den första, han tömde den bittra kalken och tiggde om penninglån. De visste, att hans förlägenhet icke var själföfvållad, att det var svärfadern, som genom falska förespeglingar narrat honom in i en affär, som saknat solid grund och slutat med krach, att dennes konkurs skulle tvinga äfven honom att ge upp staten och dra andra, ännu mera oskyldigt lidande än han, med i ruin och fördärf, de visste, att hela hans existens berodde på, att han nu finge hjälp — och ändå! . . .

Men de hade kanske icke varit så omedgörliga, om de icke alla vetat af, att han ägde en sista utväg, som kunde rädda honom: Almas möderne. De hade ju ingen aning om, huru obeskrifligt motbjudande det var för honom att anlita denna sista utväg.

Icke som om han behöft frukta, att hans lilla älskade hustru ett enda ögonblick skulle tveka att öfverlämna till honom dessa penningar för att rädda hans ära. Nej, hon skulle göra det utan tvekan och utan saknad. Hon skulle betrakta det som en lycka att få vara den, som frälste honom från skammen att stå som en bedragare och det aggande kvalet att ha dragit ekonomiskt fördärf öfver hederliga människor, som trott på honom. Om hon känt till ändamålet med hans brådstörtade affärsresa till

Göteborg, skulle hon ha offrat honom sin lilla förmögenhet, endast för att bespara honom förödmjukelsen att tigga sin räddning af främmande. Lyckligtvis var hon ej invigd i någonting; han hade, då det stora slaget kom, gjort allt för att beherska sig, så att hon ej skulle få veta något — det var ju för hennes fars skull han led detta, därför *måste* han tiga, så länge det var möjligt, för att skona hennes känslor.

Nej, men det fanns andra skäl, hvarför denna »sista utväg» var honom så vidrig. Han hade, under de korta månader han varit gift, vant sig att betrakta förhållandet mellan honom och Alma som en fridlyst helgedom, dit lifvets prosa ej fick tränga in, en grönskande, doftande oas midt i hvardagslifvets gråa, stenbundna öken, en skattkammare utslutande afsedd för allt hvad lifvet har ljufvast, finast, varmest, och där det kalla ordet »affärer» ej fick nämnas. Och så var han så ömtåligt stolt. Då han gjorde Almas bekantskap i somras ute på Dalarö och hans vänner börjat dra känsel af den förestående förlofningen, hade det pinat honom outhärdligt att höra dem gratulera honom till hans tur att ha fångat en sådan guldfisk. Huru tjänstvilligt hade de ej gått honom till handa med upplysningar om den förmodade storleken af hennes fars förmögenhet — han ansågs ju rik den tiden! — alldeles som om det varit till hennes pengar han friat! Också skyndade han sig att genast efter förlofningen föreslå paktum. Almas moderne skulle tillhöra henne själf, det skulle ge henne en själfständigare ställning som gift och befria dem bägge från de tusen små obehag, som ekonomien eljes ofta

framkallar inom familjerna. Och detta arrangemang, som varit hans glädje och hans harnesk mot alla sårande och orättvisa uttydningar, det skulle nu gå om intet, vännerna skulle få rätt, för de oinvigde skulle det se ut, som om han gift sig med Alma för att plundra henne!

Och likväl måste det ske. Alla andra utvägar voro stängda. Redan i denna kväll måste han säga henne allt och ge henne tillfälle att komma med sitt erbjudande. Han visste ju, att han endast behöfde säga ett halft ord . . . men det kostade ändå på honom så förfärligt. Dock — skadan kunde repareras. Sedan stormen väl var öfver, skulle han uppbjuda hela sin arbetskraft, hela sin förmåga som affärsman, hela sin sparsamhet, för att penning efter penning samla ihop den summa, han nu måste låna af henne. Förrän hon fått den tillbaka, skulle han ej unna sig själf någonting utöfver lifvets oundgängligaste nödtröft. Men nu -- nu gällde det att stå och icke falla — framför allt att icke dra andra med sig i fallet — och därför måste nu den sista utvägen tillgripas.

Han satt i soffan inne i sitt rum och väntade på, att hon skulle komma hem. Och han behöfde ej vänta länge. Han kände igen hennes steg redan i trappan, och innan hon hann ringa, hade han öppnat tamburdörren för henne och tog emot henne på tröskeln med utbredda armar. Hon kastade sig i hans famn med sitt gladaste leende och strök sin lena kind mot hans, som hon brukade, då hon var riktigt vänlig. Åh, att ha henne i sina armar och se in i hennes barnsliga lilla ansikte, det var balsam för alla bekymmer och lidanden!

Hon tog af sig ytterkläderna och följde sedan med honom in i hans rum.

»Du stygga Tor, som inte har skrivit till mig på dessa tre långa dagar!» sade hon och nöp honom lekfullt i örat. »Nå, har det gått bra för dig? Affärerna, menar jag?»

»Nej, vet du, den här resan kunde gärna ha varit ogjord.»

Hon hade haft ett spändt uttryck i sitt ansigte, medan hon väntade på hans svar, och nu blef hon i hast helt allvarsam.

»Du har varit borta för att låna pengar?» sade hon.

»Du vet...!»

»Jag vet allt. Pappa sade mig det genast, då jag talade om för honom, att du rest till Göteborg. Jag vet allt, *allt* — hvad som förestår pappa och oss också. Han har varit uppriktigare mot mig än du. Jag har varit hos honom nästan hela tiden, medan du varit borta, och vi ha inte talat om annat än siffror och affärer.»

Hon visste det! En tung börda gled ifrån honom. *Hon* skulle slippa tillfoga henne smärta och förödmjukelse, svärfadern hade åtagit sig att spela bödel, det var ju ändå *ett* hedrande drag af honom, ett svagt försök att godtgöra.

»Och du är inte utom dig, inte förtviflad?»

»Nej, nu har jag lugnat mig. Men i början var jag allt bra ledsen, det kan du väl tänka dig. Jag grät hela förmiddagen, och pappa hade ett förskräckligt besvär med att trösta mig. Jag var så ond på pappa, att jag kunde ha slagit honom. Och jag sa' honom allt hvad jag tänkte — åh, jag lade



minsann inte fingrarna emellan — jag sa' honom, att det var nedrigt af honom att ha bedragit sina egna barn, sa' jag — och han var mycket ledsen och ödmjuk, stackars pappa. Ja, jag tror nog inte, att jag skall kunna förlåta honom detta, fast han gör allt i världen för att blidka mig och försöker råda mig och ställa så bra för mig som möjligt är under dessa sorgliga förhållanden. Sägna hvad man vill om pappa, men praktisk och förståndig är han, och man gör dumt, om man inte lyder hans råd.»

Hon hade gått fram till skrifbordet och fick nu sikte på de öppnade brefven.

»Du har försökt på flere håll?»

»Ja — ett par gamla vänner . . .»

»Och det blef nej? Nej öfverallt?»

»Ja, öfverallt.»

»Och nu har du inga förhoppningar, inga planer?»

»Nej, Alma, och jag är så förtviflad — för din skull mest . . .»

»Det skall du inte vara, gossen min,» sade hon och strök honom flere gånger öfver håret och kinden. »Noga taget, är det ju ingen nöd för oss — jag har ju pengar!»

Han visste det — han hade vetat det hela tiden, att han ej skulle behöfva säga ett enda ord, och ändå blef han nu så rörd, att han skulle velat gråta. Han drog henne ned till sig i soffan, tryckte henne hårdt intill sig, kysste henne häftigt på kinden och kunde ej säga annat än: »Alma! Min egen älskade Alma! Hur skall jag kunna tacka dig?»

»Hvad är det att tacka för?» svarade hon glädt

och reste sig upp. »Mina pengar ä' ju dina, det är den naturligaste sak i världen. Nej, kyss mig inte, Tor, nu ha vi inte tid med sådant; jag kan inte tänka på *något* annat, förrän jag har talat om för dig *mina* planer — eller rättare sagdt pappas, ty det är han, som har redt upp alltsammans för mig.»

Hon hade slagit sig ned vid skrifbordet och dämpat det skarpa lampskenet med den röda skärmen, som han i brådskan glömt sätta på. Och nu fortfor hon i den lugnaste ton:

»Pappa ville nödvändigt, att vi skulle tala utförligt om detta, innan du hann komma tillbaka, så att vi sluppe alla debatter och bara hade att lägga fram planen för dig fullfärdig. Du vet, att han aldrig har tyckt, att du duger till affärsman; du är för mycket idealist, säger han, ja, en riktig fantast, och det har han nog rätt i. — Nu skall du få höra, hur bra vi ha räknat ut det. Sedan konkursutredningen och auktionen och allt sådant där obehagligt är öfver, flytta vi till Malmö, och där vet pappa en så utmärkt passande verksamhet för dig . . .»

»Konkurs — auktion?» upprepade Tor häpen.

»Ja visst, det kan ju inte hjälpas, och det få vi finna oss i, det ha så många andra fått göra före oss, och när *jag* redan har satt mig in i den tanken, så måtte väl du också kunna göra det. Visst är det ledsamt, att vi bli af med vårt vackra nya bo; men det är ju ändå bekvämast att sälja bort alltsammans, då man skall flytta så långt, och vi kunna köpa mycket vackrare och billigare saker i Köpenhamn.»

»För hvad?» stammade Tor.

»För mina pengar naturligtvis. Det är något slags smörexport det är fråga om — inte den minsta risk — bara att ta emot pengar af engelsmännen och betala ut dem till de skånska landtbrukarne. Man behöfver inte ens något affärshufvud till det, bara punktlighet och ordentlighet, och i *det* fallet kan ju ingen öfverträffa dig, Tor. Jag har inte alls något emot att flytta till Malmö, där är jag född, och där har jag alla mina barndomsvänner — och där skall jag nog också komma att trifvas. Ja, den där affären får pappa förklara vidare för dig. Och vi behöfva ju inte börja den med två tomma händer, vi ha ju mina trettio tusen till bosättningen och lefnadskostnader under den första tiden, tills affären hinner komma i gång. Åh, vi skola inte alls märka någon skillnad, skall du få se. Konkursen och allt det där blir bara som ett hastigt öfvergående oväder — och sedan blir det mycket lugnare och trefligare på allt sätt.»

»Och mina fordringsägare — de, som ha sina sparade styfrar insatta hos mig — de, som litat på min heder!»

»Ja, herre Gud, det är mycket ledsamt, men sådant händer ju alla dagar, säger pappa — och vi flytta ju för öfrigt långt bort, och du behöfver aldrig i lifvet möta någon af dina förra affärsbekanta — sådant där är snart glömdt. Hur var det inte med Axlings här om året — och Bergers sedan — de gjorde ju också cession, och ingen människa kommer i håg det nu — pappa förlorade flere tusen på dem, och ändå ha vi ju umgåtts lika

intimt för det — de ä' med öfver allt och ä' lika ansedda nu som förr.»

Nu gläntade tjänstflickan på dörren och bad att få tala med frun. Alma reste sig — och Tor var ensam.

Ja — ensam! Ensam nu och alltid! Hon, som nyss gått ut, hade i ett slag förflyttats tusen mil ifrån honom — det var, som om han aldrig skulle se henne mera — aldrig *ville* se henne mera.

Han kunde icke tänka på någonting. Slaget hade kommit så oförmodadt öfver honom, att hans hjärna var alldeles förlamad. Han reste sig, gick några steg, lyfte mekaniskt på brefpressen, började bryta en tändsticka i små bitar, gick därefter ut i den mörka tamburen, tog på sig hatt och päls och gick utför trapporna med stel blick och långsamma steg som en sömngångare.

Det var en bitande blåsig novembernatt med drifvande svarta skyar och fullmåne. Gatorna på Söder voro folktomma. Han gick och gick utan mål, utan medvetande om hvar han befann sig. Men tankarna hade småningom återtagit sitt arbete i hans hufvud.

Konkursen, vanäran, blygseln öfver hvad som skulle komma — allt detta var som dödt och utplånadt. Han hade icke minne af annat än den förlust han nyss gjort — ty det kändes som en djup, obotlig förlust, ett dödsfall. Alma hade öfvergifvit honom — den kvinna, som gick där hemma i deras rum och väntade på honom, var en annan, en människa, som han aldrig sett förrän i kväll, en varelse af annan ras än han. Och så gick det plötsligt upp för honom, att han i dessa

månader icke varit gift med Alma, utan med en okänd, en insmusslad, en bortbytt — och vid henne var han bunden för lifvet.

Hon var sin fars dotter! — Det var *hans* hedersbegrepp, som gingo igen hos henne!

Hvarför hade han ej fått vara kvar i sin villfarelse? Hvarför skulle hon lägga af masken? Allt var nu förstördt. Det förflutna, dessa härliga tre månaders själfbedrägeri, hade fått lögnens prägel, och framtiden låg framför honom som någonting äcklande, förnedrande.

Framtiden? En framtid med henne? Nej, det var omöjligt. Icke utan kärlek och aktning. Två människor, som släpa sig fram sida vid sida ett långt lif och låtsa sig ha allt gemensamt, medan det icke finns en tanke eller en känsla hos den ene, som finner motsvarighet eller förstående hos den andre — två galerslafvar förenade med samma kedja, men talande hvar sitt tungomål och med hjärtat fylldt af frätande groll till hvarandra — nej, det finge icke ske. Så eländigt finge ej hans sköna dröm sluta. Då hans doftande oas uppslukades af en jordbäfning, ville äfven han försvinna med den. Han hade ju äfven gått ensam, innan han mötte henne på sin väg, men att gå ensam med detta utesägligt bittra minne — nej, det kunde han icke, därtill var han för svag.

Han hade kommit ut på Katrinahissens bro och stödde sig mot dess räckverk med det mörka djupet under sig, stirrande på honom med hundra eldsögon. Vinternattens kalla blåst isade hans lemmar och bet honom i hjärtat som en orm. De svarta molnens vilda flykt och den rullande månen

gjorde honom yr i hufvudet; han tyckte, att han sväfvade i rymden utan fotfäste, bortförd af stormen — han föll och föll — det kändes så smärtstillande ljust, som om vänliga modershänder vaggat honom till ro.

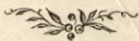
Men så ryckte han till och strök sig med handen öfver ögonen. Nej — icke dö, icke ta fejt till flykten från oinlösta förbindelser — han kunde ju ännu arbeta. Och han hade en uppgift i lifvet: att rädda sin ära. Det skulle kanske dra ut på tiden, åratals kanhända, men det skulle gå, det måste gå, — och nu, då han var ensam, skulle arbetet hjälpa honom att hålla minnena på afstånd.

Han tillbragte natten på ett hotell med att skriva bref till sina affärsvänner, och han talade om sitt fasta hopp att i framtiden kunna ersätta allt, hvad de nu måste förlora på honom. Sedan satte han upp ett telegram till sin äldre bror i London och förberedde honom på sin snara ankomst. Till hustrun skref han flere ark fulla, men ref sönder dem och kastade dem i elden. *Ord* kunde ej lära henne att förstå hans handlingssätt, lika litet som de kunde slå en brygga öfver den gapande afgrund, som öppnat sig mellan dem. Han skref endast på ett kort:

»Farväl Alma! Bäst att vi aldrig återse hvarandra. Du är mig för klok.» —

Han for med dagsnälltåget till Göteborg. Huset vid Kornhamnstorg, där de bodde, kunde han ha sett från järnvägsbron, om han velat, ty det dagades redan, men han vände sig med flit åt andra sidan och stirrade utåt Mälaren.

1889.





## Felix.

**I**ngen kunde egentligen förvåna sig öfver, att »Skogstorsfrökna» blifvit en sådan besynnerlig, folkskygg varelse som hon var. Få människor ha växt upp i fullständigare ensamhet än hon.

Komministergården i den småländska bondsocken, där hon var född, och där hon tillbragt hela sitt lif, låg inne i skogen en half mil från allmänna landsvägen, och hennes far — modern hade dött, medan Nanna ännu låg i vaggan — var känd som en butter enstöring, som ogärna såg, att någon främmande nalkades hans bostad utan giltigt ärende. En bror hade hon haft, åtta år äldre än hon, men han dog i Upsala, då hon var sexton år. Fadern, som afgudat sin son, repade sig aldrig efter detta slag och gick bort, äfven han, efter några år, lämnande Nanna ensam i världen, utan en vän, utan en enda anförfant.

Hon försökte att inackordera sig i prästgården, men det gick ej längre än en månad. Där var fullt

med folk, en hel rad sladderande döttrar och inackorderade damer från alla landsändar. Nanna kände sig så pinsamt blyg för alla dessa främmande människor, hon tyckte, att alla dessa ögon, som lyste och blixtrade rundt omkring henne, ville henne ondt, pratet gjorde henne yr i hufvudet, hon som var van vid tystnad. Hon vände sig i sin förtviflan till länsman Renberg, som hade hennes lilla förmögenhet om hand, och bad honom skaffa henne ett eget hem någonstades, där hon kunde få lefva i ro, helst köpa henne en liten stuga i skogen i närheten af komministergården, där hon kände till hvarje sten, hvarje gångstig — och snart var Skogstorp hennes, och hon flyttade in där med Lisa, som tjänat i många år hemma i komministergården, köpte sig en ko och några höns och inrättade sig för ett helt långt lif i fullständig ensamhet, så som hon helst ville ha det.

Det var en liten stuga innehållande två rum och kök. Den hade fordom varit ett torp under en af bondgårdarna i socknen, men på grund af det afsides läget hade ägaren redan förut sålt jorden och var nu glad att också finna köpare till huset. Det låg rätt täckt nedanför en skogig ås, omgifvet af en liten täppa, där ingenting varit planteradt på länge, men där de blåa stormhattarna och de gula ringblommorna ännu lefde kvar midt i allt ogräs. Under de år stugan stått obedd hade en björk själfståt sig utanför gafvelfönstret och ränt upp i vädret med fart; den lät Nanna stå kvar, fastän den nog i en framtid skulle komma att skymma utsikten åt vägen, som slingrade sig mellan stenar och enbuskar ner till ån och den lilla bron. Nåja, på



vägen var ingenting att se, så dödt som här var långt inne i skogen, och om där också funnts lif och rörelse, skulle Nanna helst ha gömt sig undan därför, ty hon led redan nu vid tjugufem årsålder af fullt utbildad folkskygghet.

Sockenboarna sågo henne nästan aldrig, uton någon gång i kyrkan. Hon kom sedan gudstjänsten börjat och satte sig långt ner i någon bänk som var tom. Då det led mot slutet och församlingen satt nedlutad i bänkarna, medan välsignelsen lästes från altaret, passade hon på och smög sig ut. Hon gick fort vägen framåt, som om det gällt att komma undan en förföljare, såg rätt ner framför sig och gick helst på gräskanten utmed vägen, som om hon var rädd att höra sina egna steg knasträ mot sanden; mötte hon någon, ökade hon farten och böjde ner hufvudet, så att ansiktet gömdes under de breda hattbrättena. Först då hon kom till vägskälet, där hennes skogsstig tog af, kände hon sig lugn; här kunde hon alltid försvinna mellan träden, om någon lefvande varelse komme i sikte.

I skogen, där kände hon sig alltid säker och där framlefde hon nästan hela sitt lif. Lisa skötte ju om sysslorna där hemma i stugan, så att Nanna var lika onödig där, som hon öfver hufvud var onödig här på jorden. Det kunde hon sitta och grabbla på i timal under de höga susande tallarna eller på sin favoritsten nere vid ån. Hvarför hade hon egentligen någonsin kommit till? Hon gjorde ingen nytta, var icke till glädje för någon, icke ens för kon och hönsen, ty de tyckte bättre om Lisa. Hvad hon gjort för sin far, medan han lefde, det kunde en piga ha gjort lika bra. Hvarken han eller bror

Hugo hade någonsin känt henne. Hon var dömd till evig ensamhet, ty hon kunde ej öfvervinna sin sjukliga motvilja för att närma sig människorna. Hvad var det för mening i det lif hon förde? Sofva, vakna, äta, läsa i fars och Hugos gamla böcker, sy sina kläder, väfva litet då och då hvart annat eller hvart tredje år, gå i skogen, sitta på stenen nere vid ån och se vattnet glida framåt, trögt, enformigt, utan en vågkrusning alldeles som hennes lif . . . hvad tjänade det till? Hvarför hade hon någonsin blifvit född?

Men hon gjorde sig dessa frågor utan bitterhet, utan förtviflan, endast därför att hon ej hade något annat att tänka på. Det fanns icke en skymt till lifsleda hos henne; därtill var hon alltför flegmatisk och temperamentslös. Hon var just skapad till att sitta hopkrupen i dåsig sysslolöshet och lyssna till de enformiga knäppningarna i lifvets urverk.

Men ibland, i synnerhet om våren, då allting började spira och porla omkring henne och starka, ljumma vindar kommo dragande genom skogen liksom med hälsningar från världen där utanför, då greps hon af en underlig oro. Det bultade och sprängde inom henne, bröstkorgen ville vidga sig för att süpa in mer och mer af den soliga, kraftiga luften, men det tog emot, den snördes bara ihop allt mer och mer, och det kändes som om hon velat gråta, om hon kunnat. Hennes kära ensamhet blef till ett straff, en tvångströja, hon gjorde oupphörliga ströftåg ner till skogsbrynet, hvarifrån hon såg kyrkbyn på afstånd och arbetande män och kvinnor här och där på tegarna, och hon ville dit bort, ut i det rörliga lifvet, hon ville söka en mänsklig varelse att

hålla af, lika godt hvem, ett fattigt, öfvergifvet barn, en gammal enstöring som hon själf, som hon kunde vara till nytta — — men hon kom aldrig längre än till skogsbrynet, ty den gamla skyggheten satt henne för fast i blodet. Hon stod där och såg röken stiga upp från människoboningarna och försökte tänka sig, hvad de talade om därinne i husen, hvad de kände för hvarandra, och hur det skulle vara att se tillgifna ögon omkring sig, ja, bra att höra ett vänligt tack, då man gjort något för en annan. Hon stod där och sade ordet »tack» högt för sig själf för att pröfva, hur det skulle låta, men så blef hon hastigt förlägen för ljudet af sin egen röst och vände skyndsamt om hem, röd i ansiktet af blygsel.

Men så kom ändtligen, då hon var nära fyrtio år, det hon dunkelt hade längtat efter: hon fick någon att lefva för.

Gamla Lisa brukade gå till granngården ibland, för att prata bort en stund med hustrun, och förde då vanligen med sig hem en packe tidningar, som hon fått till låns att fördrifva tiden med i ensamheten. Äfven Nanna läste i dem ibland, men de intresserade henne ej mycket; hvad rörde det henne, huru man bråkade och äflades där ute i världen? Allt detta, som hon läste om i tidningen, kunde lika gärna ha tilldragit sig på Saturnus eller Jupiter, så främmande var det för henne. Af alla dessa människor, som där talades om, och af hvilkas enskilda eller offentliga lif tidningen öste hela sitt innehåll, fanns det icke en, som hörde henne till, icke en, som hon någonsin känt eller sett eller skulle få se.

Jo, en gång kom hon verkligen att få läsa namnet på en person, som hon träffat, till och med talat vid, fast det nu var länge, länge sedan.

»Till ledamot af Svenska akademien», läste hon, »har efter framlidne excellensen K. utnämnts professorn vid Upsala universitet F. Siegborn.»

Siegborn! Hvar skulle hon ta igen det namnet? Hon tänkte på prostgårdsinackorderingarna, men kunde ej finna den hon sökte. Hela dagen ringde detta namn i hennes öron, och hon ansträngde fruktlöst sin hjärna att erinra sig personligheten, som gömde sig bakom det. Slutligen blef hon utledsen och förargad. Hvad rörde det henne egentligen? Men just som hon skulle gå till bords om kvällen, rann det upp för henne. Siegborn! Det var den där studenten, som en gång kommit på besök till Hugo där hemma i komministergården. Han var stadd på botaniseringsfärd, och han ville ha reda på den rara salix-arten, som växte där i närheten — ja, just nere vid ån, strax vid spången.

Men det var som en förhåxning; hon kunde ej få vara i fred för det där namnet. Det var som om en osynlig makt tvingat henne de följande dagarna att med mycken möda leta fram detta länge sedan bleknade minne.

Det var många, många år sedan; hon hade ännu ej gått och läst, det mindes hon säkert, ty han hade kallat henne Nanna rätt och slätt. Hugo blef så glad, då han kom, och ville icke låta honom gå om kvällen. De bägge unge männen voro ute tillsammans hela eftermiddagen och kommo hem med en kvast blommande salix-kvistar. Han fick ligga öfver natten på vindsrummet, och morgonen därpå

följde Hugo honom i väg. Ja, Siegborn hette han, hon mindes ännu, hur vackert och egendomligt namnet lät i Hugos mun, då han presenterade honom; Nanna hade först trott, att han var utländing.

Tänk, det var den ende ungherre Nanna någonsin känt! Hon kunde inte låta bli att skratta, då hon tänkte på det. Och han var nu en stor man, ledamot af Svenska akademien! Ty det var samme man, det var alldeles säkert; Hugo hade sagt, att han var poet, och vid kvällsbordet hade han läst upp verser, som han skrivit, men dem kom hon ej ihåg det ringaste af.

Huru hade han sett ut? Det mindes hon ej heller riktigt tydligt. Hon var ju endast fjorton år den tiden, och på alla dessa tjugufem år hade hon ej tänkt på honom en enda gång. Lång var han och ljus, och det föresväfvade henne, att han varit klädd i gråa kläder.

Det var besynnerligt, hon kunde ej låta bli att tänka på honom. Så snart hon vaknade om morgnarna, stod han för henne. Hvar hon gick eller satte sig, följde denna skuggbild efter henne. Det var som en fix idé. Hon skrattade åt sig själf, men det var ju ingenting ondt i det hela, hon hade ingenting annat viktigare att tänka på — och så fingo tankarna då i Guds namn löpa.

Om hon kunde komma ihåg, hvad han hade sagt till henne? Det var visst icke mycket, ty hon hade hållits ute i köket nästan hela tiden. Hon hade bakat plättar, det mindes hon nu, och han hade ätit alldeles förskräckligt mycket till kvällen. Han skrattade så högt, det mindes hon, det lät som om flere personer skrattat på en gång, och hon hade

varit rädd, att far skulle bli missnöjd, ty han ville alltid ha så tyst. Och så — ja, nu mindes hon *det* också! Om morgonen, då hon dukade till kaffet, kom han in, och då hon gick förbi honom för att gå ut i köket, ryckte han henne i hårflätan och skrattade och sade någonting, men *hvad* han sade, det kunde hon rakt inte minnas. Hon hade på den tiden haft sitt långa ljusa hår i en enda tjock fläta utåt ryggen. Tänk, professorn och ledamoten af Svenska akademien hade ryckt henne i hårflätan!

Sedan hon ransakat sitt minne riktigt grundligt och ej kunde få fram mera därur, började hon dikta till det, som fattades, och spinna ut det bleka, fattiga minnet till en hel lång historia. Det var ju bara en lek, det kunde inte förnärma någon, men hon hade fått ett mål för sina sysslösa tankar att kretsa omkring. Hon hade öfvergifvit sin favoritsten för en annan plats under den största af de gamla pilarna nere vid ån, ty här hade *han* varit en gång, det visste hon säkert, och här slog hon sig helst ner, när hon ville tänka på honom, och det gjorde hon alltid nu för tiden.

Hon lekte, att han hade varit hennes fästman. Han hade förälskat sig i henne vid det första, korta besöket, och nästa vår hade han kommit igen. Då hade hon gått och läst, och då hade han friat till henne och fått ja. Hon tänkte ut frieriet ord för ord med tillhjälp af några remiscenser från Walter Scotts romaner, som hon hade där inne på fars gamla bokhylla. Och sedan hade de gått förlofvade i ett par år, tills han tagit sin examen, och så hade de blifvit gifta och flyttat till Upsala, och där bodde de nu i ett präktigt stenhus, och han var

professor och en stor skald, och hon var den lyckligaste hustru i världen, och de hade en dotter, som hette Nanna efter sin mor, och en son, som hette Hugo efter sin morbror — eller hette han efter sin far? Ja, hvad hette han då? F. Siegborn — — hvad betydde F?

Att hon inte kunde minnas hvad han hetat till förnamn! Hugo hade visst bara kallat honom Siegborn. F — — F! Fredrik? Fabian? Felix? Hennes minne var tomt, hur hon kramade det, gaf det ej ifrån sig någonting vidare. Och just *det*, som nästan var det allra viktigaste!

Hon började studera tidningarna flitigare än förr, allt för att få reda på notiser om *sin man*. Bland bokannonserna såg hon »Samlade dikter af F. Siegborn», »Ax och agnar af F. Siegborn», »Vid Lützen af F. Siegborn» — alltid detta F!

Hon beslöt att kalla honom Felix. —

Sockenboarna förvånade sig öfver, huru »Skogstorphrökna» blomstrat upp på en tid. Hon såg alltid så glad ut, då de någon gång sågo henne, och hennes utseende föreföll mera ungdomligt, nästan flickaktigt, än det någonsin gjort. Men hon gick ur vägen för alla, precis som förr; hade hon någonting att glädjas åt, så ville hon tydligen behålla det för sig själf.

Det var ej underligt, att hon blifvit barn på nytt, så lycklig som hon nu var, och så mycket som hon hade att sköta mot förr. Hon hade skrivit till närmaste stad efter sin mans dikter, allt hvad han gifvit ut, och hon måste ju läsa igenom alla de vackra böckerna många gånger från pärm till pärm, för att han skulle se, att hon intresserade sig

för hans lifsgärning. Och så måste hon tänka ut, i hvilken situation det eller det poemet diktats — och hon var alltid med i alla situationer, det var klart. Och så måste hon läsa och studera så mycket annat, för att kunna upprätthålla sin värdighet som professorska och hustru till en af vårt lands förnämsta skalder; hon tog åter ner faderns och Hugos gamla böcker från hyllan, och lyckligtvis hade hon alltid haft lätt för att fatta. Allt, allt ville hon kunna, så att Felix skulle ha heder af henne.

Hon hade skrifvit in till boklådan och bedt dem skaffa »skalden Siegborns» porträtt, men fått till svar, att något sådant ej fanns i handeln. Då ryckte hon ut ett stålsticksporätt af Byron ur en gammal upplaga af dennes »Works» och satte upp det på sin vägg inom glas och ram. Hon mindes ej mycket af den vandrande studentens drag, men så kunde han mycket väl ha sett ut.

Åren gingo, och Nanna hade så lefvat sig in i sin dröm, att hon knappast märkte, huru årstiderna växlade och håret grånade vid hennes tinningar. Men hon var ändå fullt medveten af, att hon var en gammal mamma, ty hennes son hade tagit studentexamen i våras och hennes dotter var redan förlofvad.

Ibland kunde hon skratta åt sin barnslighet, men hon blygdes ej däröfver, som hon gjort i början, ty detta fantasilif hon lefde var ju den enda lycka, som blifvit hennes här i världen. Och ingenting kunde ta den ifrån henne; hjärtesorger, dödsfall, familjebekymmer — ingenting sådant kunde drabba henne, om hon ej själf ville.



En och annan gång, då hon gifvit sin fantasi lösare tyglar än vanligt, kunde hon fråga sig själf: Är jag tokig? Kan någon annan än en sinnesrubbad människa göra sig skyldig till sådana dårskaper? Hon blef riktigt rädd för sig själf. Men så tröstade hon sig med tanken, att det ej skulle finnas sorg och olycka i världen, om alla kunde följa hennes exempel och skapa ett paradys inom sig — hon var, när allt kom omkring, klokare än någon af de världsvisa därute på andra sidan skogen! För henne fanns det ju bara *en* sorg: att hon ej visste sin mans namn.

En vårdag, just som hon ämnade gå ut på sin aftonpromenad, hörde hon glada röster ute på vägen. Hon såg ut genom fönstret; det var tre unga studenter med portörer på ryggen. Om vårarna, då den sällsynta salix-arten stod i blom, brukade det alltid komma botanister, och hon hade instruerat Lisa att följa dem ner till ån och visa, hvar det rätta trädet stod, så att hon ej själf skulle behöfva synas. Men denna gång läto de unga herrarne ej så lätt afspisa sig. De ville nödvändigt köpa mjölk och bröd af Lisa, och det dröjde länge, innan det blef tyst därute i köket. Nanna hade som vanligt reglat sin dörr. Slutligen, då de ungdomliga rösterna förklingat nedanför backen och allt var stilla — Lisa hade följt dem ner till ån, som hon alltid brukade —, smög Nanna sig ut för att ej gå miste om sin promenad. På köksbordet låg ett kort med följande ord skrifna med blyerts:

»Till frun i huset. Hjärtligt tack för mat! Gumman säger, att vi inte få betala.»

Och då hon vände om kortet, stod där namnet Axel Siegborn!

En släkting! Så måste det vara. Namnet var alldeles för ovanligt för att — — åh, om hon kunde hinna upp honom, tala vid honom, fråga — —! Hon hade så mycket hon ville veta. Det var kanske hans son, Felix' son? Nu skulle hon kunna fråga om hans förnamn. Ja, det skulle hon göra. Det skulle hon alldeles säkert göra. Studenten skulle icke få gå därifrån, innan han sagt henne det. Hon gick ut och ställde sig bakom en hög enbuske bredvid vägen. Här skulle de gå förbi, och då skulle hon träda fram och göra sina frågor. Men tänk om de ginge andra vägen, öfver ån? Lisa hade kommit tillbaka, de hade kanske redan portörerna fulla af salix-kvistar, och hon skulle ej hinna upp dem. Hjärtskrämd ilade hon utför gångstigen — riktigt, de hade slutat sin skörd; medan hon stått där och funderat, hade de hunnit ett långt stycke på andra sidan bron. Hon sprang efter dem så fort hon kunde — där gick han, det var den långa ljushåriga, det var alldeles säkert. Hon visste en kortare väg; hon skulle bestämdt kunna genskjuta dem. Hon sprang in i skogen, granarna klöste henne i ansiktet med sina hvassa fingrar, men det kände hon icke, och nu stod hon vid gångstigen igen, hon hörde ynglingarnes röster till vänster, de måste således gå förbi henne. Nu voro de framme! Och nu — nu — —

Nej, hon kunde icke. Hon stod kvar gömd bakom trädstammen; de hade gått förbi utan att se henne, och den gamla folkskyggheten hade låst fast hennes fötter vid jorden och förlamat hennes tunga.

Förbi! De syntes icke mera.

Hon vände långsamt hem genom skogen, och tårarna droppade tunga från hennes ögon. Det var den bittraste stund hon någonsin upplefvat.

1890.





## En afsigkommen.

**T**åget hade gått, tredje klassens väntsal blef tom, och det fanns väl ingen annan utväg för Tom Ekendahl än att gå sina färde igen, ut i det kalla, våta snögloppet på gatorna. Nå, det hade i alla fall varit en skön hvila, den halftimme han suttit därinne i värmen och låtsat, som om han väntat på någon resenär, han skulle följa i väg. Ja, den Centralen, den var då en verklig välgörenhetsinrättning för den, som inte just hade något riktigt tak öfver hufvudet.

Ty det hade Tom endast om nätterna. Han och fyra andra likadana »dekisar» logerade då i en mangelbod vid lilla Glasbruksgatan, men om dagarna understod sig ingen af dem att sticka näsan inom dörren, då blef man utkörd af frun — »morsan», som de kallade henne —, och det i en handvändning. Man hade sina tre kvadratalnar golffyta från

nio på kvällen till sju på morgonen, och det var allt hvad man kunde begära för tio öre i dygnet.

Men nog var det hårdt att behöfva drifva gatorna omkring på själfva julafton! Hans bekanta hade det just icke bättre än han, så att till dem var det inte värdt att gå, och på den lilla förstads-teatern, där han brukade tjänstgöra som statist, var det förbjudet att »sitta och hänga», då man inte hade där att göra. Där var för öfrigt nu stängdt och tillbommadt ända till annandagen. Återstod således endast att flanera, och det hade han gjort grundligt ända se'n i morse. Visst var det litet svalkigt att agera »promenerande» i åtta graders köld i en liten tunn kamgarnsrock, men — *que faire?* Vinteröfverrocken och han hade tagit ett ömt farväl af hvarandra för länge sedan, i november månad, och den behöfde han inte ha några bekymmer för, den hade det mycket bättre och varmare än han, där den hängde i godt förvar hos pantlånaren i Skräddargränd.

Han borrade ner händerna i byxfickorna, försökte se varm och mätt ut och dök åter in i vimlet på Stockholms gator. Det angick ju ingen, hur det egentligen stod till med honom. Snygga gångkläder hade han ännu så länge, och med sitt distinguerade utseende kunde han gärna bli tagen för en resande engelsman; sådana ha ju heller aldrig någon öfverrock.

Det var långt lidet på eftermiddagen, gasen hade länge varit tänd, och folkvimlet på gatorna började glesna. Kallt och ruskigt var det, men det snöade åtminstone ej längre, och blåsten, den gemena, bitande blåsten hade lagt sig. Molnen, som hela da-

gen hållit samma brådslande och jäktande ränn uppe på himlen som människorna nere på gatorna, hade tröttnat, seglade nu lojt mot Södra bergen och tycktes sopa med sig stjärnorna, hvar de drogo fram, ty det var alldeles mörkt däruppe i vår Herres stora festvåning. Det var strunt till julafton, inte så mycket som några julstjärnor att glädja sig åt. Men de kanske funnos där ändå, han såg visst sämre än vanligt i kväll, han kände sig så matt på ögonen. Nå, det var då egentligen inte underligt, han hade inte förtärt en bit sedan tidigt i morse, då han gifvit ut sina sista kopparslantar till en half öl och ett franskt bröd.

Hur han gick och gick, så hade kan kommit ner på Regeringsgatan. Nej, ser man på, här hade de riktigt gjort grannt i fönstren! Långa rader af ljuslägor, gnistrande pärlband af eld. Små brinnande julgranar litet hvarstädes, utklutade med silfverglitter, bomullssnö, förgyllda kottar och små lifvade, dinglande tomtenissar med röda lufvor. Tänk, hvad gamla människor kunna vara barnsliga! Men dekorativt var det onekligen.

Fast — nog voro de där granarna ena riktiga pysslingar mot den han och syskonen hade, då de voro små. Under fyra alnar hög fick den aldrig vara, då blef mor misslynt. Och det hade varit ett gammalt bruk där hemma på prostgården, att kära far alltid högg julgranen själf på kvällen dagen före julafton, då han slutat skriva sina julpredikningar. Tom fick då alltid gå med ut i skogen och hjälpa gubben att välja; flickorna hade nog gärna velat vara med, men de voro för små och kunde inte ta sig fram i snödrifvorna. Åh, hvad

syster Maria isynnerhet hade varit afundssjuk på honom, då han tog sina små högstöflar och ludna mössan på sig och fick bära yxan åt far, medan denne gick före med lyktan och trampade väg genom snön! — Men hur hade han kommit att tänka på de där gamla historierna nu? Han hade ju en gång för alla vant sig af med att se bakåt i sitt lif; då blef man bara dum och sentimental.

Här och där var det ännu folkskockningar på trottoarerna utanför de ståtligaste expositionsfönstren; vid Lejas kom man knappast fram. Men sådant där krimskrams intresserade inte Tom Ekendahl. Då han kom upp till Frögrens hörn, måste han däremot stå stilla en lång stund och beundra alla de rariteter, som där voro enkom uppradade för att det skulle vattnas i munnen på folk. Så'na korfvar! Åh, om han hade en hel kilometer af den där tjocka, gulbruna sorten, som såg så fet ut! Det vore en julafton, det! Och de där smågrisarne sedan, hvad de sågo aptitliga ut, där de lågo i en lång rad som lurande tiraljörer, med trynet i vädret och frambenen vikna under sig. Rättning i ledet! Så'na lifvade prissar! En så'n där skulle han kunna expediera som ett intet, utan att behöfva be om hjälp — spädgris smälte i munnen som konfekt, det mindes han nog sedan forna juldagsmiddagar, då man — — seså, var han nu där igen?

Han gick öfver gatan och styrde åter kurs nedåt Gustaf Adolfs torg; här på vänstra trottoaren var det mindre folk. Utanför Avéns matvaruhandel stod han väl en kvart vid hvarje fönster; det var det vackraste han sett i hela sitt lif, tyckte han. Han måste slutligen med våld slita sig från dessa

härliga syner, som bara gjorde en melankolisk; men knappast hade han gått några steg, förrän han fick liksom en stöt i bröstet och tvärstannade. Hvad var det han såg där i finbageriets fönster? En väldig geléskål med de skönaste strufvor!

Minsann hade han inte glömt att spara några öre till en strufva!

Det var första julaftonen i hela sitt lif han blef utan strufvor. Huru klenst han än haft det under de sista tolf åren, sedan föräldrahemmets dörrar stängdes för honom, hade han ändå alltid lagat så, att han haft en strufva på julaftonen. Fisk och gröt kunde han mycket väl undvara, men strufvorna —! Inte för att han tyckte så mycket om dem, sådant där klifs är ju egentligen barnmat, men det hade nu en gång blifvit som en fix idé hos honom, att strufvan representerade julen. Det var väl därför att den påminde honom om hemmet och mor, ty hon bakade aldrig strufvor mer än en gång om året, och det var julaftonen, och maken till dem kunde ingen baka. Också voro de beryktade i hela socknen. Åt sina barn bakade hon alltid hvar sin, som var större än alla de andra, men om man ätit sig aldrig så proppmätt af gröt, så gick strufvan alltid ner ändå, ty den var det förnämsta af alla julens häfvor.

Han mindes för ett par år sedan, då han reste med det Högbergska bandet och julade i Söderköping, där visst ingen människa hade reda på, hur en strufva såg ut. Han hade inte haft litet besvär, innan han lyckats öfvertala garfwarefrun, som han bodde hos, att leta fram en gammal kokbok och ställa sig att baka ett par strufvor åt honom —



mot extra betalning, förstås; han hade ändå haft litet pengar ibland på den tiden. De smakade som gamla skosulor, och han hade haft ondt i magen af dem hela julen, men det *var* ändå strufvor!

Och i fjor — då var han redan i Stockholm, korist vid Folkteatern — då hade han inte fått någon middag julafton, det kom han ihåg, men på kvällen hade han köpt sig ett par strufvor af en bakelsemadam i ett gathörn och somnat nöjd och glad, nästan som då han var barn.

Men i år —!

Han gräpde och gräpde i alla fickor — inte ett öre. Och ingenting att pantsätta — inte så mycket som en tom plånbok eller en näsduk i fickorna — bara fodret, och inte ens af det var det mycket kvar.

Jaså, han var verkligen så långt kommen i utförsbacken, att han inte längre kunde köpa sig sin vanliga julstrufva! Han var afsigkommen, på dekis. Det var som om han upptäckt det just i detta ögonblick, tack vare strufvan som han inte kunde få.

Han kände sig skamsen att möta folk och vek halft omedvetet af in i den smala och mörka Kocksgränden.

Förr hade han alltid hållit humöret uppe och sorglöst slagit ifrån sig alla tankar på, huru eländigt han hade det nu, och huru hopplös framtiden tedde sig, men nu gick det inte längre — nej, inte nu, då det gått *därhän!* Han skrattade bittert åt sig själf, då han tänkte på, att han nyss inbillat sig kunna bli tagen för en resande engelsman — kanske en lord! Nej, det fanns säkert ingen, som på länge tagit honom för något annat än hvad han var —

en slusk, kanske en tiggare — ja, hvarför inte? Hvad var det som hindrade honom från att tigga? Inte var det bristande hunger åtminstone.

Just nu öfverföll den honom med rasande styrka. Åh, han kände minsann igen den där krampaktiga sugningen mellan magen och bröstet och den där mattigheten, som kom så hastigt och förrädiskt. Om han bara haft en tjugufemöring —! Det hade alltid räckt till att muta odjuret med.

Om han hade någon att låna en slant af? I nästa vecka skulle han ju få litet mynt vid teatern, och då kunde han betala igen. Men af dem, som hade något att låna ut, fanns det ingen, som frågade efter honom. Gubben Stenkvist, kryddkrämaren på Söder, som han bott hos under sin första Stockholmsvistelse för tolf år sedan? Nej, han ville ju inte veta af sin skyddsling nu, sedan denne för sin »galna teatervurms» skull vägrat att låta honom dra sig upp ur »dyn», som gubben uttryckt sig. Men det var också en idé af farbror Stenkvist att vilja ställa Hamlet innanför en disk till att sälja kaffe och socker! Nå, han var välment på sitt sätt, den gamle prissen, och när de hade sin stora uppgörelse i höstas, lofvade han, att den erbjudna platsen skulle få stå Tom öppen en tid bortåt, men så länge han inte ville arbeta, utan bara lefva latmanslif, med andra ord, så länge inte svälten tagit artistgrillerna ur honom, så länge var det inte värdt att han visade sig för farbror Göran. Och det hade han minsann inte heller gjort, och nog skulle det komma att blåsa många väder, innan han blef så kuschad, att han kröp till *det* korset.

För öfrigt hade han ingen att vända sig till.

Han trodde, att han hade syster Maria gift i Stockholm, men han hade inte sett skymten af henne på den tid han varit här, visste inte hvem hon var gift med — bara att det skulle vara något slags grosshandlare — och hon kunde ej heller ha reda på honom, ty efter den stora brytningen med familjen för tolf år sedan hade han ju bytt om namn. För resten — om han också kunnat leta rätt på systemen, hade hon väl inte velat kännas vid honom. Han hade icke sett henne, sedan hon var en sexton års jänta, och att dagligen gå och höra fars oförsonligt hårda omdömen om »den usle komedian-ten» kunde väl inte ha inverkat värmande på systerkärleken.

Han hade, utan att tänka på hvart han gick, styrt kurs uppåt Biblioteksgatan och dref nu öfver Stureplan, där man just höll på att packa in och köra bort de sista osålda julgranarna. I de stora förnäma husen rundt omkring började våningarna stråla i festlig belysning; man dukade väl teborden nu däruppe hos de rika och lyckliga. Han började få hallucinationer af brickor upprågade med doftande hvetbröd och korgar dignande under fint bakverk — och den där gemena känslan mellan magen och bröstet blef alldeles olidlig. Det surrade i hans öron, och han hade svårt att gå, så knäsvag var han. Han stannade och stödde sig mot en lyktstolpe. Han tänkte just ingenting, ty hans hjärna började bli så underligt tom, men han lade ändå märke till, att en pälsklädd gammal herre blef anhallen af en trasig gubbe på trottoaren några steg ifrån honom och gaf honom någonting ur sin börs.

Ja, om han kunde tigga! Den där herrn hade

nog haft en tjugufemöring äfven för honom. Och i nästa vecka, då han fått schaber af sin direktör, skulle han ha betalat ut dessa tjugufem öre med ränta till någon annan trasvarg, så kunde ju hela affären betraktas nästan som ogjord. Ingen skulle få veta det. Själf skulle han nog försöka glömma bort det. En gång är ju ingen gång — och nog är det för mycket begärtdt, att man skall gå och lägga sig hungrig på själfva julafton.

Men nej — det gick inte, det var för mycket otäckt. Han skulle nog försöka stå ut tills det blefve sofdags.

Småhvisslande på en operetmelodi och med händerna i byxfickorna dref han uppåt Sturegatan, men då han gått några slag af och an, stannade han plötsligt, som om han fattat ett beslut. Det kunde inte hjälpas, han finge bita i det sura äpplet! Om det varit i går, skulle det aldrig ha händt, men i dag kände han sig så djupt sjunken, att han kunde gärna ta steget fullt ut och bli tiggare också.

Men nu nöjde han sig inte med en tjugufemöring. Nej, hade han en gång bitit hufvudet af skammen, kunde han gärna dra till med en hel krona. Det räckte till ett mål mat, en sup och en half öl — och ett par strufvor också. Så mycket kunde väl hans aktning för sig själf vara värd.

Han ställde sig i en port vid Sturegatan och väntade. Men huru det var, lät han flere finare offer undgå sig. Alla hade ju så märkvärdigt brådtom i dag, de kilade förbi honom, alldeles som om de haft en aning om, att han hade onda anslag mot deras börs. Och just då han skulle till att häfva upp sin röst och säga det afgörande ordet,

satte det sig alltid någonting i halsen på honom, och det gick inte bort, förrän det var för sent.

Han blef riktigt förargad på sig själf. Klockan led mot sju, och fotgängarne började bli allt sällsyntare. Han föresatte sig, att det skulle bli den förste, som kom från vänster — nej, inte den förste, ty han var redan i antågande, och litet respit kunde han väl ännu unna sig — men den tredje skulle det bli! Afgjort den tredje!

Den andre var ett stadsbud med ett stort paket, och sedan lät den tredje vänta på sig en lång stund. — Seså, där kom han! Och denne tredje bestod af ett helt sällskap på tre personer, en herre, ett fruntimmer och en liten gosse. Åh, herre Gud, hvad Toms hjärta klappade! Nu skulle det ske. Det susade i hans hufvud, alldeles som om han varit drucken. Han tog ett steg framåt, just som det lilla sällskapet med rask fart gick förbi gaslyktan. Han skulle just till att öppna munnen, då vände fruntimret sitt ansikte emot honom, gasskenet föll skarpt därpå — —

Det afgörande ordet kom aldrig öfver hans läppar. Det var syster Maria!

Han stod där som en stenbild på trottoaren och stirrade efter dem och såg dem gå in i ett hus några alnar därifrån. Han följde mekaniskt efter. Det var mörkt på nedra bottnen, men nu tändes en taklampa därinne — det var herrn, som gjorde det, och han tände äfven alla ljusen i lamporna, medan frun gick fram till fönstret för att dra ner rullgardinen, och nu såg han alldeles tydligt, att det var syster Maria.

Herre Gud — lilla Majsan, så fin och vacker

hon hade blifvit! Hennes lilla runda ansikte var så fylligt och rödlett och hade blifvit så likt mors, sådan han mindes gumman från sin barndom! Tänk, om hon visste, att det var hennes egen köttslige bror, som gick här utanför och var hungrig! Då — ja, då hade hon kanske dragit sig undan från fönstret fortare, än hon nu gjorde, för att slippa påhäng på julafton!

Det stack till i hjärtat på honom, och han började gå af och an med hastiga, ojämna steg utanför huset, där systern och svågern bodde, och där gardinerna nu efterhand blifvit nedfällda för de upplysta fönstren. Systemen och svågern! — De hade godt om pengar, det där fina herrskapet, det syntes på dem; *han* hade varit klädd i en fin päls, och här ute gick deras nära släkting och frös och svalt, så att det skrek i honom — tänk, om han skulle gå in och ringa på? De skulle allt bli något flata då! En krona skulle de väl kasta till honom för att bli af med honom. Ja, där hade han ju sin krona alldeles som att ta den på hyllan. Det vore sannerligen dumt af honom, om han läte tillfället gå sig ur händerna. På julaftonen kunde väl ingen låta en tiggare gå tomhändt från sin dörr. Och kanske svågern komme och öppnade, så att Maria inte behöfde se honom? Ja, om hon också komme själf och kände igen honom, hvad frågade han efter det? Om familjehögmodet finge svida litet, så vore det inte mer än rätt.

Han hade nu hetsat upp sig till en sådan förbittring, att han inte frågade efter någonting. Han sköt upp den tunga porten, gick genom en upplyst portgång och vek af in i en förstuga till vänster.

Där satt en elegant breffåda med ett namn på. »A. F. Lindhoff med fru» stod där. Jaså, det var så de hette. Han hade redan sträckt ut handen mot ringledningsknappen, då såg han genom de slipade glasrutorna en skugga närma sig inifrån tamburen och drog sig hastigt åt sidan. Dörren öppnades på glänt, och syster Marias röst ropade utåt:

»Tom! Hvarför kommer du inte?»

Han blef så häpen, att han måste stödja sig mot väggen. Visste hon, att han var där?

Men då hördes barnsteg ute i portgången, och den lille gossen, som de haft i sällskap, kom in i förstugan bärande på en stoppad kälke.

»Hvarför kommer du inte, Tom?» upprepade Marias röst.

»Jag skulle bara ta in min kälke,» svarade den lille parfveln flämtande af ansträngning. »Skall han kanske stå ute på gården och frysa själfva julnatten?»

Och så stängdes dörren efter gossen och kälken, och det blef tyst där inne.

Men Tom Ekendahl stod där i den skumma vrån lutad mot väggen och kunde inte komma sig för på en lång stund.

Tom hade hon kallat sin lille gosse, hon hade kristnat honom efter sin bror, den förskjutne, den föraktade, äfventyraren, den afsigkomne! Herre Gud lilla Majsan, hon var samma lilla hjärtegodas varelse som hon alltid varit.

Nej, han skulle visst inte gå in och störa hennes julfrid. I det skick han nu var skulle han aldrig visa sig för henne.

Han smög sig så tyst han kunde ut genom port-

gången och drog igen porten efter sig så försiktigt, som om han varit där inne och försökt stjäla. En stund stod han utanför på gatan och stirrade på lilla Majsans fönster, tills tårarna rullade stora utför hans kinder. Då grep han sig an, svängde sig om på klacken, stack ner händerna i byxfickorna igen och gick samma väg han kommit.

»Då jag blir *karl* igen,» mumlade han mellan tänderna, »då skall jag komma och hälsa på dig, syster, men inte förr —»

Och medan han hastigt, som om det gällt lifvet, skyndade nedåt staden — trötthet och hunger kände han nu ej längre — tänkte han för sig själf:

»Jag undrar, om gubben Stenkvist har stängt sin bod än? Nu *tar* jag platsen.»

1889.







## Stryk-Anna.

**H**on hade tjänat som huspiga, tills hon blef ett par och tjugu år. Men då fick hon kopporna, och då hon blef frisk från dem, var hennes ansikte så ärrigt, att hon ansåg sig ej kunna söka någon plats vidare; hvem ville bli uppässad vid bordet af en, som såg så oaptitlig ut? Hon for upp till Stockholm och lärde sig glansstrykning och etablerade sig därefter i sin födelsestad som hemtvätterska; allt eftersom de fula märkena i hennes ansikte började försvinna, lät hon också öfvertala sig att gå omkring i husen och stryka, och nu hade hon varit »Stryk-Anna» i öfver tio år. Alla tyckte om henne; hon var gladlynt och rapp, pålitlig och skicklig i sitt yrke, och det gick bra för henne. Slutsumman i hennes sparbanksbok växte med hvarje år som gick.

Strax utom norra tullen i backen ofvanför klappbryggan ligger ett grönmåladt tvåvåningshus, där det

är handelsbod på nedre botten, afsedd att fånga bönderna, innan de hunnit in i staden med sina lass. Där hyrde Stryk-Anna ett stort, trefligt rum på öfre våningen med två fönster utåt ån. Tvättstugan inne på gården fick hon begagna, när hon ville, det hade hon i sitt kontrakt, och till stadens allmänna klappbryggga hade hon bara några steg; bättre kunde hon aldrig ha det.

Kammaren var så stor, att hon vid högtidliga tillfällen kunde dela af den med rödrosiga kattungardiner, så att hon fick två rum med hvar sitt fönster; det inre var strykverkstaden, det yttre såg nästan ut som ett litet förmak, ty hon hade efter hand skaffat sig riktigt trefliga valnötmöbler, en präktig byrå med spegel på, liggesoffa klädd med röd rips och divansbord med knuten hvit duk, trädd med en bård af vindrufsklasar, samma mönster som på gardinerna för fönstren. En hylla af böhmiska glaspärlor hade hon själf gjort på lediga stunder, och där tronade en stor knäböjande gipsängel mellan två gula porslinsvaser med färgade grässtrån i. Snyggt och rent hade hon alltid, och om där också luktade litet vax och stärkelse, så gjorde det ingenting, tvärtom, och för resten var det nästan alltid någon af krukväxterna i fönstren, som blommade och blandade upp strykångorna med en angenäm krydda af lackviol eller provinsros.

Och en sådan treflig utsikt hon hade från sina fönster! Tvärs öfver ån låg »skogen», en vacker björkdunge, som börjar just där staden slutar och speglar sina hvita stammar i Lillköpingsåns klargröna, brådslande vatten. Där samlades om söndags-eftermiddagarna stadens ungdom af arbetsklassen till

dans och lekar på den öppna planen, som sträckte sig ända ned till vassen, där svärdslijorna blommade, och om Anna öppnade sitt fönster, hörde hon fiolerna mycket väl, och ibland var det till och med inte omöjligt att känna igen en och annan bland de hoppande och skuttande paren där uppe på dansbanan vid skogsbrynet.

De första åren efter kopsjukdomen var hon aldrig med den andra ungdomen där borta i skogen. Men så småningom tog hennes glada, sällskapliga lynne ut sin rätt. Det var ju ingen som såg snedt på henne, och det hände till och med ibland, då hon stod där bland åskådarna och såg på dansen, att någon bekant gosse kom och tog upp henne till en svängom, och det sade hon aldrig nej för. Men då hon kom ett långt stycke in på trettioalet, gick hon mera sällan åt dansbanan till; hon ville inte gå i vägen för de yngre flickorna, och dessutom var hon mera road af springlekarna nere på slätten. Där tog hon riktigt skadan igen för allt hvad hon fick stå nedlutad under veckan. Åh, så hon kunde springa! Man såg hennes högvristade resårkängor och röda smalben hvirfla som trumpinnar, den ljusa sommarklädningsen stod som en sky efter henne, och alltid kom hon först till »hålet», aldrig lät hon ta sig i änkleken, hellre gjorde hon långa utvikningar inåt björkskogen, och man såg hennes klädning skymta gäckande fram än här än där mellan träden och hörde hennes klingande skratt i långa rullader. Och när hon sedan kom på sin plats igen, röd och varm och med de glada bruna ögonen glittrande af upprymd lefnadslust, såg hon nästan litet bra ut, och det var ingen som tänkte på, att det

redan fanns ett och annat grått strå i de ostyriga svarta hårslingorna, som ville hänga ned öfver pannan.

Hur hon kämpade om hålet där på planen söndag efter söndag, år efter år, så sprang hon sig slutligen till en fästman. Ja, hon blef verkligen förlofvad vid fyllda trettiosju år, och det hade aldrig händt, om inte springlekarna varit, det är alldeles säkert.

Åke Paterson var minsann icke den, som annars estimerade de *gamla* flickorna.

Han hette egentligen Petterson och var son till ett fattigt skomakarefolk, barnfödd i staden liksom Anna, men minst tio år yngre. Han hade varit till sjös alltsedan han blef fullväxt och hade under sista amerikaturen tagit sig för att skrifva sitt namn med a. Man visste just icke mycket om honom i staden; en vildbasare hade han varit som pojke, och ingen hade hört, att han någonsin skickat hem en enda slant till föräldrarna. Nu låg han emellertid hemma, medan han väntade på att få sig någon plats; han hade ledsnat på långresorna, då man fick slita så ondt, och ville nu slå sig i ro hemma i Sverige och fara på någon ångbåt. Och han hade tur, ty maskinisten på »Necken» — stadens ångbåt, som gick på Stockholm hela veckan och hvilade sig öfver söndagarna hemma vid kajen i Lillköping — gick just och skaffade sig delirium på våren, strax innan sjöfarten skulle börja, och så fick Åke Paterson hans plats. Och det var i grefvens tid, ty pengarna han hade kvar efter sista långturen började just ta slut.

Om söndagarna, då Necken låg och samlade

krafter till veckans ansträngningar, hade besättningen ledigt, och då var Åke en af de ifrigaste deltagarne i springlekarna i skogen. Han blef strax bekant med Stryk-Anna och höll sig sedan helst till henne; hon var den enda, som kunde springa i kapp med honom. De kunde hålla ihop under en hel änklek, och det var omöjligt att skilja dem åt, hur man än försökte. Och var det någon som till sist lät ta sig, var det kanske Åke, men aldrig Anna; hon hade sitt jämna, snabba traf, litet på snedden som en häst, hon kunde göra sådana listiga kast åt sidan, just när det bäst behöfdes, och hon tröttnade aldrig. Lekte man »kämpas om rummet», togo de alltid upp hvarandra med en väldig dunk i ryggen, och så bar det i väg rundt omkring ringen, som då alltid tänjde ut sig så vid som möjligt; då de möttes halfvägs och skulle niga tre gånger för hvarandra, försökte han hålla henne fast och dra henne med sig ett stycke, men vanligtvis då han var som säkrast på att vinna och bara hade ett språng kvar till luckan i kedjan, hörde han ett fras af kjolar, och så stod hon där i ringen, alldeles som om hon skjutit upp ur jorden. Och så hon skrattade! Men det var ingen hjälp, hon måste ut igen.

På vägen hem från skogen hade de ofta sällskap med hvarandra, och då var Stryk-Anna alltid så munter och hade så många lustiga infall, och när hon såg på honom med sina glada, ärliga, grå ögon och skrattade med sin friska, röda mun, så att han såg alla de stora, hvita tänderna, hennes förnämsta prydnad, tyckte han, att hon var en för innerligt rar och behaglig människa, och han glömde alldeles

bort, att hon såg ut i synen som en snargräddad pannkaka.

Då Necken lade upp till jul, försvann Åke Paterson från staden; han hade fått tillfällig sysselsättning i Stockholm öfver vintermånaderna. Men då våren kom och isarna gingo upp, kom han tillbaka, och första söndagen han träffade Stryk-Anna, talade han om för henne hvad han gått och tänkt på hela vintern. Han ville gifta sig och slå sig i ro i sin födelsestad, och han visste ingen som passade honom bättre än Anna; hon hade ett sådant godt lynne och var en ordentlig och duktig arbetsmänniska, som kunde hjälpa till att förtjäna litet till huset. Och han ville inte heller neka för, att han hade tänkt litet på hennes pengar, som hon hade på sparbanken; de räckte alltid till bosättning och litet att komma sig för med. Visst var hon några år äldre än han, men det gjorde ingenting, han hade rustat ut nu och skulle bli stadig, och en bättre man än honom kunde hon bestämdt aldrig få, nykter och ordentlig och inte svår att stå i bås med. Hade hon lust att bli maskinistfru på Necken?

Nu gjorde hon någonting, som ingen människa sett henne göra på många, många Herrans år: hon grät som om hon varit piskad och torkade sig med näsduken och kunde inte få fram ett enda ord. Åke Paterson blef helt brydd, han visste inte, om det svaret skulle betyda ja eller nej, men till slut kom det fram, att det allt skulle betyda ja ändå. Och så tog han henne i famn bakom björkstammen, där de stått och gjort upp detta, och gaf henne en duktig kyss, och så gingo de ut till de andra på

lekplanen och kämpades om rummet med hvarandra, som om ingenting hänt.

Fruarna i staden tyckte inte riktigt om, att Stryk-Anna gått och förlofvat sig. Och med en sådan vildfågel till, en sådan där som flackat omkring i alla världens länder i hela sitt lif och kanske skaffat sig fästmö litet här och där utan anseende till religion och kulör; sjömän äro ju så vidlyftiga af sig. Hade hon riktigt betänkt hvad hon gjort, då hon gått åstad och förlofvat sig?

Men det hjälpte icke, allt hvad hennes många kunder och vänner sade för att göra henne ångerköpt; hon såg lika glad ut som alltid, lät dem rada upp sina »om» och »men» och småskrattade tyst för sig själf, som om hon tänkte: det där förstår jag bättre än ni. Och om hon till sist måste fram med ett svar, lydde det vanligen så här: »Ja se, jag tycker så rysligt mycket om'en.»

Det var då ett skäl, som alls inte passade i en gammal och förståndig människas mun, tyckte fruarna, och när ens välmenta råd och förmaningar afspisades så lättvindigt, var det inte värdt att spilla flere ord. Förargligt var det i alla fall, om hon nu skulle bli maskinistfru och sluta upp att gå i husen och hjälpa till med att stryka in tvättarna; det är en känd sak, att det inte finns kinkigare och ersonligare varelser än somliga äkta män, då det är fråga om skjortbröst.

Men lyckligtvis var det icke tal om giftas ännu. De behöfde bägge två minst ett seglationsår på sig, innan de hade så mycket samladt, att de kunde tänka på att sätta bo.

Jaså, Paterson hade kanske inte sparat så mycket på de år han varit till sjös?

Nej, var det likt något, det! Då de förlofvade sig, hade han måst ta ut af sin aflöning i förskott för att köpa guldringen. Hon hade velat nöja sig med en af förgylldt silfver, men då hade han nästan blifvit stött. Nej, *hon* skulle ha det bästa som fanns, om han så skulle försaka tobak i ett halft år. Och se, ett sådant åbåke till ring han hade gått och köpt! Tjock och bred, så den lyste lång väg, och tjugutre karat naturligtvis; den hade kostat trettiofem kronor. Känn, så tung den var! — Och så måste alla känna på hennes ring och väga den i handen, och ingen hade sett en sådan baddare till förlofningsring.

Men så var hon också stolt öfver den och rädd om den. Då hon tvättade, tog hon den naturligtvis af sig och låste in den i byrålådan, men så snart hon slutat blaska i vatten, kom den genast på igen. Och då hon stod och strök, kunde hon aldrig låta bli att se på den, hur den blixtrade så vackert på vänstra handen. Skada att handen, som den satt på, var så sträf och illa medfaren; aldrig förr än nu hade hon märkt, att hon hade fula händer. Och då hon någon gång satte sig ned och hvilade sig efter det tunga arbetet, roade hon sig med att andas på ringen och putsa den med förklädssnibben eller hålla upp den och låta den blänka i solen, så att det riktigt gjorde ondt i ögonen, eller stryka den mot kinden, för att känna hur len den var. Om hon var ensam, var den nästan som ett sällskap, tyckte hon, en lefvande varelse. Ja, hon skämdes att tala om det, men hon var så barnslig,



gamla människan, att hon brukade hälsa god morgon på den ibland, innan hon steg upp om morgnarna.

Några andra fästmanspresenter hade Paterson ej haft råd att ge henne. Jo, det var sannt, en sak, det enda han fört med sig hem från sina Vestindiefärder: en papegoja. Hon var silfvergrå och röd och kunde säga så många underliga ord med en skrofflig käringröst. Ibland kunde hon sitta på sin höga träställning framme vid fönstret och skrika dagen i ända: »*Rascal! Rascal! Go to hell! Go to hell!*» Anna blef litet häpen, då hennes fästman talade om, hvad det betydde, men det gjorde ju ingenting, efter det var engelska. Det enda svenska ord hon kunde var »Åke»; det hade hon haft mycket svårt för att lära sig, men hennes husbonde hade inte gifvit sig; förrän han pluggat det i henne, och småningom trängde det nya ordet ut alla de gamla, så att nu ropade hon »Åke», så snart hon öppnade sin näbb. Hon hade sina underliga infall ibland; en dag hade hon spatserat ned från sin ställning och gjort en upptäcktsfärd omkring i rummet; i ett hörn träffade hon på en gammal fyrkantig hattask, som låg omkullstjälpt på golvet; i den klef hon in och stod där sedan alldeles som tjudrad i ett bås, och sade icke ett ord. Och när det blef kväll och Anna tyckte, att gojan kunde vara trött på att leka ko, och lyfte ut henne ur hattasken och satte henne på träställningen igen, slog den tosingen en knyck på nacken, burrade upp sin silfvergrå ullschal och sade i den föraktfullaste ton:

»Gås!»

Ingen hade hört henne säga det ordet, vare

sig förr eller senare, och ingen visste, hvar hon lärt sig det. Ja, den gojan skaffade minsann sin ägarinna månget godt skratt.

Och tänk, när Anna blef gift och hennes man hölls borta på sin ångbåt två tredjedelar af året, hur nyttigt skulle det inte då vara att ha den där rösten, som ständigt skrek »Åke» och påminde henne om den frånvarande. Aldrig skulle hon då kunna falla på den idén att glömma sin man eller bli honom otrogen eller göra honom något emot, då hon hade ett sådant där ropande samvete på en pinne bredvid sig. Och papegojor kunna ju lefva i hundra år, så att hon behöfde inte vara rädd för, att hennes samvete skulle dö före henne.

Nåja, egentligen behöfde hon inte någon påminnelse, för att alltid tänka på Åke, antingen han var tillstädes eller frånvarande. Hon kunde aldrig begripa hur det var möjligt att hålla så mycket af en människa som hon höll af sin fästman. »Jojo, när gamla tråkåkar börja brinna...», tänkte hon och småskrattade öfver strykjärnet. Och tänk, att han ville ha henne, gammal och ful som hon var! Hon var riktigt glad åt, att hon hade sina fyra tusen på sparbanken, annars hade han väl aldrig tänkt på henne, det hade han ju själf sagt helt uppriktigt. Se, det var just det bästa med Åke; han var så öppen och ärlig och låtsade sig aldrig vara mera kär i henne än han var. Vänlig var han alltid långt mer än hon kunde begära, och han menade alldeles säkert hvad han sade, då han strök hennes fula, af vattnet fördärfvade händer och sade till henne i rörd ton: »Du är den bästa kvinnfolksmänniska på den här sidan ekvatorn, Annika!...»

Men hela hösten hade han varit så konstig till humöret. Han var inte alls så lekfull och glad som i våras, då de förlofvade sig. Då hon frågade honom, sade han, att det var den tråkiga väderleken, som inverkade på hans lynne, och det var ju inte så alldeles omöjligt: det hade regnat hvarenda dag nu i november månad, och det var minsann inte något nöje att ligga på sjön ständigt och jämnt i ur och skur. Under veckorna träffades de nästan aldrig, ty ångbåten gick till Stockholm klockan sex om morgnarna och kom igen i kolmörkret inemot tio, och då var Anna så trött efter dagens mödor, att hon sällan orkade gå ned och hälsa på honom. Men hur kvällsömnig hon än var, gick hon aldrig till sängs någon afton, förrän hon hört Necken blåsa nere i Alkroken och sett honom långsamt glida förbi där nere på ån och vika om hörnet vid stora spannmålmagasinet. Ibland var det så mörkt, att hon bara såg lyktorna röra sig, men hon visste i alla fall, att »nu far Åke förbi».

Men om söndagarna, då voro de ju bägge lediga, och då kom han nog också och hälsade på henne uppe på hennes kammare och satt där en stund och pratade, mest med gojan, men han hade alltid någonting att uträtta i staden, som kallade honom bort, än det ena och än det andra. Och i skogen var ju så blött efter det eviga regnandet, så där kunde man inte ha något roligt längre. Anna riktigt längtade efter, att det skulle bli snö och kallt, så att ån skulle lägga sig och Necken gå i vinteride; då det blef klarare i luften, skulle väl också Åkes lynne klarna. Men i år såg det ut, som om det aldrig ville bli någon vinter. Man var ju redan vid

första december, och inte ett snökorn hade syns till ännu. Dimma och slask och flere grader blidt ute.

Kunde det vara något *annat* skäl till Åkes nedstämdhet? Ånej, då hade han nog talat om det för henne, han var ju som en uppslagen bok. Skulder hade han ju inga, platsen var han säker på att få behålla, så att det kunde inte vara oro för framtiden. Och inte hade han väl börjat ångra sin förlofning? Nej, han var ju lika vänlig emot henne som förr, och ibland talade han om, att han skulle vilja gifta sig så fort som möjligt, helst i morgon dag. Men i alla fall . . . han kunde inte se henne riktigt så i ögonen som förr, och han hade blifvit nästan ödmjuk i sitt sätt mot henne, alldeles som om han visste med sig, att han hade gjort henne något illa. Och en gång slapp det ur honom: »Du, Annika, du borde allt ha haft en bättre karl än jag är!» Och då hon svarade på skämt, för att munttra upp honom: »Ja, det är inte för sent än, handelsman här på nedra botten blef änkling i fjor, han tar mig med uppräckta händer!» svarade han inte ett ord, han bara såg långt på henne, liksom för att se efter, om hon menade allvar.

Nej, det var bestämdt någonting på tok. Om söndag skulle hon ta i tu med honom, och då *måste* han sjunga ut med hvad han hade på hjärtat.

På fredagseftermiddagen skulle hon gå ned till bryggan och klappa kläder. Solen hade gått ned, men det var ännu litet ljust; för ovanlighetens skull höll det upp och en blek måne tittade fram mellan ulliga grå skyar. Då hon kom i backen, såg hon en kvinna gå af och an nere på klappbryggan. Det tycktes vara en yngre människa, barhufvad och in-

svept i en sjal; hon kände icke igen henne. Hon väntade väl på någon. Anna fortsatte sin väg, och som marken var mjuk och blöt, hördes icke hennes steg. Just som hon kom ned till bron med sin börda af tvättkläder, ser hon kvinnan stiga upp med ena foten på räckverket och hör henne mumla något; det lät som: »Herre Jesus!» Det flög ögonblickligen för Stryk-Anna, att här var fråga om ett själfmord; hon lade skyndsamt ned sin börda och hann fram i lagom tid för att slå armarna om kvinnan och hindra henne att kasta sig i ån, som just här gick med starkt strömdrag och säkert skulle ha slukat sitt byte i hast.

Det blef brottning på klappbryggan, men Anna var den starkaste, och hon fick till sist ett sådant tag om den andra, att hon icke kunde röra någondera armen. Då de båda kvinnorna nu stodo där med ansiktena tätt intill hvarandra, bägge flämtande af ansträngning, kom månen fram och lyste dem midt i ögonen, och hon hörde den andra hviska i en ton, som om hon sett ett spöke:

»Stryk-Anna!»

Och nu var det slut med hennes motstånd; den unga, smidiga kroppens muskler slappades, och hon hängde som en trasa öfver sin räddarinnas axel.

Anna tog ett kraftigt tag om hennes lif och drog henne med sig uppför backen.

»Kom med mig upp på mitt rum, så få vi talas vid. Seså, var inte rädd för mig, jag vill inte Hulda annat än väl.»

Hon hade känt igen akterstäderskan på Necken.

Hulda gick med henne, alldeles som om hon inte visste, hvad hon gjorde. Nere i förstugan bad

Anna handelsmannens piga att vara snäll och gå ner på klappbryggan efter ett bylte kläder, som hon lagt där, och ta in det till sig så länge; hon skulle komma ner och hämta det sedan. Därefter gick hon uppför trappan och sköt Hulda framför sig. Men då de kommo dit upp och stodo utanför kam-mardörren, blef det lif i själfmordskandidaten.

»Nej, jag vill inte gå med längre . . . släpp mig . . . låt mig få gå!»

»Ner till klappbryggan igen? Nej, pass vackert!»

Och i nästa sekund var dörren öppen, och Hulda stod midt i rummet, där lampan stod på byrån och brann. Anna hade oförmärkt skjutit för regeln och tvingade nu sin gäst att sitta ner i ena soffhörnet; själf ställde hon sig framför, så att hon skulle kunna vara till hands och hindra henne, ifall hon ville ta till flykten.

Men det tycktes den stackaren icke tänka på; hon låg öfver soffkarmen och snyftade och grät, så det riktigt skar en i hjärtat att höra på. Ansiktet gömde hon i händerna, och sjalen höljde hela gestalten; Anna såg endast de tjocka, ljusa, glittrande flätorna och en hvithylt nacke, där de blonda hårslingorna darrade som i kramp.

»Seså, lugna sig nu, Hulda . . . och tala om allt-ihop för mig; det lättar.»

Intet svar.

»Hulda skall få se, att de där dumma grillerna att vilja dö alldeles gå sin väg, om Hulda bara riktigt får gråta ut och *tala* om sina sorger, och för mig kan Hulda ha fullt förtroende, så kvinnfolk jag är; jag hör inte till dem, som springa med skvaller. Och jag frågar inte af nyfikenhet, det är för Huldans

egen skull, för att det skall bli liksom ett aflopp för alla tunga tankar . . . och så kan det ju vara bra att höra, hvad en äldre, förståndig människa har att säga om det där, som Hulda ville hoppa i sjön för. Jag kanske kan ha något godt råd att ge.»

Men flickan gaf intet tecken till, att hon hört Stryk-Annas deltagande ord; hon låg i samma ställning som förut, och det syntes på ryckningarna i hela hennes öfverkropp, att hon grät alldeles förtvifladt.

»Det är naturligtvis kärlek med i spelet,» återtog Anna. »Är det någon gosse, som far och mor inte vilja veta af?»

Det var ju mycket troligt. Huldans föräldrar voro sekterister, mycket stränga i sina åsikter. Anna visste just ingenting om dem, annat än att fadern varit åkare och rådde om en liten tråkåk borta i Kvarngränden. Åke hade talat om en gång, att Hulda gifvit sig ut att tjäna mot föräldrarnas vilja, bara därför att hon inte kunde bli metodist liksom de och hade det svårt i hemmet, och sedan hon blifvit städerska på ångbåten, voro de ännu ondare på henne. Oeh om hon nu gått åstad och blifvit kär i en, som inte var metodist . . .

»Tänk om jag skulle försöka tala förstånd med Huldans föräldrar?»

Men nu kom det lif i flickan. Hon satte sig upp med en förfärad min i sitt vackra, förgråtna ansikte och utbrast:

»Nej, för Jesu namns skull! Säg inte ett ord till far och mor . . . då går jag i sjön på fläcken! De ha inte med det här att göra, de veta af ingenting, och de ha haft nog med sorg af mig förut.»

»Tror inte Hulda, att de skulle ha fått ändå större sorg, om de fått veta i morgon, att Hulda hade hoppat i ån?»

»Det tror jag inte . . . Det kan inte vara värre än som det är.»

»Jaså, på det viset!» Anna fixerade henne, och de stora, blå, tårfyllda ögonen kunde ej möta hennes blick, utan gled o åt sidan. »Det är . . . på tok?»

»Ja,» snyftade Hulda knappast hörbart.

»Och han vill inte gifta sig med Hulda?»

»Det ville han nog, men . . . han kan inte.»

»Hvem är det?»

»Det säger jag inte.»

»Jag kunde kanske tala med honom och . . .»  
Hulda ryste till.

»Nej, jag säger det inte. Aldrig i tiders tider! Bråka inte med mig! Det tjänar till ingenting.»

»Hvarför *kan* han inte gifta sig med Hulda, om han vill det? Har han ingenting, så kan han ju få längre fram, och Hulda är ju själf så duktig och ordentlig och arbetsam, har jag hört sägas.»

»Nej, det är inte det.»

»Inte det? Han måtte väl inte vara . . . gift?»  
utbrast Stryk-Anna litet förskräckt. Det fanns vissa herrar i staden, som . . .

»Nej, han är inte gift,» svarade Hulda, trött på förhöret, »men han är förlofvad — så nu vet Anna det, och nu säger jag inte ett ord mer.»

Förlofvad! Jo, det fanns snygga pojkar min-sann . . . och han hade kanske gått med ringen i västfickan, bara för att få den stackars flickan lättare i sina garn, sådant hade man hört förr. Anna



tyckte så synd om den arma Hulda, där hon satt hopsjunken på soffan, rund i ryggen, med hufvudet nedsjunket mot bröstet, händerna slappt lagda i knät och ögonen stirrande utåt golvet, medan tårarna föllo så stora från de långa, mörka hårfransarna. Hon satte sig ner bredvid henne i soffan, lade armen om hennes lif och sade i deltagande ton:

»Seså, tala nu om allting för mig; Hulda kan ju försöka att inbilla sig, att jag är Huldans mor... nej, inte mor, men syster. Jag är ju själf fäst vid en gosse, så jag förstår så väl allt så'nt där... säg mig bara, hvem han är.»

»Nej, hvad jag säger, men inte det... allra minst till Anna.»

Det ryckte till i henne, som om hon råkat säga något, som hon inte ville ha sagt. Och så såg hon på Anna.

»Hvarför just allra minst till mig?»

Anna tog till sig armen och reste sig hastigt; det blef tyst i rummet. Hulda kunde ha hört en knappnål falla. Hon försökte se upp i Annas ansikte, men skuggan från ljusskärmen hindrade henne från att se tydligt. Men nu vände Anna sig hastigt emot henne och sade långsamt i en ton, som lät hård, men på samma gång så underligt dämpad:

»Allra minst till mig? — Hvem är han?»

Här gällde det att stå på sig. Hulda bet ihop tänderna och svarade icke, fastän den andra upprepade sin fråga två gånger. Och nu lutade hon sig öfver henne, lade bägge sina händer på hennes axlar och såg henne forskande in i ögonen, så att det kändes ända ner i hjärtrotten på Hulda, och frågade om igen:

»Hvad heter han?»

»Åke!» svarade en graflik röst bortifrån andra ändan af rummet.

Hulda spratt till, blef aldeles dödsblek och sjönk baklänges mot soffryggen.

»Hvem . . . hvem är här inne?» stammade hon nästan ljudlöst och med en nervös ryckning i munvinklarna.

Men Anna stod öfver henne och tog icke ögonen ifrån henne.

»Åke! Åke!» upprepade papegojan, som vaknat vid ljudet af de bägge kvinnorösterna. »Åke! Å — ke!» genom alla tonarter, än hotande som en vredgad domare, än i ömma, smekande toner.

»Det är bara min goja,» sade Anna slutligen, då det såg ut, som om Hulda var nära att svimma eller gå ifrån vettet af förfäran. »Du behöfver inte vara rädd — men nu vet jag din hemlighet, den har du själf röjt genom din förskräckelse. Det är Åke.»

Hon hade tagit sina händer från Huldaxlar och rätat upp sig; hon talade lugnt, men det var ett uttryck i hennes ögon, som om hon kunnat mörda den hjärtskrämda, hjälplösa varelsen, som låg framför henne i soffan och kämpade för att få fram andedräkten efter den förfärliga skrämsel hon nyss utstått.

Det blef en lång, pinsam tystnad. Hulda hörde det lilla schwarzwaldurets knäppa, litet haltande och med ett svagt skramlande biljud; nere från handelsmannens rum hördes barnröster entonigt läsa öfver katekesläxor. Anna hade dragit sig undan till den inre delen af rummet och stod med bortvändt ansikte och handen tungt stödd mot stryk-

bädden. Hulda kunde höra huru fort hon andades, stötvis och liksom genom sammanbitna tänder. Kanske hon inte märkte, om Hulda gjorde ett försök att smyga sig ut? Men just som hon satte sig upp och skulle till att resa sig, gick Anna till byrån, slog i ett glas vatten åt sig, tömde det och började sedan gå upp och ner i rummet med korslagda armar, ständigt af och an framför dörren, så att det var omöjligt att komma ut. Och nu talade hon ändtligen; det var nästan en lättnad.

»Du begriper väl, att det nu är din skyldighet att svara på allt hvad jag frågar? — Jaså, inte det? Ja, du kan välja själf. Vill du hellre, att jag nu genast går till dina föräldrar och —»

»Nej, för Guds barmhärtighets skull,» inföll Hulda förfärad. »Fråga då hellre, jag skall nog svara.»

»Hur länge har det räckt, det där... mellan dig och Åke?»

»Det började i höstas... strax efter se'n jag fick platsen på Necken. Men jag hade tyckt om honom länge... ända se'n jag såg honom första gången uppe i skogen.»

»Var det för hans skull du tog platsen på ångbåten?»

»Ja, det vill jag inte neka för.»

»Du visste ju, att han var förlofvad?»

»Ja, det visste jag, men jag tänkte aldrig på att gå Anna i vägen. Aldrig kunde jag tro, att han skulle bry sig om någon annan flicka. Men jag tyckte det var roligt att vara på samma båt som han och få tala några ord vid honom ibland, då han hade ledigt. Det kunde ju inte vara någon synd. Ångbåten ligger fem timmar i Stockholm, och då

hände det ibland att vi gjorde sällskap uppåt stan tillsammans; en gång bjöd han mig på kaffe på Bährs kafé och en annan gång bjöd jag honom på punsch i Strömparterren; jag känner ingen i Stockholm och hade just ingen att sällskapa med och därför ville han väl vara artig mot mig. Så började det.»

»Och när var det som . . . som han sa', att han tyckte om dig?»

»Det sa' han just aldrig . . . det kom af sig själf. Jag hade länge sett, att han såg på mig så underligt ibland, och när han tog mig i hand, ville han aldrig släppa den. Ett par gånger ville han ta mig om lifvet, men det fäste jag mig inte så mycket vid. Vi pratade och skrattade och hade många glada stunder tillsammans, och jag tänkte aldrig på, att det kunde vara något ondt i det. Men så en dag på senhösten . . . det här eviga regnandet hade just börjat . . . kunde vi inte gå uppåt stan, för det var alldeles för otäckt väder, och då kom han in i min hytt och satt där och pratade med mig, men han var så underlig och sa' just inte mycket, och bäst det var så reste han sig upp och ville gå, och så slog han armarna om mig och kysste mig två gånger så hårdt, att det gjorde ondt, och så sprang han sin väg. Då först begrep jag, att det höll på att gå galet, och dan därpå sa' jag opp min plats.»

»Men det blef ingen flyttning af?»

»Nej, frun ville inte släppa mig, hon säger att ingen kan göra henne till lags så bra som jag, och för resten . . . när jag talte om för Åke, att jag ville flytta, så sa' han ingenting, men jag såg att han

grät, stora karln . . . och då nändes jag inte, Gud förlåte mig, jag kunde rakt inte!»

»Nå, se'n . . .?»

»Ja, se'n gick det som det gick. Det var nog mitt fel alltihop, för jag är ju mera lugn af mig än han och borde ha varit förståndigare, jag som är fruntimmer. Karlarne, ja, de ä' så underliga i så'na där fall, det är som de glömde både lag och förordning. Men det förstås, Åke har nog haft sina svåra stunder, han också, i synnerhet då vi ha talt om Anna.»

»Jaså, ni ha talt om mig?»

»Ja då, många, många gånger. Och så vackert som han har talt om Anna, det kommer han aldrig att tala om mig, gudnås. Och det första han sa' mig, se'n det hade blifvit väl emellan oss, det var, att han aldrig skulle gifta sig med mig, för han ville inte göra Anna den sorgen att slå opp, sa' han, och när han blef gift med Anna, då fick det vara slut mellan honom och mig för evigt, sa' han, det var nog att han var en otrogen fästman, en falsk och otrogen man ville han inte bli, hur det än gick, sa' han. Men ibland kunde han se på mig så . . . åh, det var så en kunde bli rakt förtviflad; han håller visst alldeles mycket för mycket af mig, det kan aldrig gå väl på annat vis, än att jag kommer bort på ett eller annat sätt . . . vi kan visst aldrig lefva utan hvarandra. Det bästa är att jag dör.»

Nu kom gråten tillbaka, och hon kunde ej få fram ett ord mera. Hvad Anna tog sig till, det visste Hulda inte, hon låg där mot soffkarmen som förut och grät, så hon hvarken hörde eller såg; det var som en kramp, som sönderslet henne invärtes.

Till sist domnade hon af, och hon trodde nästan, att hon hade sofvit, då hon kände en hand på sin axel och spratt upp.

»Hör nu, Hulda,» ljöd Stryk-Annas röst så lugn och bestämd, »hör nu på hvad jag säger och rätta sig efter det också. Hulda skall lofva mig att inte göra om det där Hulda hade för sig nere på klappbryggan . . . åtminstone inte än på en åtta dar. *Skall* Hulda nödvändigt dö, så är det väl inte så sagdt att det måste ske nu. Jag kanske kan skaffa Hulda en bra plats någonstans oppåt Norrland eller så, där har jag flere släktingar . . . eller ställa till på något annat vis, så det blef bra för oss alla tre. Men ge mig bara tid att fundera litet på saken. Så mycket tycker jag väl, att Hulda kan gå mig till mötes?»

»Ja, det var en sak, det, att inte vill jag göra Anna något emot, hon som inte har sagt mig ett ondt ord för allt det här eländet jag har ställt till.»

»Lofvar Hulda att gå ordentligt tillbaka till ångbåten i kväll, då han kommer?»

»Det lofvar jag. De vänta mig dit i kväll, jag kunde inte följa med på resan i dag, för jag var så sjuk och eländig, men i morgon är det lördag, då blir det mycket passagerare, och då kan jag inte undvaras.»

Hon reste sig, liksom stärkt och upplifvad vid tanken på alla göromålen under morgondagen, svepte om sig sjalen och lagade sig i ordning att gå.

»Nu skall jag gå till min moster, där jag har varit förut i dag, och när Necken kommer, går jag ombord.»

»Kan jag lita på det?»

»Ja, det jag lofvar, det håller jag.»

»Och inte ett ord till Åke!»

»Nej, vi talas aldrig vid nu för tiden. Jag kan inte säga något, och han kan inte säga något . . . han bara ser på mig, som om han vore dömd till döden. — Anna säger väl heller ingenting åt honom?»

»Det vet jag inte än.»

»Var inte sträng mot Åke. Det är synd om honom. Och det är ju mitt fel, det mesta. — Nu får jag skynda mig, så inte moster börjar undra hvart jag har tagit vägen.»

Hon räckte fram handen, Anna tog den och tryckte den slappt. Hon hade ännu styrka att lysa Hulda utför trappan, men då hon kom in i kammaren igen och satte lampan på byrån, var det förbi med henne. Benen veko sig under henne, så att hon måste sätta sig på en stol, och där satt hon i flere timmar i tunga, värkande tankar, ibland vaggande af och an med kroppen som i svåra smärtor, utan en tår, utan en suck . . . tills hon hörde Neecken blåsa nere vid Alkroken som vanligt. Men i kväll satte hon sig inte vid fönstret för att se lyktorna glida förbi nere i mörkret; hon fälde hastigt ner rullgardinen, släckte lampan och kastade sig på sin säng, fullt påklädd, och där låg hon och räknade timslagen i stadstornet, ända tills hon började frysa, så att hon hackade tänderna, inemot morgonsidan. Då steg hon upp, eldade i kakelugnen, slog sig ner på en pall framför brasan och fortfor att vältra sina tunga, sargande tankar.

\* \* \*

På lördagen stod Anna och strök som vanligt; hon hade en hel massa arbete, som skulle vara färdigt till kvällen. Men handelsmannens där nere hörde henne icke sjunga »Af allt hvad jorden bär» . . . som hon vanligen brukade. Då hon gick ut i skymningen för att bära bort tvätt, såg hon blek och trött ut.

På söndagsmorgonen kom Åke som vanligt för att hälsa på henne, men träffade henne icke hemma. Det satt en skrifven lapp instucken i nyckelhålet, och på den stod det bara, att hon var utgången och ej skulle komma hem på hela dagen. Det var litet besynnerligt, tyckte Åke, det hade aldrig hänt förr; men hon hade ju så många goda vänner i staden, som hon kunde vara bjuden till. Det kändes för resten som en lättnad att slippa träffa henne nu, i den stämning Åke var. Han gick hem till föräldrarna, och hos dem satt han hela den söndagen och läste i en gammal årgång af Familj-journalen; han gitte inte gå ut och söka nöjen, allting var honom likgiltigt.

Anna hade klädt sig fin och gått för att tillbringa dagen hos sadelmakar Göransons, som hon länge lofvat. Hulda hade tjänat där i tre år, och de kände nog till, hvad hon gick för.

Utän att lätsa om, att hon hade någon särskild afsikt därmed, förde hon talet på Hulda, och hon väntade sig just att få höra snygga saker, ty fru Göranson var känd för att vara svår mot pigor och ha stora anspråk. Men Anna hade aldeles missräknat sig, om hon trott, att hon skulle få höra klander mot Hulda, ty det befanns, att fru Göranson icke hade ett ondt ord att säga om henne. Så



nöjd hade hon aldrig varit med någon tjänare. Hulda hade skött sina sysslor oklanderligt, aldrig hade det varit något att anmärka vare sig på maten eller städningen; hon var sparsam, snygg, ordentlig, höflig, och aldrig hade hon haft något rämn med karlar. Hvarför hon hade flyttat? Jo, det var bara därför att hon hade varit för klok och omtänksam för egen räkning. Hon hade den idéen, att hon ville börja spara i tid för sin ålderdom, i fall hon inte skulle bli gift, och därför hade hon tagit platsen på ångbåten, där hon hade mycket större lön än hon kunde få i ett privathus, för att nu inte tala om att där riktigt haglade drickspengar. Ja, den som blef gift med henne, han var minsann inte att beklaga. Och så snäll som hon varit mot barnen! Det var det allra bästa med henne. Så snart hon hade en stund ledig, syselsatte hon sig hon alltid med de små, sydde dockkläder, lät flickorna laga till små leksakspuddingar i spiselugnen, utan att någonsin snäsa dem för att de gingo i vägen, spelade kasino och svälta räf med pojkarne i timal om söndagskvällarna och höll reda på deras tillhörigheter bättre än de själfva. Ja, om Göransons bara haft råd att betala henne större lön, skulle de minsann aldrig ha släppt henne ifrån sig.

Stryk-Anna satt och hörde på alla dessa loford med en stram och tvungen min, det var som om hon mycket hellre skulle ha velat höra raka motsatsen. Och hon tycktes nästan klarna upp litet, då fru Göranson slutligen sade: »Det enda Hulda inte kunde göra, så jag var nöjd med henne, det var att stryka in våra tvättar. Hon fick aldrig Göransons kragar och manschetter blanka nog eller också

svedde hon dem, för hon hade alltid järnen för varma.»

»Nåja, det är inte allom gifvet att ha lagom varma järn,» svarade Anna och såg triumferande ut. — Jaså, stryka kunde hon inte ändå, den där fullkomligheten!

Anna var inte vid så godt lynne den dagen, som hon brukade. Hon var fåordig och hade inga sagor att berätta för barnen. Hon gick också hem tidigare än hon brukade.

Under den vecka, som nu kom, var hon borta på arbete; borgmästarens hade redan haft sin julbyk, och hos dem skulle hon vara och stryka ända tills fredagskvällen. Men det led inte så bra undan för henne, som det annars brukade, hon såg alltid trött ut och tog sig långa hvilostunder liksom i distraktion, tycktes det. Hon hade bestämdt haft något gräl med fästmannen; hon ville ju aldrig tala om honom och tog sig alltid annat tal, om husmamsellen eller huspigan nämnde Åke. Hon var sig inte lik på något sätt, och alla tyckte, att hon började se gammal ut. Förr hade hon alltid varit så ifrig att hinna med hvad hon åtagit sig precis till utsatt tid; men nu tycktes det inte bekomma henne det ringaste, att hon inte slutade stryka in borgmästarens tvätt förrän på lördagseftermiddagen.

På kvällen, då Necken kom, gick hon ner och sökte upp sin fästman. De hade inte träffats på nära fjorton dagar. Hon hade ej heller nu mycket att säga honom, hon bad honom komma upp till henne på söndagsförmiddagen klockan elfva, men inte förr; det var Annadagen, hon skulle ha ett litet kafferep, bara några få personer, som han kände

allesammans, och hon hade litet att stöka med på morgonen, så att då behöfde hon vara ensam. Han tackade och lofvade att komma.

Då hon skildes från Åke på mellandäck och hon sett honom försvinna i maskinrummet, gick hon ner i försalongen, där Hulda var sysselsatt med att duka af borden. Restauratrisen hade redan lämnat ångbåten; hon bodde icke ombord. Hulda var ensam, och hvad Anna hade att säga henne, kunde hon således få säga alldeles ostördt. Samtalet fördes i hviskande ton och blef ganska långvarigt; Hulda grät och hade just ej mycket att svara, hon såg så slagen och ödmjuk ut, och när Anna gick och vände sig om i salongsdörren och sade: »Inte senare än tre kvart på elfva!» kunde Hulda knappast få fram ett rördt, stapplande och innerligt: »Gud välsigne Anna!»

Då Åke steg in i sin fästmörs kammare på slaget elfva följande förmiddag, såg det riktigt festligt ut där inne. De rosiga kattungsgardinerna voro fördragna, så att man såg ingenting af strykattiraljen. I fönstret, på det lilla bordet, på byrån, på kommoden, till och med på golfvet stodo blommande krukväxter, som skickats från vänner och bekanta, dagen till ära: hvita och skära aurikler, en mörkröd månadsros, en novemberaster öfversållad af stora, hvita blommor och en cineraria med purpurkantade hvita kronblad. Den blekröda azaleabusken, som Åke hade med sig, fick hedersplatsen midt på kaffebordet framför soffan, mellan de båda förföriska gula namnsdagskakorna med »Anna» i sockerbokstäfver. Gästerna voro redan komna: fru Göranson, handelsman Olson på nedre botten, Åkes föräldrar och

Hulda. Han blef helt öfverraskad, då han fick se henne, han visste icke af, att Anna och hon voro så bekanta.

Värdinnan var glad och nyter som vanligt. Hon pratade till och med mer än hon brukade, och det behöfdes verkligen, ty gästerna voro tystlåtna och generade, utom fru Göranson förstås, som alltid hade tungan i gång. Åkes föräldrar, det fattiga skomakarefolket, voro icke vana att vara bland så fint herrskap och sutto på yttersta kanten af stolen med risk att falla i golvet; gubben tycktes mest intressera sig för att se på de öfriga gästernas skodon och kritisera deras fason i sitt stilla sinne, gumman hade fullt upp att göra med att höra på hvad som sades och kunna passa in ja, nej och jaså på rätta stället. Handelsman Olson hade ingen makt i världen kunnat förmå att slå sig ner i soffan bredvid fru Göranson, hvars fina hårklädsel tycktes imponera ofantligt på honom, och han envisades att stå vid kakelungen och gnida sig mot den, ända tills det började lukta svedd korderoj. Hulda för sin del hjälpte värdinnan att passa upp och sade icke många ord; hon rodnade och bleknade om hvartannat och tordes icke se på Åke.

Anna skrattade åt allting, antingen det var något att skratta åt eller inte, och det var något så oroligt och feberaktigt öfver henne; hon skyndade på gästerna, så att den förskrämda madam Petterson höll på att få en saffranskringla i halsen; hon bjöd oupphörligt mera och mera — alldeles som om hon helst sett att de gjort rent hus så fort som möjligt, så att kalaset varit snart öfverstökadt. Då hon slog i kaffe, darrade hon så på handen, att hon spillde

en stor fläck på den fina damastduken. Och då man fått i sig sina tre koppar, röjdes bordet genast af och en bricka sattes fram med en vinbutelj och glas.

»Skall det bli så gentilt i dag?» sade fru Göranson. »Trösta mig, Anna, nu börjar du då lefva på så stor fot, så i rappet kan ingen umgås med dig.»

»Ja, men så är det också en särskild högtidsdag i dag,» svarade Anna, som höll på att fylla på glaset.

»Hvad då för en högtidsdag?» sporde Åke.

»Jo, det ska ni strax få höra,» sade Anna i skämtsam ton, »jag tänker hålla ett litet tal, om herrskapet vill vara så go'a och fatta sina glas.»

Det gjorde man med någon förvåning, men Anna själf var så darrhändt, att hon måste sätta glaset ifrån sig på bordet. Hon hade ropat till sig Hulda, som aldrig tycktes vilja sluta sina bestyr bakom förhänget; Åke hade intagit den lediga platsen i soffan.

»Jo, ser ni, god' vänner,» började Anna med ett stelt, frånvarande leende på sina läppar och plockade upp några brödsmulor från duken, »det är så, att . . . när jag blef fästmö till Åke, hade jag tänkt hålla ett litet förlofningskalas, fast det se'n aldrig blef af. Jag köpte hem den här vinbuteljen, och den har stått i skåpet både länge och väl . . . men i dag skall han gå åt och det just till en förlofningskål.»

»Bättre sent än aldrig,» interfolierade fru Göranson småmysande.

»Ja, ni ska inte tro, att det är min egen skål jag ämnar föreslå. Jag har funderat så mycket

den här sista tiden, om jag inte är alldeles för gammal att gifta mig med en så'n ung karl som Åke. Vi skulle bestämdt bli olyckliga båda två. Och se'n jag nu vet och har insett, att det finns en, som har större anspråk på honom än jag, så tycker jag det är bäst för både mig och Åke och alla andra, att jag gör så här —»

Hon tog hastigt af sig förlofningsringen, satte den på Huldans finger, tog därefter sitt glas, utan att darra på handen den gången, och sade med fast, nästan glad röst:

»Skål, mitt herrskap! Skål för det nyförlofvade paret Åke Paterson och Hulda Berg!»

Det blef tyst i rummet; ingen förde glaset till munnen, alla stirrade häpna på hvarandra utom Hulda, som satt med djupt nedböjdt hufvud. Åke var mållös af öfverraskning.

»Kära Anna, hvad är det du säger?» fick han slutligen fram. »Så'nt där skämt är inte alls roligt . . .»

»Skämt? Nej, så sannt mig Gud hjälpe, är det inte rena allvaret! Fråga Hulda, hon visste af'et förut. Och du må säga hvad du vill, Åke, men nu säger jag dig i vittnens närvaro, att jag aldrig i tiden vill bli din hustru. Du kan nog vara snäll och bra, och jag har ingenting alls att förebå dig, men för mig passar du inte, och Hulda tycker om dig och du om henne — seså, nu är det nog sagdt om det. Skål för de nyförlofvade!»

Men ingen gjorde min af att klinga.

»Jag vet inte, hvad du kan ha hört för skvalver . . .»

»Det är inte något skvalver, Åke, för jag har

hört'et af Hulda själf, och jag vet allt . . . *allt!* Ja, Hulda rådde inte för, att jag fick veta det . . . och nu ska vi inte tala mer om det här. Vi ska bara komma öfverens om att vara goda vänner, och vill ni lyda mitt råd, så gifter ni er så fort som möjligt; linne och sängkläder har jag skaffat mig en hel hop se'n i våras, och det behöfver jag inte nu, det får ni till lysningspresent af mig . . . och lite annat krefs, som Hulda och jag ska talas vid om se'n. Ja, vill ingen annan dricka er till, så gör väl jag . . . Skål, Åke! Skål, Hulda! Lycka till!»

Det hjälpte inte, de måste klinga med henne, och sedan följde de andra lyckönskningarna efter af sig själfva. Åke såg helt allvarsam ut, han kunde visst ännu inte förstå, att det var sannt. Men då Anna nu kom fram och räckte honom sin hand och frågade helt gladt: »Nå, ä' vi sams eller osams?» då slog han armarna om henne, kramade henne hårdt och utbrast i rörd ton: »Du har rätt, Anna, vi passa inte ihop, du är alldeles för god för mig. Tack skall du ha, Anna, för hvad du nu har gjort för . . . henne där!»

Han drog Hulda till sig, men då vände Anna sig bort, skrattade häftigt till och sade: »En påtår, mitt herrskap! Än ha vi en liten slick kvar i buteljen!» — —

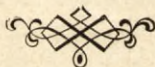
Gästerna hade gått. Anna hade städat undan, så att inga spår efter festen märktes; kattunggardinerna hade hon också dragit undan, hon ville ha allting så hvardagslikt som möjligt. Hon stod vid papegojans träställning och gaf henne mat, men gojan ville helst hjälpa sig själf, hon tog hvetebröds-

flätan med högra foten och bet af den alldeles som en människa. Då Anna ville stryka henne öfver den ruggiga grå ullsjalen med vänstra handen, ryckte hon till: hon kände icke igen sin hand, sedan ringen var borta. Hon stod där både länge och väl och stirrade på inskärningen rundtomkring fingret, där den hade suttit. Huden var alldeles blank och mera blåhvit i färgen; det såg nästan ut som ett ärr.

»Åke! Åke!» ropade gojan med alla möjliga tonfall, högtidligt, förebrående, inställsamt, uppsluppet och ystert . . .

»Ja, det gör du rätt i,» tänkte Anna och kliade gojan i hufvudet så som hon tyckte så mycket om, »ropa 'Åke' du . . . du och jag ska språkas vid om honom, när jag inte har något annat att göra, och glömmet inte du honom, så inte gör jag det! Ropa 'Åke' du, dag ut och dag in, i tio år, tjugu, tretti år . . . jag vet nog, hvar det svarar, jag!»

1891.







## Vid korsvägen.

**V**årterminen var slut, och jag hade packat mina kappsäckar för att lämna Upsala. Möller, Schytz och jag hade ätit en afskedsfrukost på Rullan och slagit några afskedskäglor, och nu stodo vi i begrepp att skiljas på trottoaren för att gå åt hvar sitt håll.

»Vänta, jag skall bara in till Thea och ha några rescigarrer,» sade jag.

»Vi komma med; dagen är ändå skämd.»

Thea hade sitt lilla cigarrkyffe midtför Rullan, och jag och mitt kotteri brukade ofta gå in och prata med henne en stund, då våra vägar ledde ditåt.

Hon var allmänt erkänd som Upsalas stilfullaste cigarrflicka. Först och främst såg hon bra ut — ett långlagdt, finhyllt ansikte med nästan aristokratiska drag, ett par stora grå, skratlystna ögon, som tittade fram under en massa glittrande blondt

hår, mellan hvars ostyriga böljor alltid en frisk ros eller en darrande stjärna af silfverfiligran kokett gömde sig; och den lilla smidiga gestalten hade en förmåga att bära upp till och med den enklaste toalett, så att den såg elegant ut — det var något af verklig dam öfver hela apparitionen.

Och det bästa var, att Thea verkligen var en praktig och ofördärfvad flicka. Ingen hade hört ett ondt ord om henne. Hon var glad och frispråkig, okonstlad och lika mot alla. Hon kunde berätta lustiga bondhistorier från sin östgötabygd och för sina förtroligaste bekanta sjunga barocka kärleksvisor diktade af klockaren i hennes hemsocken och dem hon föredrog med en spelande mimik och en kostlig näston, som vittnade om afgjorda anlag för det parodiska. Hon kunde tala allvar också, om man rörde vid den strängen. Vi trufdes godt i hennes lilla krypin och vi bemötte henne alla med samma aktning som någon familjeflicka.

Men i dag var Thea sig icke lik. Hon stoppade ett bref i klädningsfickan, då vi kommo in, hennes täcka ansikte ljusnade ej till af det vanliga leendet, då hon fick se oss, och sedan hon gifvit mig de begärda cigarrerna, stod hon tydligen och väntade på, att vi skulle gå.

»Jag tror lillan är dysterkvist i dag?» sade Schytz och slog sig ner på korgsoffan. »Då har bestämdt långa grefven inte varit här på ett par dagar.»

Långa grefven var en stockholmare, som vi plägade bry henne för — en af »snobbkottariets» koryféer, alls icke grefve för resten, utan son till en stormrik bryggare på söder, hvars pengar han strödde

ut för alla himlens vindar med älskvärd sorglöshet — en ung odåga med godt hjärta, excentriska och dyrbara vanor, omotståndlig för det täcka könet, hvar han visade sig, bullersam och gemytlig, utstyrd efter sista modejournalen och alltid följd af tre jättestora, fläckiga ulmerdoggar, som ställde till ett oerhördt spektakel hvar de kommo och påstodos disponera ett särskildt för dem möbleradt rum i sin ägares luxuösa lilla ungarlslägenhet vid Östra Ågatan.

Thea rodnade som vanligt, då han nämndes.

»Aj, aj! Thea hissar nödsignal!» inföll Möller.

»Då är saken sjuk.»

»Visst inte,» protesterade hon, »man kan rodna af förargelse också; nu är jag så led att höra de där pikarna för långa grefven, så jag gitter inte svara på dem vidare.»

»Jaså, det är så allvarsamt?» retades jag.

»Skall nu kandidaten också vara dum, han som brukar vara hygglig annars?» sade hon i otålig och retlig ton. »Jag är inte lifvad för att prata tok i dag, skall jag säga herrarna. Jag har annat att tänka på.»

Vi försökte locka ur henne, hvad det var som tyngde på hennes annars så glada sinne, men det lyckades icke. Vi fingo afvisande och trumpna svar och beslöto till sist att lämna henne i fred.

Då mina bägge kamrater redan stodo i dörren och jag höll på att betala mina cigarrer, kom det plötsligt lif i hennes mulna drag, det såg ut, som om hon kommit på en idé och hon sade:

»Kandidatens halsduk har gått upp. Skall jag hjälpa kandidaten knyta?»

Jag tackade naturligtvis för anbudet och kände nu hennes små hvita fingrar syssla vid min hals. Och med en skygg blick bort på Möller och Schytz hviskade hon knappast hörbart:

»Kom igen om en stund. Jag vill be kandidaten om ett råd.»

Jag följde Schytz ett stycke på väg nedåt Kungsgatan, vände därefter om och var snart inne hos Thea igen. Hon var ensam.

»Kandidaten tror väl, att jag är tokig,» sade hon och såg litet förlägen ut, »men jag har ju ingen förståndig människa att tala vid, och jag har så mycket myror i mitt hufvud i dag, så jag vet hvarken ut eller in. De andra tosingarna kan ingen få ett förnuftigt ord ur, men kandidaten har alltid varit så allvarsam och stadig och visat mig en sådan — — ja, jag vet inte, hur jag skall säga.»

»Aktning?»

»Just det. Och därför tänkte jag, att kandidaten kanske inte tar illa upp, om jag ber att få tala om för honom ett så'nt bryderi jag har råkat ut för i dag. Jag kan rakt inte behålla det för mig själf, och inte vet jag, hur jag skall göra.»

»Thea måtte väl aldrig ha fått en friare heller?»

»Nej, inte en — två!»

»Två —!»

»För att inte säga tre,» sade hon med ett bittert tonfall i rösten. »Nå, den tredje kan då inte kallas friare, men ett anbud har han gjort mig i alla fall, och svar har han inte fått ännu.»

»Långa grefven?»

»Ja. Kandidaten vet nog, hvad sådana flickor som jag bli bjudna på ibland. Våning, dyrbara

nipper, fina kläder, nöjen af alla slag — och hela framtiden betryggad genom en lifränta.»

»Han är praktisk, unga herrn.»

»Ja, och ni må säga hvad ni vill om honom, men han håller uppriktigt af mig och vill mig väl — på sitt sätt. Jag tycker om honom också. Han är ett så'nt snällt barn, och om en förståndig flicka, som han hölle af, toge hand om honom, skulle hon bestämdt kunna linda honom om sitt finger — jag skulle nog kunna få honom både att sköta sina pengar bättre och lägga bort att uppträda så högröstadt och öfversittaraktigt på kaféerna och kanske till och med narra honom att läsa och ta sin examen.»

»Tror Thea det?»

»Ja, för jag *har* makt med honom, det vet jag. Kandidaten har väl hört talas om det där spektaklet han ställde till på Thaddis i förgår? Inte det? Jo, han har dresserat sina hundar till att hoppa upp på bord, och den konsten förevisade han i stora kaférummet på Thaddis, fast lokalen var full med folk. Han kommenderade upp dem alla tre efter hvarann på disken, och där satte de sig i en rad orörliga som de varit af trä, och ingen kunde få ner dem, och när han ändtligen lockade dem till sig, drogo de med sig en punschbål och en massa glas; golfvet var som en sjö. Men den som grälade duktigt på långa grefven, när han kom hit senare på kvällen och talte om det för mig, det var jag, det — och tänk, hur jag lirkade med honom, så fick jag honom till att lofva att skicka hem de där bestarna, som hela staden har så mycket förargelse af, och i morse gick han ner till järnvägen med

dem och skickade dem till Stockholm. De ska vakta bryggeriet hädanefter.»

»Nej, är det möjligt? Det var sannerligen ett storverk, som Thea uträttat.»

»Ja, och därför tror jag, att jag nog kunde inverka på honom i andra, viktigare saker också. Bara för ett vänligt ord af mig kan han gå genom eld och vatten. När han kommer och hänger sig öfver disken här, som han brukar, stor och bredaxlad som en jätte, och lägger hufv'et på sned och ser på mig så tillgifvet och tar min hand i sina båda stora labbar och stryker den så lätt och försiktigt, som den vore af sköraste glas, då känns det alldeles som när Gask, den största af han doggar, lägger hufvudet i mitt knä — jag vill bara stryka honom öfver nacken och klappa honom i ryggen så det smäller... jag får riktigt göra våld på mig för att låta bli.»

»Thea måtte väl inte ha gått åstad och blifvit kär i långa grefven?»

»Kär — nej, det tror jag inte. Men nog håller jag af honom litet, jag som alla andra flickor. Vore jag inte så klok som jag är, och hade jag inte två andra kort på hand, så — hvem vet hur det ginge?»

»Det vet jag.»

»Jaså, kandidaten tror mig verkligen om godt? Tack för det. — Det förstås, jag har ju alltid varit litet svag för att få gå fint klädd, och det glada lif han bjuder på har allt sina lockelser för en sådan tokstolla som jag är ibland — men nog blir det ett nej han får till svar ändå. Om jag bara vore lika säker på, hvad jag skall svara de andra!»

»Hvilka ä' de andra?»

»Jo, först och främst — men det blir oss emellan, förstår kandidaten?»

»Naturligtvis.»

Ett par studenter kommo nu in i butiken och afbröto vårt samtal. Thea expedierade dem, jag tände en af mina cigarrer och satt kvar i mitt hörn af korgsoffan med en min, som tydligt sade, att jag ej ämnade rymma fältet. Studenterna togo mig tydligen för en af vackra Theas tillbedjare; medan de växlade några skämtsamma ord med henne, kastade de spelfulla sidoblickar på mig, men då hon gaf dem korta, liknöjda svar och jag fortfarande satt som fastnaglad, måste de gå till sist. Jag hörde dem gapskratta utanför.

»Nå,» sade jag, då de voro borta, »hvem är nu friaren nummer ett?»

»Det är Fagerholm, kryddkrämaren i hörnet af Vaksalagatan.»

»En liten tjock bracktyp med örringar och blåförkyld näsa?»

»Ja, någon skönhet är han just inte, det vore synd att säga. Det värsta jag vet är karlar med peruk. Och så har han så'na obehagliga händer — fulla af fräknar och långa, röda hår. Och så luktar han fotogen och kabeljo lång väg — till och med om söndagarna, då han har sina helgdagskläder. Men det är en bra karl, det säga alla människor, och han sköter sig utmärkt, han hvarken driker eller spelar kort, och hans hushållerska, som jag känner — hon brukar hälsa på frun jag bor hos —, hon säger, att det inte finns ordentligare och reelare och humanare husbonde till i världen. Han lär vara taxerad för 8,000 i årlig inkomst och han

har eget landtställe vid Mälarn och fin våning ofvanpå butiken med valnötsmöbel och mattor och stora speglar.»

»Hur har Thea blifvit bekant med honom?»

»Han köper sin tuggtobak här — cigarr röker han inte. Alltsedan jag fick den här platsen, har han brukat komma in till mig och handla. I början lade jag inte märke till honom, men så började han komma alldeles för ofta för att det skulle vara riktigt naturligt. Han köpte sin tuggtobak i små, små portioner — troligen för att få komma igen så mycket förr. Och när han kom, ville han aldrig gå. Han sa' inte ett ord, bara såg på mig. I början tyckte jag, att jag måste prata litet om väder och vind, för att visa mig artig, men då blef han så förlägen och gjorde grimaser och kallsvettades och kunde nätt och jämnt svara ja och nej, och därför lät jag honom sitta där och brydde mig inte om att konversera, det tyckte han visst bäst om. Jag satt här på min stol innanför disken och virkade, och han satt i korgsoffan och låtsades läsa i en tidning, och när jag tittade upp, såg jag honom ständigt glo på mig med sina runda ögon och blinka långsamt som en uggla och se salig ut. Ja, det blef en vana till sist att ha honom där i hörnet, och många gånger hindrade han bara genom sin närvaro herrar studenter från att prata dumheter — fast jag fick många speglosor för hans skull andra gånger, då han inte var tillstädes. Aldrig ett ord hade han sagt mig, som tydde på, att han var förtjust i mig, inte så mycket som en enda artighet har han kunnat klämma fram — och jag blef allt bra förvånad, då jag fick hans friarebref i går kväll.»



»Jaså, han tordes inte fria muntligt?»

»Tycker någon det! Vill kandidaten läsa brevet? Jag skulle inte visa det annars, men jag vill nödvändigt, att kandidaten skall säga sin mening och råda mig, hvad jag skall svara.»

Hon tog upp brevet ur klädningsfickan och räckte mig det öfver disken. Jag får bekänna, att jag utan några särdeles svidande samvetsagg läste följande rader, skrifna med drifven affärsstil och många eleganta slängar:

S. H. T.

Fröken Dorothea Anderson.

Härstedes.

Undertecknad tager sig härmed den stora friheten att ödmjukligen fråga, om Tit. skulle vara benegen att genom äktenskapets heliga band förena sina öden med undertecknad för hela lifvet. Min under en längre tid vunna affärskänedom, ett obefläckadt ryckte för redbarhet och en tillräcklig förmögenhet torde vara någon bårjen för framgången af mina redliga bemödanden att bereda Tit. en sårj-fri framtid. Jag hoppas blifva i stånd att fullgöra mina plikter till Tit. belåtenhet och beder därför Tit. att i förekommande fall hedra mig med sitt ärade förtroende. Anhållande om ett beneget och snart svar å denna min offert, tecknar jag under försekrän om den största högaktning

Ödmjukligen

C. Frithiof Fagerholm,

och skall jag bemöda mig att städse motsvara Tit. förväntningar.»

Jag kunde omöjligen låta bli att skratta åt detta friarebref i kryddkrämarstil, men Thea tycktes bli litet stött öfver mitt utbrott af munterhet.

»Kandidaten skrattar, men jag kan inte alls finna, att det är något så löjligt,» sade hon och tog tillbaka brefvet. »Det är ett hedrande anbud, tycker jag. Det händer säkert ganska sällan, att flickor i min ställning få så'na här bref, och jag känner mig riktigt stolt, jag. Förstås, Fagerholm är hvarken ung eller vacker, men — att bli en hederlig och ansedd och förmögen handlandes fru är ingenting att rata för en fattig flicka, som står i cigarrbod, och kandidaten må skratta hur mycket han vill, men jag skulle inte ha betänkt mig ett ögonblick, utan genast skrifvit ett jakande svar . . .»

»Så lydande: »Mottagit ärade af den 22:dra och dess innehåll noga bemärkt; offerten accepteras, ackuratess och ett godt bemötande utlofvas . . .»

»Spefågel där . . . håll ihop näbben nu! Jag säger, att jag genast skulle ha gifvit Fagerholm ja, om jag inte hade haft en friare till . . .»

»Ja visst, n:r 3. Hvem är han?»

»Det är en barndomsvän hemifrån Östergötland, en gosse från samma socken som jag. Då jag var sjutton år och han nitton, tjänade vi på samma ställe, han som trädgårdspojke och jag som husa, och då blef det väl mellan oss. Det var mitt första tycke . . . ja, jag kan gärna säga mitt sista också, för aldrig har jag hållit så mycket af någon som Alfred. Han såg ingenting ut, men han var stor och stark . . . att lyfta upp mig och sätta mig på axeln, som en liten barnunge, det var ett inte för honom! Och dansa kunde han för tre! Åh, för

alla de gånger vi svängde om med hvarandra om lördagsnätterna på planen utanför skolhuset, så sanden yrde om det! Handklaveret gick till ljusan dager, och Alfred och jag va' uthålligast af hela laget, och aldrig dansade vi med någon annan än med hvarann. Se'n satt vi en stund på bänken uppe i björkbacken midtför kyrkan och såg solen gå upp, och jag sof en liten törn med hufvudet på hans axel, och ibland nickade han till också. Men så flyttade jag med herrskapet till Stockholm och han fick en fördelaktig plats nedåt Smålandshället. Han skref ibland, och jag svarade, och alltid var det lika sött och väl. Men hur det var, kom jag i en sybehörshandel i Stockholm, och där fick jag så mycket att göra, att jag aldrig hann skriva, och när jag flyttade hit till Upsala för två år se'n, glömde jag i brådskan skicka honom min adress, och när jag äntligen skref ner till honom, fick jag inget svar — han hade kanske också flyttat och aldrig fått det brefvet. Men i förra veckan fick jag ett långt plakat ifrån honom. Han är i Stockholm nu och hade händelsevis träffat en bekant flicka där, som hade reda på min adress, och nu skrifver han och påminner mig om allt gammalt och frågar om jag har glömt honom. Han är murare nu för tiden och förtjänar bra med pengar. Han frågar, om jag har något annat tycke eller om jag har blifvit för fin för att gifta mig med en simpel kroppsarbetare. Själf säger han, att han har tänkt på mig i alla de här åren, och att han aldrig gifter sig, om inte jag vill ta honom. Han trifs inte i Stockholm, men där är det enda ställe, där aflöningarna ä' så stora, så man kan lägga af något.

När han fått litet mera på sparbanksboken, vill han ner åt landet igen och köpa sig en stuga och bli jordarbetare, men han säger, att det skulle gå dubbelt så fort för honom att komma på grön kvist, om jag ville bli hans hustru, för ungarlivvet i Stockholm har så många frestelser, isynnerhet för en så'n glad och lifvad gosse som han.»

»Nå, hvad tänkte Thea, då Thea läste hans bref?»

»Först blef jag så glad, så jag både grät och skratta', och det kändes precis som att vara sjutton år på nytt... men se'n har jag funderat både hit och dit och tänkt mig in i alla möjligheter. Att bli muraremadam, bo i ett kyffe, lefva på sill och potatis, gå tarfligt, kanske fattigt klädd och nätt och jämnt kunna hålla sig hel... knoga i väg med ett par fattiga matbitar i en bleckflaska till min gubbe, som står där och kladdar, lerig och smetig, så man inte kan nypa i honom ens... ja, det är då inte mycket lockande, det får kandidaten medge. Och i Stockholm till, där jag har så många bekanta, som känner igen mig... det tål att tänka på. Hur skulle kandidaten göra, om kandidaten vore i mina kläder?»

»Jag skulle ta den jag tycker bäst om.»

»Det är långa grefven.»

»Nej, jag skulle hellre välja den, som håller af mig på ärligt vis och kan bereda mig en hederlig, lycklig framtid.»

»Det är Fagerholm.»

»Och Alfred? Jag är säker på, att Thea kommer att gräma sig i hela sitt lif, om Thea nu, bara för fåfängliga griller, går åstad och visar ifrån sig en trofast kärlek, som...»

»Det är jag också säker på,» afbröt Thea häftigt, »och det är just därför jag är så villrådig. Jag känner på mig, att jag aldrig kan glömma Alfred riktigt... det spritter till i mig, om jag tänker på, att han skulle kunna komma in här i butiken just nu och se på mig med sina snälla, glada ögon och kalla mig sin 'tösunge' som i gamla dagar... jag tror visst, att jag kysste honom på fläcken, om han så hade fullt af murbruk i skägget. Men se ändå... ändå! Det är så mycket, som talar för de andra... den andra, för långa grefven, han kan gudnås inte få tas med i räkningen. — Nå, har inte kandidaten ett förståndigt ord att säga mig?»

»Jag har redan sagt, hvad jag tänker och tycker. Thea vill ha mig till att rösta för kryddkrämaren, det förstår jag nog, men...»

»Jag vill bara ha en fingervisning om hvad som är rättast och klokast, hvart det sedan än bär! Om kandidaten såge en stackars villrådig människa stå vid en korsväg och inte veta, hvart hon skulle vända näsan, skulle han inte då vara tjänstaktig och...»

»Ja, låt oss tala litet om den där korsvägen, det var en bra liknelse. Det är tre vägar, som mötas — en bred och bekväm chaussé med vackra, soliga utsikter åt alla håll och där Thea finge rulla fram i en mjukt stoppad landå med kusk och betjänt på bocken... men alla bekanta Thea möter vända bort hufvudet för att slippa hälsa.»

»Nej tack, jag är nog för stursk att välja den vägen... men den lockar mig, det erkänner jag... åka är det bästa jag vet.»

»Så ha vi vägen numro två. Det är en snygg

och jämn byväg med frodiga kål- och potatisland på alla sidor. Alla, som möta, ta artigt af sig hatten, men skratta litet i smyg åt Theas sällskap... en liten tjock prisse med örringar och blåförkyld näsa och som bara talar om sista prisnoteringarna på kaffe och fotogen och amerikanskt fläsk. Och arm i arm med honom skall Thea vandra en lång, lång väg bland feta, mätta och belättna gubbar och gummor, som alla tala om kaffeprisen... medan ungdomen med sång och skratt går en helt annan väg åt motsatt håll och Thea suckar och längtar att få vända om och springa efter dem och höra, hvad de ha så roligt åt... Thea, som har lagt på hullet och är för trög att orka skratta — ja, har glömt bort, hur det går till att skratta.»

»Hu då, så kandidaten kan tala!»

»Den tredje vägen, det är bara en liten smal och krokig gångstig, som slingrar sig uppför en brant backe i solhettan mellan sten och ljung... men där uppe på kullen ligger en röd stuga med hvita knutar under ett hvalf af hängbjörkar... och när ni kommer knogande uppför den mödosamma backen, hör ni på långt håll glada barnröster därinne och ert hjärta klappar af glädje, så det vill sprängas, och ni halvespringer hela den sista biten... och när ni kommer in farstun, rusar ni rakt i famnen på en stor, grof karl, som skrattar och lyfter upp er på axeln som en liten barnunge och säger: »Se god dag igen och välkommen hem, tösungen!»

Under min sista fantasiutflykt hade Theas täcka ansikte fått en fin, varm rodnad, och hennes ögon lyste med en glad och öm glans, och Gud vet, hvad

hon skulle ha svarat mig, om inte dörren öppnats i det samma och långa grefven kommit instormande.

Theas min och sätt undergick en plötslig förvandling; hon kastade en skygg blick på mig, och jag förstod genast, att hon ville jag skulle gå. Äfven långa grefven hedrade mig med ett föga vänligt ögonkast. Jag kände honom icke och kunde således mycket väl ha suttit kvar, om jag velat reta honom, men det hade jag hvarken tid eller lust till, och jag hade ju för öfrigt redan sagt Thea det hufvudsakligaste af hvad jag hade att säga.

Jag steg således upp, tog farväl af Thea »för denna termin» och gick. Jag hade ämnat göra en titt in i hennes butik längre fram på dagen, men däraf blef ingenting. Jag lämnade Upsala utan att träffa henne, och då jag kom tillbaka på hösten, var det ett annat ansikte på hennes plats bakom disken. Thea hade flyttat redan i våras, och den nya fröken kunde ej upplysa om, hvar hon fanns.

\* \* \*

Mer än tolf år ha förflutit sedan dess.

En kväll i somras var jag på väg hem från mitt ämbetsverk, där jag ibland har eftermiddagsgöröml. Jag tog spårvagn på Norrbro för att hinna fortare. Den var alldeles tom, ty det var midt under den döda säsongen. Först på Norrmalmstorg stego två arbetsklädda personer på vagnen; de tycktes först ämna stanna ute på perrongen, men då de sågo genom rutan, att endast en passagerare fanns därinne, stego de in, men satte sig dock ett stycke ifrån mig, för att ej genera. Det var en man och en

kvinnan, tydligen gift folk. Han stor och axelbred med ljust skägg långt ner på bröstet, murare, att döma af kläderna. Hon var liten och spenslig, snyggt men mycket enkelt klädd, en tarflig bomullsklädnad och hvit sjalett på hufvudet.

Det var Thea.

Jag kände genast igen henne, då hon kastade en flyktig blick på mig för att se, hvad jag gick för. Men hon tycktes ha glömt mig; jag hade ju också fått stora polisonger och blifvit gråspräcklig i hufvudet, sedan vi sågo hvarandra sist.

Hon hade en korg med matvaror på ena armen, den andra hade hon stuckit in under sin mans i ifvern att berätta honom någonting, som tycktes mycket intressera dem bägge. Jag hörde endast, att det var fråga om något puts, som »ungarna» hade ställt till i »Gustafssons» vedbod, men det måtte ha varit något mycket lustigt, ty ögonen spelade så lifvadt i Theas ännu ungdomsfriska ansikte, medan hon berättade det, och ur mannens tjocka skägg såg jag skrattande röda läppar och hvita tänder lysa fram.

Då jag såg denna arbetsklädda kvinna af folket med de grofva, illa medfarna händerna och den litet böjda öfverkroppen, som blifvit bred och fyrkantig och förlorat all elegans i linierna, hade jag en blixtnabb hallucination af en ung, pryddigt utstyrd dam innanför en disk med cigarrlådor på . . . en fin blondin med en darrande stjärna af silfverfiligran mellan ljusa hårmassor, en smidig, välsvarfvad byst i åtsittande blått sammetslif . . . och ett par små hvita, ringprydda händer, som flinkt sysslade vid min halsgrop med att knyta en rosett, som gått upp . . .



Men nu voro vi vid Humlegården, och jag måste byta vagn. Mina reskamrater sutto kvar; det sista jag hörde var ett skallande, lässläppt skratt från mannen och Theas röst, som fortfor ifrigt och i höjd ton:

»Och då hoppa' tösungen opp på planket som en katt och . . .»

1891.





## Inkognito.

**N**attåget kom framrullande till Hacklunga station. Posten växlades, konduktören släppte ut en kvinnlig passagerare, och så gled tåget bort igen, tyst som det kommit.

Stationsbokhållaren, som var i tjänstgöring den natten, vände sig om för att ta den resande damen i betraktande; det hade vid en hastig blick förefallit honom, som om han känt igen henne. Men hon var som uppslukad af jorden. Intet ekipage hade varit där emot henne, och inne i väntsalarna fanns hon icke. Det var högst besynnerligt. Han hade endast hunnit se, att hon var lång och välväxt, elegant klädd och med ett tjockt, hvitt flor för ansiktet. Det fanns ingen annan möjlighet, än att hon skyndsamt aflägsnat sig från stationen gående och hunnit vika om grandungen, innan han kom ut på baksidan af stationen.

Och så var det verkligen, endast med den skill-

naden, att hon gått tvärs igenom dungen, genvägen, som endast de kringboende kände till. Hon tycktes vara rädd, att någon vid stationen sett henne och följde efter, ty hon gick mycket raskt och vände sig oupphörligt om. Men då hon märkte, att hennes farhågor voro ogrundade, saktade hon farten och slog upp floret för att bättre kunna se vägen i halfmörkret.

Det var en ung, vacker flicka med ett friskt, långlagdt ansikte, nu upphettadt af oron och den hastiga vandringen. De klara, bruna ögonen spelade ännu med ett lyssnande uttryck omkring åt alla håll, som om hon ej känt sig riktigt säker. Hon var klädd i en tätt åtsittande vinterkappa af ljusgrått kläde, garnerad med något brunt pälsverk, en grå pälsbrämrad baret på det svarta håret och i handen en liten fantasimuff i samma stil. Nedanför den långa kappan stack veckningen af en svart sidenklädning fram.

Våren var långt framskriden, men det var kalla nätter som vanligt i första början af juni, och hon behöfde mycket väl sin vinterhabit. Klockan kunde väl vara inemot tu. Mattgula stjärnor tindrade otydligt här och där på den ljusa himlen, som hvälfde sig högt öfver grantopparna; det var dödstyst öfverallt, hon hörde endast sina egna steg.

Snart kom hon in på en bredare skogsväg. Granarna började vika tillbaka och bli uppblandade med björkar och småbuskar; här och där syntes en sofande stuga, ett par grindar spärrade också vägen för henne, och hon handterade deras klinka så försiktigt, som om hon varit rädd att väcka fåglarna i skogen.

Tänk, om hon mötte någon bekant! Det skulle ha blifvit ett prat i socknen. Lyckligtvis var det inte lördagsnatt, ty då hade hon inte kunnat vara säker på att inte möta nattsvärmare med flickor och dragspel. Hon mindes nog själf, hur det gått till förr i världen, då hon var med, en af de gladaste i laget — nå, den tiden var förbi, hon ville inte tänka på det där gamla, som aldrig skulle komma igen. Hon var ett fint fruntimmer nu, och hon gick med Pløtz' franska grammatika för nybegynnare i kappfickan — reslektyren, det enda bagage hon tagit med sig, då hon for från Stockholm i går afton.

Men det var besynnerligt — fastän hon var rädd att möta någon — ty hon besökte ju nu sin hemort *inko* — — hur är det nu det heter igen? — *inkognito* — så tyckte hon egentligen det skulle vara bra roligt, om någon af flickorna i socken kunnat få se henne i all hennes grannlåt, i synnerhet den dyra kappan, som baron hade gifvit två hundra kronor för. Hvad de skulle ha gapat! Men det förstås, sedan skulle det väl ha blifvit sjufaldt värre prat om henne i Hackljunga, än det redan var, och det var mycket nog, för det var bara hälften som var sannt; att hon hade blifvit bortkörd i höstas från sin kammarjungfruplats på Stora Tuna, det hade nog sin riktighet, men att det var för att hon hade stulit, se, det var då en evig osanning, det hade väl friherrinnan bara hittat på att sprida ut, för att ingen skulle kunna säga något ondt om hennes son, unge baron Rutger, som väl ändå varit rätta anledningen till att hon kom ur tjänsten i olaga tid. Nåja, om det kunde vara *honom* till någon

nytta, så finga Hackljungaborna gärna tro hvad de ville om henne, både att hon hade stulit och mördat — hon visste ändå med sig, att det inte var sannt.

Men nu kunde hon väl inte ha långt kvar till föräldrarnes stuga? Jaså, hon var bara vid spången, då hade hon allt en bit än att gå.

Det var då för besynnerligt med den längtan, som hade kommit på henne i Stockholm för ett par dar sedan, att få komma ner och se föräldrarnes stuga. Där hon nu gick på skogsvägen och var så nära målet, tyckte hon, att det var fänigt alltsammans. Göra sig så mycket besvär och kostnad, sitta och skaka i fem timmar på järnvägen och gå nära en half mil genom skogen midt i natten bara för att få titta på ett gammalt rödmåladt soldattorp, där hon ändå inte tordes gå in af fruktan för att få stryk och bli utkastad af sin egen far! Det var då verkligen mer än enfaldigt, men — dumheten var gjord nu. Den kom sig väl bara däraf, att hon var så mycket ensam i Stockholm. Hon hade inte sett baron Rutger på lång tid, han var ute på sitt möte, och därför hade hon fått sådana där griller bara af vantrefnad och sysslolöshet. Men det var märkvärdigt, det hade varit precis som en sjukdom, hon hade icke kunnat tänka på annat hela dagarna, medan hon satt och gungade i sin gungstol med franska grammatikan i knät — och om nätterna hade hon oupphörligt drömt, att hon låg där hemma vid fars stuga och rensade i täppan. Och till sist hade hon inte kunnat stå ut längre, den ville rakt kväfva henne, den där dumma längtan, och så hade hon gifvit sig i väg.

Se, där låg den nu, stugan, där föräldrarna bodde — hon tvärstannade vid skogsbrynet, och hur dumt det var så kunde hon inte hjälpa, att hon fick tårarna i ögonen.

Alldeles sig likt som förr. En rödstruken, tämligen stor stuga med gulmålad förstukvist och däröfver trätaflan med sin inskription, som hon tusentals gånger stafvat sig igenom som barn: »*N:r 4, Kongl. Första Lifgrenadierregement., Bråby komp., N:r 117, Hackljunga*» — samma ord, som hon tuggat om i minnet väl hundra gånger, då hon låg halfsofvande och slö och drog sig på soffan i går eftermiddag — där hade hon den nu! Och allt annat var också precis som förr — de blå- och hvitrandiga bomullsrullgardinerna, som voro nerfällda för fönstren, syrenbusken i täppan — nej, se, han blommade redan! — de båda stora citronäppleträden, alldeles hvita — och den tomma hundkojan till vänster om slipstenen — Tello sof alltid inne i köket nu på gamla dagar; kanske han var död för resten?

Det hade bara varit hennes mening att stå en stund här ute på vägen och titta och sedan gå tillbaka till stationen igen, men hur det var, så visste hon inte ordet af, förrän hon hade ljudlöst öppnat grinden — hon lämnade den vidöppen efter sig, för den händelsen någonting hastigt skulle påkomma — och smugit sig på tå nedåt sandgången. Det var inte riktigt ljust än, så att hon hade inte sett allting tillräckligt tydligt uppifrån vägen, tyckte hon. Och så här dags på morgonen sofvo far och mor också, och Tello var ju litet död nu för tiden, så att om hon gick tyst, skulle ingen höra henne.

Nej se, de hade fått narcisser i år nedanför

kammarfönstret; det var väl mor, som hade skaffat dem, hon var så kär i blommor, gumstackaren. Elna böjde sig ner, bröt försiktigt af tre stora doftande narcisser och stack in dem i ett knapphål på kappan. De togo sig så bra ut mot det bruna bäfver-skinnet, och det kunde vara roligt att pressa dem. Sedan såg hon efter, hvad de hade satt på sina grönsaksland i år, men där var ingenting uppkommet än, det var bara svarta myllan öfversållad med blomblad från äppelträden.

En lång stund stod hon utanför det ena fönstret till stora rummet, där föräldrarne sofvo. Hon tänkte just ingenting, där hon stod, bara såg. Mors gamla sax och mässingsfingerborgen lågo på fönsterbrädet mellan rullgardinen och rutan. Stackars gamla mor, hon var beskedlig, hon — folk sade, att hon var dum, och det var nog sanning, men aldrig hade hon gjort en mask för när, och det var synd om henne, att hon inte skulle få ha någon af sina barn hemma eller åtminstone i närheten — Elna hade varit den sista som funnits kvar i samma socken, och nu var hon också borta.

Hon smög sig några steg åt sidan och tittade in i det andra fönstret, vid hvilket far brukade ha sin plats om dagarna. Och där låg nu en almanack och på den hans pipa. Herre Gud, hans gamla tarfliga brunrökta pipa, som han aldrig tände annat än då han var ledsen, för att trösta sig. Den brann väl dagen i ände nu för tiden, för hennes skull!

Vid den tanken kom det ett sådant gråtanfall öfver henne, att hon måste sätta sig ned på gungbrädet och hålla näsduken för munnen, för att kväfva snyftningarna. Hon grät, så att hon var rädd, att

de skulle höra det dit in. Oj, oj, stackars gamle far, som varit så stolt öfver sin flicka. Stolt hette han och stolt var han också. Han hade allt varit bra hård emot henne den där dagen, då hon kom och talade om, att hon var körd ur tjänsten för unga barons skull. Han hade slagit henne och sagt, att om hon någonsin mer stack näsan inom hans dörrar, så skulle han skjuta henne först och sig själf sedan. Men om hon nu ginge in till honom, där han låg bredvid mor, och fölle på knä och bad riktigt vackert för sig, skulle han icke då förlåta henne, månnstro? Hon reste sig upp och tog ett par steg framåt för att gå in och utföra sin afsikt med detsamma, men så tänkte hon på geväret, som han hade hängande inne i lilla kammaren, och då tordes hon inte. Hennes knän ville inte bära henne, hon måste sätta sig på gungbrädet igen, och där satt hon, tills solen gick upp, och grundade och grundade, och litet emellan torkade hon bort några tårar, tills näsduken blef alldeles våt.

Nej, det var nog inte värdt, att hon visade sig för far, förrän hon blef gift — baron Rutger hade ju så säkert lofvat, att hon skulle bli hans hustru, bara friherrinnan, hans mor, väl var död. Sedan var det *hon*, som skulle bli friherrinna och prima däruppe i herrgårdsbyggningen på Stora Tuna, och då skulle hon ta sina fattiga föräldrar till sig — nej, de ville nog helst stanna där de voro, där passade de bäst; men stugan skulle hon låta reparera åt dem — eller kanske bygga på? — och åt mor skulle hon låta anlägga en liten trädgård full med rara fina blommor, och far skulle alltid ha sin pipa full med den dyraste tobak, som fanns att få, och



två, tre präktiga race-kor skulle hon köpa åt dem i stället för gamla Bolla, som väl nu snart inte ville mjölka längre.

Hade de Bolla kvar, männtro? Kanske de redan hade köpt sig en ny ko? Det hade visst varit fråga om det redan i fjor. Det fick hon lof att se efter. Hon smög sig på tå bort till det lilla fejsset, som låg där så trefligt under den stora asken, lyfte på klinkan och steg in. Hon var så intresserad och ifrig, att hon glömde dra den fina kappan åt sig, men det behöfdes då i alla fall inte, ty mor höll så fint i sitt fejs som i något herrskapsrum. Det var inte mycket dager därinne, ty fönstret var bara en liten aflång glugg med grönt glas i, men hon såg ändå till sin stora glädje, att det var gamla Bolla, som låg därborta i båset och sof. Tänk, de hade inte släppt ut henne än! Nej, nej, det var en kall vår, och gräset hade väl inte kommit någon hvart än. Gamla Bolla! Hon gick in till henne i båset och satte sig försiktigt på halmen. Hon strök kon öfver ryggen med handen, men det gick så tafatt för handskens skull, hon drog därför af sig den och stoppade den i fickan. Det kändes helt annorlunda att smeka Bolla utan handskar, alldeles som förr. Åh, herre Gud, hvad det här var roligt, nu ångrade hon sig inte alls, att hon gjort den här resan.

Och Bolla kände bestämdt igen henne. Hon såg på henne med sina sömniga ögon, blinkade långsamt och lät höra ett svagt råmande.

»Tyst, din otäcka! Du väcker mor!» förmanade Elna ängsligt. Men nu måste hon riktigt skratta, ty Bolla gjorde en klumpig ansträngning och reste

sig på alla fyra. »Nej, din stolla, jag ämnar inte mjölka dig, det är jag alldeles för — hur är det Rutger säger — *comme . . . comme il faut* till.»

Men nu blef hon alldeles rysligt förskräckt; hon tyckte, att hon hade hört något ljud nedifrån stugan. Tänk om den dumma Bolla hade väckt mor! Hon smög sig till fejsdörren och lyssnade. Nej, det var alldeles tyst därnere. Men det var nog i alla fall bäst, att hon knallade sin väg, klockan var mycket och mor brukade gå ut och mjölka så tidigt. Och tänk om Tello finge höra henne och började skälla och blefve utsläppt! Då skulle det bli ett hallå. Hon var inte rädd, att han skulle bita henne, men naturligtvis kände han igen henne och började skälla alldeles vildt af glädje, och då kunde far komma ut och se efter, hvad som var på färde.

Just som hon stod och tänkte på detta, hörde hon Tello ge till ett skall inne i köket. Hon blef så förskräckt, att hon inte kom ihåg att stänga fejsdörren efter sig. Öfver gården tordes hon inte springa, utan kastade sig handlöst öfver gärdesgården bakom fejset, sprang sedan genom hagen och kom flämtande och andfädd ut på landsvägen ett långt stycke ifrån soldattorpet, så att man ej kunde se henne därifrån.

Sedan höll hon sig gömd i grandungen ända till klockan led framåt åtta, och just som uppgående morgontåget stannade på perrongen utanför Hackljunga stationshus, kom hon hastigt fram om hörnet af bangårdsbyggnaden med nedfäldt flor och sprang upp i en kupé, och stationsbokhållaren stod där en lång stund och gapade efter tåget; han hade sett lika litet af henne nu som i natt, då hon kom;

hon hade lyckligtvis tagit tur och retur, så att hon hade inte behöft köpa biljett.

\* \* \*

Då mor Stolt kom ut ur sin stuga på morgonen för att gå och mjölka, fann hon till sin stora förvåning grunden till landsvägen stå öppen. Hon fick en missnöjd min i sitt enfaldigt godmodiga ansikte och gick genast och stängde den.

»Här har bestämdt varit folk i natt,» muttrade hon för sig själf, »hundrackan gläfsste ju också i morse.»

Och i den tron stärktes hon ytterligare, då hon på väg upp till fejsset gick förbi gafveln och fick se, att några narcisser blifvit bortstulna under natten. Det hade varit sju utslagna i går kväll, då hon vattnade dem, och nu var det bara fyra. »Okynniga dränglunsar!» mumlade hon och blef riktigt röd i ansiktet af förargelse.

Men ännu mera förvånad blef hon, då hon kom upp till fejsset. Dörren stod på vid gafvel. De måtte väl inte ha stulit bort kon heller? Nej, hon stod på sin plats. Men hvad var det för någonting underligt, som låg i halmen? Det såg ut som något besynnerligt, hoprulladt djur — en katt eller —? Hon rörde försiktigt vid det — ja, det kändes hårrigt som en katt, men det var visst inte alls något djur ändå. Hon lyfte upp det mellan tummen och pekfingeret, och då såg hon, att det var någonting af grått tyg med skinn i bägge ändarna; det skulle ha varit likt en muff, om det inte hade varit så ynkligt litet. Hur i all världen hade det kommit

dit, i båset till Bolla? Hon gick fram till dörren med den underliga tingesten, för att syna den nogare vid dagern, och då upptäckte hon, att det låg någon-ting hvitt inuti. Det var en liten fin näsduk, som var alldeles våt! Och då hon såg efter i hörnen, om den var märkt, såg hon namnet *Elma* broderadt med stora röda bokstäfver.

En lång stund stod mor Stolt och höll näsduken i handen och stirrade slött framför sig, som om hon mist sitt lilla förstånd. Sedan började hon se sig omkring i fejsset, letade öfverallt, som om det gällt att söka upp en knappnål, gick ut på backen och tittade sig omkring åt alla håll, ämnade ropa, men hejdade sig med en rädd blick på stugan, där Stolt låg och sof. Slutligen tog hon sitt parti, gick försiktigt in i stugan, öppnade chiffoniern i lilla kammaren och lade ner muffen och den våta näsduken i nedersta lådan djupast ner under sina rena förkläden och halsdukar, och läste lådan med nyckel, som hon aldrig brukat förr.

Då hon var på väg ut igen, stannade hon åter framför narcissrabatten och stod väl en kvart försjuken i djupsinnigt funderande framför de plundrade blomskaften.

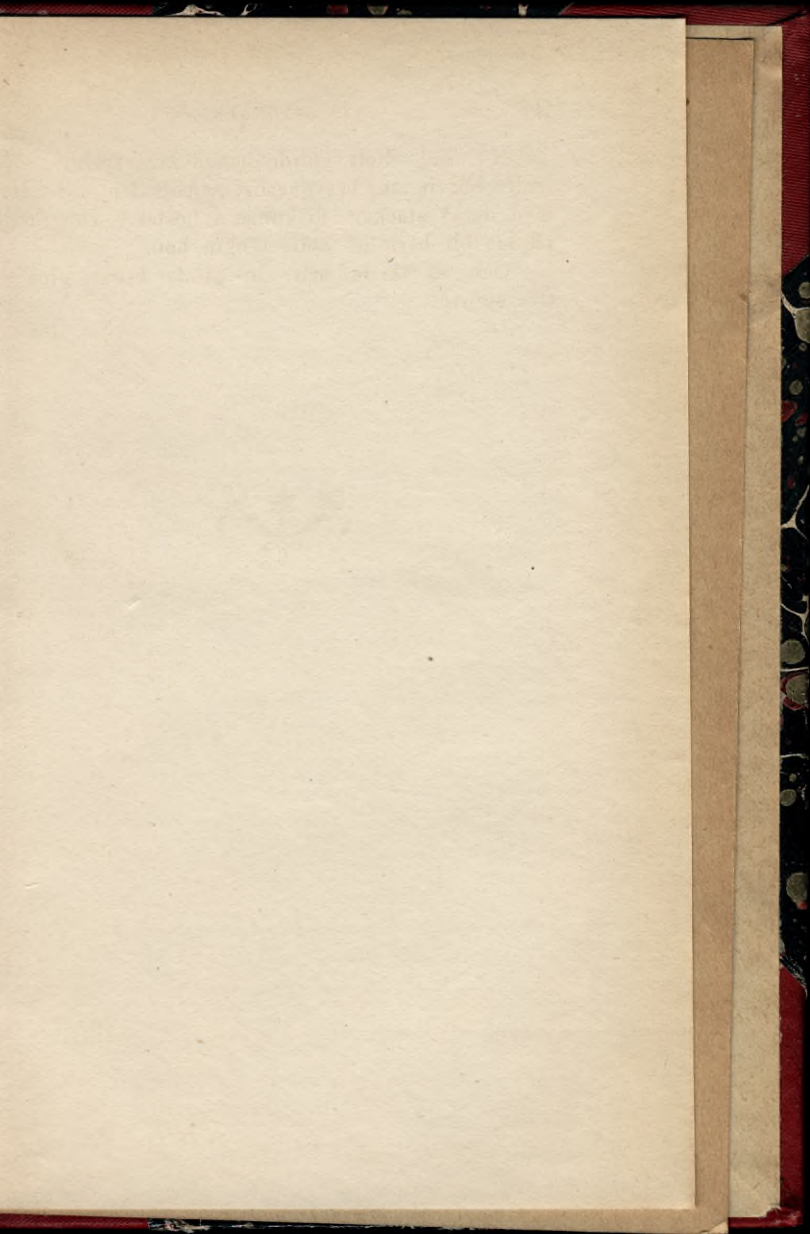
Hon sade icke ett ord till sin gubbe om det fynd hon gjort. Men hela dagen var hon besynnerlig, hörde knappast, då han talade henne till, gjorde sig oupphörligt ärende ut och stod då och koxade åt alla håll, som om hon letat efter någon. Ibland gick hon långt utåt vägen och dröjde länge borta, men då hon kom tillbaka, såg hon lika yrvaken ut som förut.

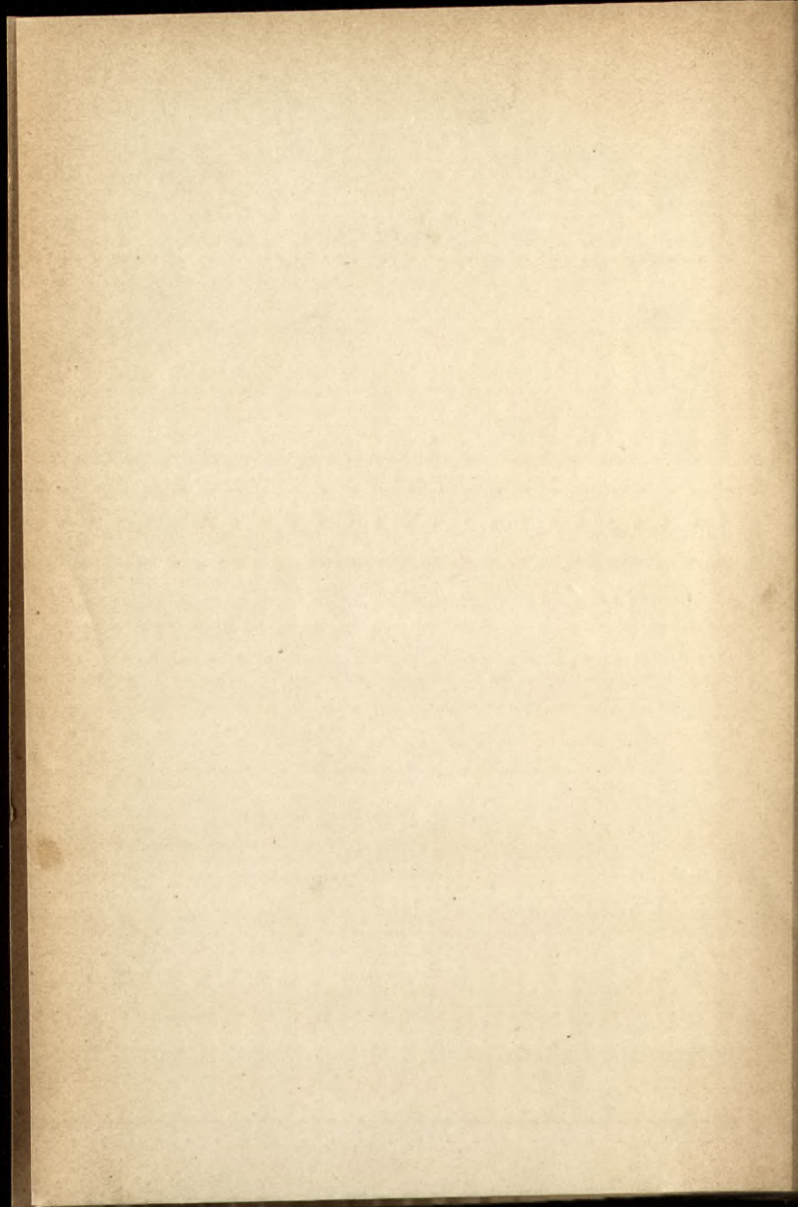
N:r 117 Stolt gjorde henne inga frågor. Mor hade blifvit så besynnerlig, sedan det där hände med deras stackars flickunge i höstas. Hon håller på att bli barn på nytt, tänkte han.

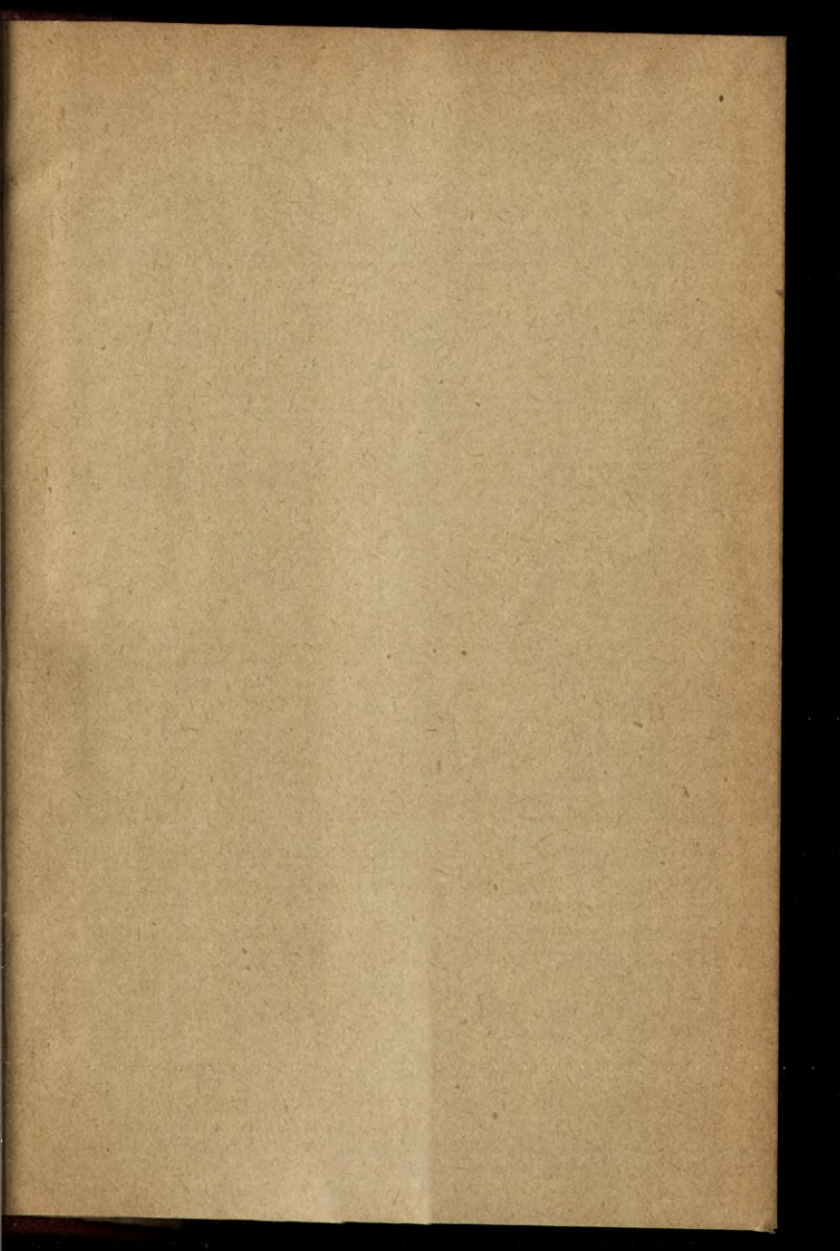
Och så tände han sin gamla bruna pipa —  
tröstepipan.

1889

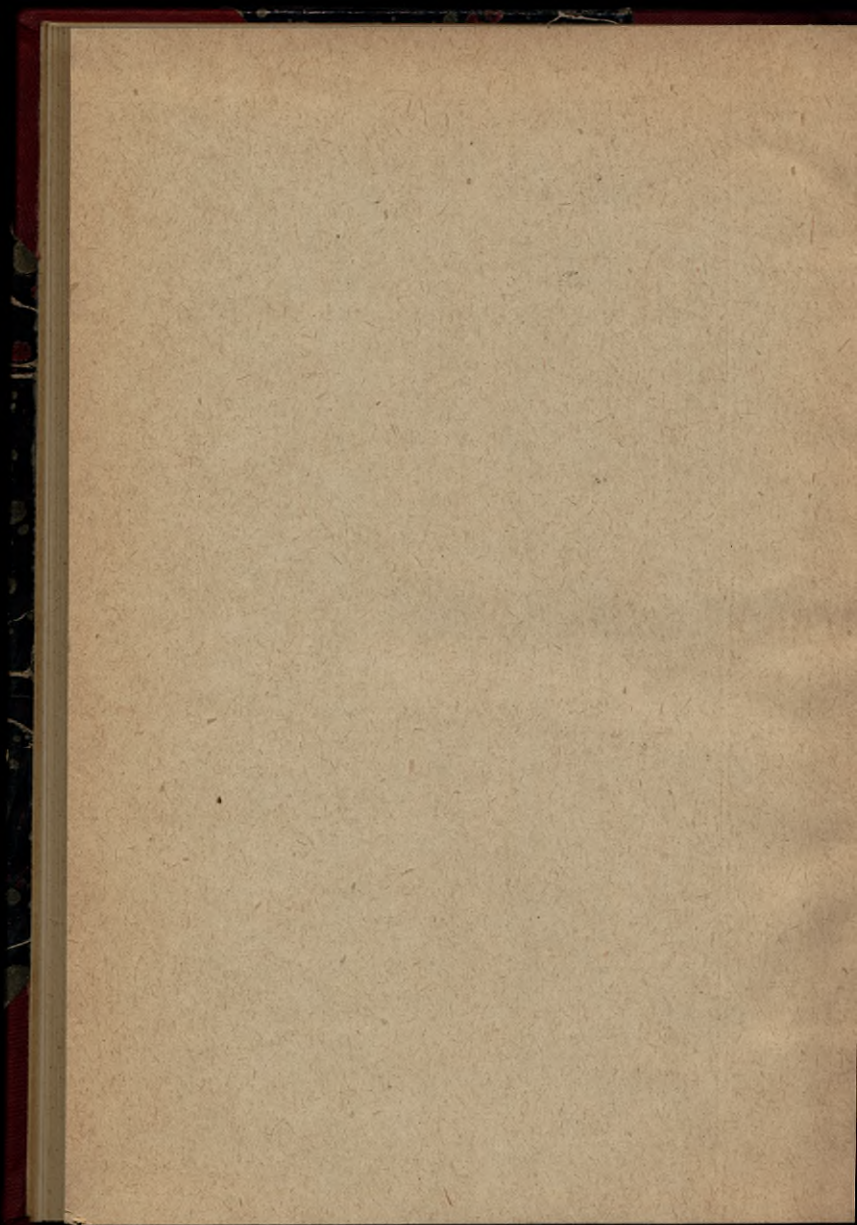












6000212438



Göteborgs universitetsbibliotek

